

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ระดับการประเมินคุณภาพ

☐ ดีเยี่ยม

☐ ดีมาก

☒ ดี

☐ ปานกลาง

ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มนต์ฤดี ทองรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

ชื่อเรื่อง

ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

โดย

มนต์ฤดี ทองรัตน์

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์สมชาย องค์กรประเสริฐ)

วันที่ 21 เดือน กค พ.ศ. 52

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.รัตนา โพธิ์สุวรรณ)

วันที่ 21 เดือน กค พ.ศ. 52

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินขวง)

วันที่ 21 เดือน กค พ.ศ. 52

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมช ศิตะโกเศศ)

วันที่ 21 เดือน กค พ.ศ. 52

สำนักงานบัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 22 เดือน กค พ.ศ. 52

ชื่อเรื่อง	ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนามุมสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ชื่อผู้เขียน	นางสาวมนต์ฤดี ทองรัตน์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนามุมสังคมอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์สมชาย องค์กรประเสริฐ

บทคัดย่อ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวคิดอันเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของประเทศ ให้แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อให้ได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้จัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนามุมสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อเรียนรู้ สืบสาน และเผยแพร่ ในสิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาในการดำรงชีวิตและปฏิบัติหน้าที่การทำงานของนักศึกษา โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษากับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วและกำลังศึกษา 3 รุ่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า นักศึกษา มีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง (ร้อยละ 75.9) และมีความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก(ร้อยละ 83.2) และ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจ ผันแปรตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา ด้านหน้าที่การทำงานเกี่ยวข้องกับพระราชดำริ สถานที่เติบโตในวัยเด็ก และการบวช

สรุปได้ว่า นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนามุมสังคมอย่างยั่งยืนได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ผลการศึกษาโดยการสังเกตการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแบบมีส่วนร่วมได้ผลสอดคล้องกับผลการศึกษาโดยแบบสอบถาม

Title	Knowledge, Understanding and Sufficiency Economy Applying to Students' Life of Geosocial Based Sustainable Development Program, Maejo University
Author	Miss Monruedee Thongrat
Degree of	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Somchai Ongprasert

ABSTRACT

His Majesty the King gave statements about the philosophy of sufficiency economy to all Thai citizens for better understanding and to apply it as the guideline to their everyday life. Maejo University has executed the curriculum on Master of Science Program in Geosocial Based Sustainable Development for learning, succeeding and revealing the study of His Majesty the King. The objectives of this study were to investigate on knowledge, understanding and the application of the philosophy of sufficiency economy as the guideline for way of living of the students in Geosocial Based Sustainable Development program, Maejo University. A set of questionnaires was used for data collection. Obtained data were analyzed by using percentage, weighted mean and coefficient correlation. In addition, participatory observation was also carried out. The results revealed that the respondents had a moderate level of knowledge on the philosophy of sufficiency economy (75.9 percent) but a high level of understanding (83.2 percent). They also had a high level of the application of the philosophy of sufficiency economy in the following aspects: spirit, economy, socialization, natural resources and environment, and technology. The analysis of variance showed that the application of the philosophy of sufficiency economy in economic aspect varies with the following personal parameters: the relevance to the Royal Initiative on duty, the use of sufficiency economy on works, place of growing up and the experience in priesthood. The result from participatory observation conformed to with the survey result.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ฉบับนี้ จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากไม่ได้รับความกรุณาจากคณาจารย์ทุกท่าน ที่เป็นผู้ดูแล เอาใจ ใส่ เป็นทั้งอาจารย์และที่ปรึกษา โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์สมชาย องค์กรประเสริฐ ประธานกรรมการ ที่ปรึกษาที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำและติดตามงานของผู้วิจัยตลอดเวลา และอาจารย์ ดร.รัตนา โพธิ์สุวรรณ ผู้จุดประกายหัวข้อวิทยานิพนธ์มาตั้งแต่ต้นและกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำที่ดีมาโดย ตลอด และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินขวง แม้อาจารย์จะงานยุ่งด้วยหน้าที่ที่รับผิดชอบ แต่อาจารย์คอยถามไถ่ถึงความก้าวหน้าของงานและช่วยเหลือทุกครั้งเมื่อเจอกัน และอาจารย์ ดร.ปราโมช ศรีตะโกเศศ ที่ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามความก้าวหน้าของงาน รวมทั้ง คณาจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืนทุกท่าน และพี่ เพื่อน น้อง นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืนทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจกัน อย่างสม่ำเสมอ และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี จากความฮึดสู้ในโค้งสุดท้าย ด้วยกำลังใจจากทุกๆ ท่านและขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ปัทมา และคุณพ่อจรรยา ทองรัตน์ ที่ให้ลูกเกิดมาและให้โอกาสลูกคนนี้ได้เข้ามาศึกษาใน สถาบันแห่งนี้ ทำให้รู้ซึ่งถึงความเมตตากรุณาของคณาจารย์ทุกท่านที่ได้มอบให้และความผูกพัน คู่แลกกัน เอาใจใส่กันและกันใน และขอบพระคุณ คุณละอียด ศรีล้อม หัวหน้างานที่ให้โอกาสผู้วิจัย ได้ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาถึงแม้ว่างานจะยุ่งเพียงใดก็ตามและเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่คอยรับหน้าที่ ปฏิบัติงานแทน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ สถาบันการศึกษา รวมทั้งนักศึกษาผู้มีใจรักในการแสวงหาความรู้ไม่มากก็น้อย ผู้วิจัยขอขอบคุณนี้ให้แก่คณาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ บิดามารดาผู้ให้ชีวิตและให้โอกาสในการศึกษา ความรู้ที่มีอยู่ใน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอเป็นเพียงหนึ่งแรงขับเคลื่อนที่ช่วยในการเผยแพร่พระราชปณิธานของ เศรษฐกิจพอเพียง ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ปวงชนชาวไทย หน่วยงาน และองค์กร ต่างๆ ได้น้อมนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็งและสงบสุขอย่างแท้จริง

มนต์ฤดี ทองรัตน์

กรกฎาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(14)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	7
แนวคิดทฤษฎีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16
แนวคิดทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ	23
ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์	30
แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม	31
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์	32
แนวคิดด้านการดำรงชีวิตของครอบครัวและชุมชนไทยกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	34
ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม	34
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
กรอบแนวคิดการวิจัย	51
สมมติฐานงานวิจัย	52

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
สถานที่ดำเนินการวิจัย	53
วิธีการวิจัย	53
ประชากร	54
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล	54
การทดสอบและตรวจสอบเครื่องมือ	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	61
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านสังคมของนักศึกษา	61
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจของนักศึกษา	69
ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดความพอเพียงของตนเองและสังคม	73
ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	76
ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	89
ส่วนที่ 6 ผลการศึกษานำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ในการดำรงชีวิต	104
ส่วนที่ 7 ผลการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลกับ คะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเข้าใจ และนำปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต	111
ส่วนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	130
ส่วนที่ 9 ข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่ถูกศึกษา	131
ส่วนที่ 10 ผลจากการการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	132
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	136
สรุปผลการศึกษา	137
ข้อเสนอแนะ	140
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	141
บรรณานุกรม	143

ภาคผนวก

หน้า

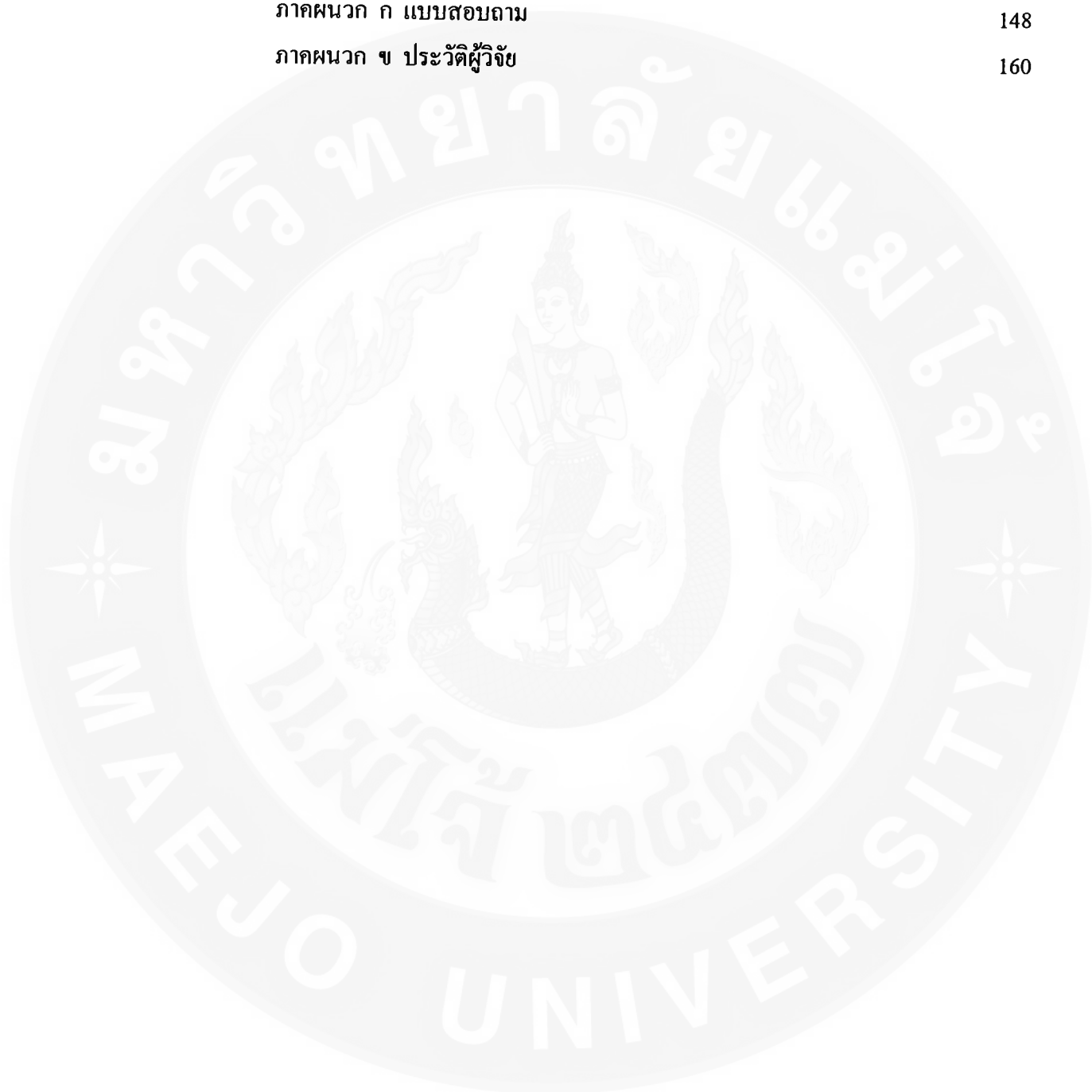
147

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

148

ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย

160

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ	23
2 แผนการศึกษาของสาขาวิชาชีพการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน	38
3 รายละเอียดการเรียนวิชาเศรษฐกิจพอเพียง	43
4 จำนวนประชากรที่ทำการศึกษา	54
5 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามเพศ	62
6 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามอายุ	62
7 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามอาชีพ	63
8 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงาน	64
9 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามสถานภาพการสมรสและสถานภาพในครอบครัว	65
10 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	66
11 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็กและสถานที่เกิดหรือเติบโต	67
12 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามระยะเวลาที่เคยบวชและการประกอบศาสนกิจโดยเฉลี่ยต่อเดือน	68
13 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ความล้มเหลวในชีวิต	68
14 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับเกรดในวิชาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา	69
15 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามรายได้และค่าใช้จ่ายของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน	70
16 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามหนี้สินและเงินออม	71
17 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็ก	72
18 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามการบริจาคทรัพย์สินเพื่อกิจการสาธารณะ โดยเฉลี่ยต่อปี	72

19	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตาม ความเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงของ ตนเอง	73
20	จำนวนและร้อยละของนักศึกษา จำแนกตามความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของ สถาบันศาสนาในประเทศไทยโดยภาพรวม	74
21	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามความเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงของ ระบบราชการไทยโดยภาพรวม	75
22	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามความเห็นต่อความพอเพียงของ ภาคเอกชนในประเทศไทยโดยภาพรวม	75
23	จำนวนและร้อยละ ของนักศึกษา จำแนกตามคะแนนระดับความรู้ในปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	76
24	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของคะแนนระดับความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของนักศึกษาจำแนกตามปีการศึกษา	77
25	จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ นักศึกษารวม 3 ชั้นปี	77
26	สรุประดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษารวม 3 ชั้นปี	80
27	จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ที่เข้าศึกษาใน ปีการศึกษา 2547	81
28	จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ที่เข้าศึกษาใน ปีการศึกษา 2548	84
29	จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549	86
30	สรุประดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาจำแนกตาม ปีการศึกษา	89
31	จำนวนและร้อยละ คะแนนระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา จำแนกปีการศึกษา	90
32	จำนวนและร้อยละ คะแนนระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา จำแนกตามปีการศึกษา	91
33	จำนวน ร้อยละและระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา รวม 3 ชั้นปี	91

34	สรุประดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา	94
35	จำนวนและร้อยละระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547	95
36	จำนวนและร้อยละระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548	98
37	จำนวนและร้อยละระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549	101
38	สรุประดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาจำแนกตาม ปีการศึกษา	104
39	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านจิตใจ	105
40	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจ	106
41	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านสังคม	107
42	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	108
43	ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเทคโนโลยี	109
44	สรุปการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ	110
45	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนักศึกษาแต่ละชั้นปีกับคะแนน เฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงใน ด้านต่าง ๆ	111
46	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	112
47	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	112

48	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	113
49	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	114
50	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงานกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	115
51	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ	116
52	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพในครอบครัวกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ	118
53	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	119
54	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	120
55	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหนี้สินกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	121
56	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเงินออมกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	122
57	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็กกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	123

58	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็กกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	124
59	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานที่เกิดหรือเติบโตกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	125
60	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่เคยบวชกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ	127
61	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการบริจาทรพช์สินเพื่อกิจการสาธารณะกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ของนักศึกษา	128
62	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ความล้มเหลวในชีวิตกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ของนักศึกษา	129
63	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเกรดในวิชาเศรษฐกิจพอเพียงกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา	129

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16
2	ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม	36
3	กรอบแนวคิดการวิจัย	51

บทที่ 1

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลักเพื่อให้ประเทศพัฒนาทัดเทียมกับอารยประเทศ โดยใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำตามอย่างประเทศในซีกโลกตะวันตก แต่มองข้ามพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมดั้งเดิม ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวไปอย่างต่อเนื่อง มีระบบสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า การคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยและทำให้เกิดระบบทุนนิยมแทรกซึมในทุกพื้นที่ มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้นจากในประเทศและนอกประเทศ ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรของประเทศมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นจำนวนมาก และมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้นจนเกินความต้องการพื้นฐานของชีวิตและเกิดเป็นค่านิยมที่เรียกว่า “บริโภคนิยมหรือวัตถุนิยม” ซึ่งการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการตามมาโดยเฉพาะปัญหาการกระจายรายได้ที่ทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมระหว่างคนรวยและคนจนสังคมเมืองและสังคมชนบทอย่างชัดเจน เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการบริโภคที่เกินความจำเป็น รวมทั้งปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมที่รุนแรงขึ้นทุกขณะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนชาวไทยตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2517 เพื่อให้ชาวไทยได้ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ตั้งแต่ก่อนเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 ซึ่งประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก เกิดการเลิกจ้างแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ การลงทุนหยุดชะงัก ประชาชนไม่มีงานทำขาดรายได้ที่จะนำมาเลี้ยงชีพรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตเสื่อมโทรมลง จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้หลายหน่วยงาน หลายองค์กรเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ช่วยให้บ้านเมืองอยู่รอดจากภาวะวิกฤติต่างๆ เป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศเพื่อความมั่นคงยั่งยืนในระยะยาว และเป็นเครื่องมือรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ ทุกชนชั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกสถานการณ์โดยอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและชอบธรรม

การพัฒนาสังคมไทยที่ผ่านมาได้เน้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดและทฤษฎีตะวันตก ซึ่งมีรากฐานแนวคิดและทฤษฎีอันไม่สอดคล้องกับภูมิสังคมของไทย จึงได้ก่อปัญหาหลายประการทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางการพัฒนา ที่ใช้แนวคิดอันเหมาะสมและสอดคล้องกับภูมิสังคม อันได้แก่ สภาพพื้นที่ สังคมและวัฒนธรรม โดยบูรณาการหลักของการใช้ความมีเหตุผล การรู้ประมาณ และการมีเกราะป้องกันตัวเอง ซึ่งทั้งหมดอยู่บนฐานคิดของความพอเพียง คำนึงถึงขีดจำกัดสูงสุดในศักยภาพของตนเอง และใช้ความรู้ นอกจากนี้ปราชญ์ท้องถิ่นจำนวนมากที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ยังได้สร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ การพัฒนาตามแนวพระราชดำริจะเป็นทางเลือกของการพัฒนาที่จะนำไปสู่ประโยชน์สุขของคนและสังคมอย่างยั่งยืน ดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ในวันปฐมบรมราชาภิเษกว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ริเริ่มการจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อ 1) ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติในการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมตลอดจนสามารถประยุกต์องค์ความรู้เหล่านั้นไปใช้ในงานวิจัยและงานพัฒนา 2) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมอย่างยั่งยืน และ 3) เพื่อสืบทอดและเผยแพร่แนวคิดการพัฒนาตามแนวพระราชดำริสู่สังคมให้กว้างขวางขึ้น หลักสูตรดังกล่าวมีจำนวนหน่วยกิตทั้งสิ้น 41 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาเรียน 29 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต รายวิชาเรียนประกอบด้วยรายวิชาบังคับ 23 หน่วยกิต และรายวิชาเลือก 6 หน่วยกิต รายวิชาบังคับประกอบด้วยกลุ่มวิชา 3 กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาที่มีวัตถุประสงค์ให้เข้าใจในพระราชปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีในพระราชดำริ 2) กลุ่มวิชาที่มีวัตถุประสงค์ให้สามารถบริหาร โครงการพัฒนา และ 3) กลุ่มวิชาที่มีวัตถุประสงค์ให้สามารถใช้งานวิจัยเพื่อการพัฒนา ส่วนรายวิชาเลือกแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งต้องเลือกศึกษาในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาบริหารจัดการพัฒนา (พัฒนา) 2) กลุ่มวิชาการอนุรักษ์และทรัพยากร (ภูมิ) 3) กลุ่มวิชามนุษย์และสังคม (สังคม) 4) กลุ่มวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตามนักศึกษาสามารถเลือกศึกษารายวิชาอื่น ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นวิชาเลือกได้ ทั้งนี้รายวิชาเลือกมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ลึกซึ้งเฉพาะสาขานั้นจนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมอย่างยั่งยืนในการศึกษารายวิชาต่าง ๆ กำหนดให้สอดคล้องการเปรียบเทียบปรัชญาและการปฏิบัติในการพัฒนาตามทฤษฎีตะวันตกกับการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีปรัชญาเพื่อพัฒนาและเพิ่ม

ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ ความชำนาญในแนวคิด การปฏิบัติ และทักษะ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ของการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การเรียนรู้ในหลักสูตรสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มีหลักวิชาที่น่าสนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ คือการเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม โดยการประยุกต์ใช้ที่สำคัญต้องเริ่มจากตนเองก่อน โดยต้องมีความพอเพียงในด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดสมดุลและพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้ซึ่งจะนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาและการวิจัยในอนาคตโดยศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความสามารถในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษาและปัญหาอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการบริหารจัดการของหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้และความเข้าใจ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. เพื่อศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักศึกษาและผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สามารถนำผลการศึกษาไปวางแผนปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืนได้

ขอบเขตงานวิจัย

การศึกษานี้ได้กำหนดขอบเขตงานวิจัยไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.2 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาประกอบด้วย สถานภาพทางสังคม และสถานภาพทางเศรษฐกิจ
 - 1.3 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน ความรู้และคุณธรรม
 - 1.4 การนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษา ได้แก่ การนำไปประยุกต์ใช้ในด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และด้านเทคโนโลยี
2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ศึกษานี้คือ สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
3. ขอบเขตด้านประชากร

นักศึกษาปริญญาโท ที่ศึกษาในสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ระหว่างปีการศึกษา 2547 – 2549 ที่เรียนจบหลักสูตรและกำลังศึกษา จำนวน 99 ราย (ยกเว้นผู้วิจัย)

4. ขอบเขตระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาทำการศึกษาดังแต่เดือนพฤษภาคม 2549 – พฤษภาคม

2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตที่ชัดเจนและมีความเข้าใจที่ถูกต้องในความหมายของศัพท์ที่ใช้จึงกำหนดความหมายไว้เฉพาะไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำรงชีวิตและวิถีปฏิบัติตนของนักศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางโดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตและให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กล่าวคือกิจกรรมใดๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งไปก็จะเป็นไปไม่ได้หรือเรียกว่าเป็นความพอเพียง

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ ของการกระทำของนักศึกษา เพื่อนำไปสู่ความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจของนักศึกษาเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณในมิติต่างๆ นั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

ความมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในอนาคตทั้งใกล้และไกล ภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่ของนักศึกษา

ความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของนักศึกษา

คุณธรรม หมายถึง คุณธรรมด้านจิตใจ ปัญญาและด้านการกระทำ ในการดำรงชีวิตในทุกๆ ด้านของนักศึกษา

ความรู้ หมายถึง สิ่งที่นักศึกษาสั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า จากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด และประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการแปลความหมายและตีความปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่ศึกษาระดับปริญญาโท ระหว่างปีการศึกษา 2547 – 2549 ในสาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำเอาแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจ หมายถึง การที่นักศึกษาใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ได้แก่ การระงับอารมณ์ การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษา ได้แก่ การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การออมเงิน การหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสังคม หมายถึง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน การบริจาคสิ่งของเพื่อการกุศล

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ทำลาย ได้แก่ การนำขยะที่ไม่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ การนำน้ำที่ใช้ล้างจานหรือล้างผักแล้วไปรดน้ำต้นไม้ การเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกป่าและการสร้างฝาย

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและจำเป็นโดยก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของนักศึกษา ได้แก่ การเรียนรู้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการเรียน การทำงานของตน และให้คำแนะนำแก่บุคคลอื่น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดทฤษฎีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ
4. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์
5. แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม
6. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์
7. แนวคิดการดำรงชีวิตของครอบครัวและชุมชนไทยกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม
9. สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ความว่า

“...คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรในชนบทเท่านั้น แต่แท้ที่จริง ผู้ประกอบอาชีพอื่น เช่น พ่อค้า ข้าราชการ และพนักงานบริษัทต่าง ๆ สามารถนำแนวพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ได้...”

“...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกินแบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเอง ให้มีพอเพียงกับตัวเองความพอเพียงนี้ ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอเสื้อผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มา

บอกว่า ถ้าสมัยจริงอาจจะถ้าสมัย คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เลย์รู้สึกละไม่หรรษา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญ อยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้ ถ้าสามารถจะเปลี่ยนไป ทำให้เป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด แม้แต่ครั้งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้การแก้ไขอาจต้องใช้เวลา ไม่ใช่ ง่าย ๆ โดยมากคนก็จะใจร้อนแต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถแก้ไขได้...” (กปร., 2549: 8)

“...เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ย้าแล้วย้าอีก แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy ภาษาไทยก็ คอว่า ว่าไม่มี Sufficiency Economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราที่ได้ก็ หมายความว่า ประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล เศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติยากที่สุด ...” (กปร., 2549: 10)

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547: 14-17) จึงได้ประมวลและกลั่นกรองปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงโดยมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุก ระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.2 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

แนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547)

ประเวศ วะสี (2547: 14-15) มีความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจทางสายกลาง หรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทาที่เชื่อมโยงความเป็นประชาคมจึงเป็นส่วนหนึ่งของธรรมรัฐแห่งชาติอย่างหนึ่ง

มนัส สุวรรณ (2544: 115-116) ได้ให้ทัศนะต่อเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นแนวคิดเชิงปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการนำเอาทฤษฎีทาง

วิทยาศาสตร์มาผสมผสานเข้ากับศาสตร์ทางสังคมและปรัชญาทางศาสนา เพื่อแก้วิกฤติเศรษฐกิจ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน ในขณะที่มาตรการในการแก้ปัญหา ซึ่งคิดค้นและ/หรือ เสนอแนะโดยนักวิชาการรวมตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ไม่สามารถให้สัมฤทธิ์ผล อย่างเป็นรูปธรรมเด่นชัดได้ “เศรษฐกิจพอเพียง” ในทางตรงกันข้ามได้แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จที่ เกิดจากการปฏิบัติอย่างเด่นชัด จนสามารถยืนยันได้ว่าเป็นแนวทางที่สำคัญที่จะทำให้ความสัมพันธ์ ของสิ่งต่างๆ ภายในระบบนิเวศที่มนุษย์เป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย มีความสมดุลและนำไปสู่ความ ยั่งยืนในที่สุด

มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่า พระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” สามารถทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ยั่งยืนได้ เหตุผลเหล่านี้ล้วนเกิดจากพระปรีชาญาณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสิ้น เหตุผลดังกล่าวประกอบด้วย

1. พระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” มิใช่เป็นเพียงแนวคิดเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยง่าย
2. พระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” มิได้พิจารณาและให้ความสำคัญเพียง องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น แต่พิจารณาแบบองค์รวม (Holistic) โดยให้ความสำคัญกับทุก องค์ประกอบอย่างเป็นระบบ
3. พระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” มิได้เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน แต่เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมชาติ อาศัยเพียงความรู้ ความเข้าใจ ระดับชาวบ้านที่เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็สามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้
4. พระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” มิได้เป็นการดำเนินการที่ฝืนหรือพยายาม เอาชนะธรรมชาติ แต่เป็นการดำเนินการที่อยู่ภายใต้ความสามารถที่จะรองรับของธรรมชาติและ สังคม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศ ทางสังคมศาสตร์ในทางสังคมวิทยา” นี่เองที่เป็นแนวทางสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง

วิทยา อธิปอนันต์ (2547: 16) ได้ให้ทัศนะต่อเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นเป้าหมายหรือ ปรัชญาการดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอเพียง ประมาณตน ทางสายกลาง มี ความพอเพียงและพอดี โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน สิ่งสำคัญคือต้องรู้จักพึ่งตนเอง นำทรัพยากรที่มี อยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก่อนจะไปพึ่งพาคนอื่นหรือพึ่งภายนอก เป้าหมายการอุ้มชูตนเอง ให้มี ความพอเพียงกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน

สุเมธ ดันติเวชกุล (2541: 61-63) ได้สรุปไว้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถ ของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยง ศึกษกันนั้น ๆ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลนั้นคือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่เป็นพันธนาการอยู่กับสิ่งใด กล่าวโดยสรุปคือให้บุคคลหันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต ยึดหลักการพึ่งตนเองใน 5 ด้านดังนี้

1. ด้านจิตใจ ส่งเสริมให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มีจิตสำนึกที่ดี มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ชุมชนที่เข้มแข็งและเป็นอิสระ

3. ด้านเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความจำเป็น และควรพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งมีพื้นฐานมาจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น

4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่าโดยยึดหลักการของความยั่งยืน

5. ด้านเศรษฐกิจ ต้องมุ่งเน้นลดรายจ่าย ยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้ หลังจากนั้นจึงคิดหารายได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป หลีกเลี่ยงจากการก่อหนี้ที่ไม่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า

นัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง มี องค์ประกอบหลัก 3 ประการ

- ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดหลักการ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยจุดแรกเน้นความพอเพียงในระดับครัวเรือนก่อน เมื่อพอเพียงแล้วจึงคิดที่จะผลิตเพื่อหา

- ประการที่สอง เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่หลากหลายครอบคลุมการเกษตรแบบผสมผสานหัตถกรรมด้วย

- ประการสุดท้าย ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน ประโยชน์ที่เกิดขึ้นไม่ได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียวหากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในมิติอื่นๆ ด้วย

ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงในมิติต่าง ๆ

มิติทางธุรกิจ หมายถึง การดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และดำเนินธุรกิจด้วยความรอบรู้อย่างถ่องแท้ ยึดมั่นในคุณธรรมเพื่อให้องค์กรธุรกิจมีความสามารถในการตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างทันเหตุการณ์และมีประสิทธิภาพไม่พลาดพลั้ง ทำให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนแก่องค์กรธุรกิจและสังคมโดยรวม

มิติทางสังคม หมายถึง แนวคิดและแนวปฏิบัติในการพัฒนาเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาความเสื่อมโทรมในสังคมไทยปัจจุบันที่สามารถประยุกต์ให้สอดคล้องกับแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศซึ่งสามารถใช้กับทุกบุคคล ทุกภาคส่วนทั้งในยามสงบและโดยเฉพาะในยามที่มีวิกฤติ

มิติทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง แนวคิดในการจัดการระบบนิเวศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระราชดำริไว้ทรงมุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยอาศัยความรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมชาติซึ่งเป็นความรู้ในระดับท้องถิ่นที่เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน”

ระดับจุลภาค หมายถึง การดำรงชีวิตของปัจเจกชนหรือกลุ่มปัจเจกชนอย่างสมดุลที่มีความเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยรอบด้าน และมีความสมดุลในความคิดและการกระทำการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในทุกด้านอย่างมั่นคงในการเจริญเติบโตอย่างที่จะเป็นและมีความยั่งยืนในระยะยาวไม่ผันผวนไปตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของชุมชน สามารถสรุปและแบ่งแยกความหมายของหลักปรัชญาได้เป็น 3 ระดับ คือ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547ก: 11-16)

1. ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี (ความสันโดษ) และรู้สึกถึงความพอเพียง คือดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้อง ไม่ให้คอยอยากหรือโลภแล้วดักดวงหรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกินความจำเป็น แต่คิดเผื่อแบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าระดับความพอเพียงของสมาชิกแต่ละคนจะไม่เท่าเทียมกัน แต่สมาชิกทุกคนที่ดำเนินชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเห็นสอดคล้องกันในการยึดมั่นหลักการ 3 ประการคือ

1.1 การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยการพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส รวมทั้งมีความเจริญ และมีความเย็นในจิตใจอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

1.2 การคิดพึ่งตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คือ เมื่อมีปัญหาจากการดำรงชีวิต ก็ให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขไปตามเหตุและปัจจัย ด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ก่อนที่จะคิดพึ่งผู้อื่น และมีการปรึกษาหารือ ถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เป็นต้น

1.3 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักลดกิเลสและลดความต้องการของตนเองลง เพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้น

2. ระดับปฏิบัติ แนวทางในการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการระดับปฏิบัติ แบ่งได้เป็น 4 ขั้น คือ

2.1 พึ่งตนเองได้ คือ พยายามพึ่งตนเองให้ได้ในระดับครอบครัวก่อน ให้แต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ โดยสมาชิกแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง เช่น รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่ายในครอบครัวของตนเอง และสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตนเองไม่ให้เกินพอดี และสมาชิกจะต้องรู้จักตั้งสัจภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ที่สุด โดยเฉพาะควรสามารถพึ่งตนเองในเรื่องของปัจจัย 4 ให้ได้ระดับหนึ่ง

2.2 อยู่ได้อย่างพอเพียง หลังจากสมาชิกพึ่งตนเองในด้านปัจจัยสี่ได้แล้ว สมาชิกทุกคนควรพัฒนาตนเองให้สามารถ อยู่ได้อย่างพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางมีสมาธิปฏิบัติ ทำให้ตนเองอยู่ได้อย่างสมดุล คือมีความสุขที่แท้โดยไม่ให้รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเอง หรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่น หรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม แต่ให้ดำเนินชีวิตด้วยการทำเกษตรแบบ “แกงโฮะ” คือ ให้มุ่งทำเกษตรแบบพออยู่พอกินปลูกไว้กินเองก่อนเหลือจึงขาย และขยายพันธุ์ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการลงแขกเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแทนการใช้เครื่องจักรเพื่อทุ่นแรง

2.3 อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร คือ มีความคิดที่จะแจกจ่ายแบ่งปันไปให้ผู้อื่น ซึ่งจะทำได้เพื่อนและเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลดความเห็นแก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ สมาชิกที่อาศัยอยู่บริเวณป่าจะมุ่งเก็บผลผลิตจากป่า เพื่อมาใช้ในการยังชีพให้พออยู่พอกิน พอเหลือจึงค่อยแจกจ่ายออกไปด้วยวิธีให้ไม่ใช่ด้วยวิธีขาย ซึ่งเมื่อทำได้ดังนั้นก็ทำให้สมาชิกมีทรัพยากรใช้หมุนเวียนได้ตลอดทั้งปีอย่างพอเพียง เพราะเก็บไปเพื่อกิน ไม่ได้เก็บไปขายเพื่อร่ำหาเงิน ซึ่งการมีจิตใจที่แบ่งปันกันนี้จะเป็นพื้นฐานทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคม สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกต่อไป

2.4 อยู่ดียั่งยืนด้วยการเรียนรู้ คือ ต้องรู้จักพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้จากธรรมชาติและประสบการณ์ในโลกกว้างด้วยตนเองหรือจากการแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้อื่น ให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนช่วยกันพัฒนาชีวิตตนเองและผู้อื่นร่วมกัน มีการสืบทอดและเรียนรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสังคมที่มั่นคงและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นค่านำ ไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

3. ระดับปฏิเวธ (ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ) สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ ให้เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำรงชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงในระดับสังคม ดังนี้

3.1 ความพอเพียงในระดับครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่พึงพาตนเองได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ สามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่เป็นหนี้หรือมีภาระด้านหนี้สินของตนเองและครอบครัว แต่สามารถหาปัจจัย 4 มาเลี้ยงตนเองได้โดยที่ยังมีเหลือเป็นส่วนออมของครอบครัวด้วย

3.2 ความพอเพียงในระดับชุมชน เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกจากแต่ละครอบครัวในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัว ก่อนที่จะรู้จักรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น บริหารจัดการปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร ภูมิปัญญา หรือศักยภาพของสมาชิกในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้สามารถนำไปใช้ดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมดุล เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวมในที่สุด

3.3 ความพอเพียงในระดับสังคม เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547: 11-16) กล่าวสรุปได้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของชุมชนมีความหมาย 3 ระดับ ระดับจิตสำนึกหมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสุขและมีความสุขในการใช้ชีวิตอย่างพอดีหรืออย่างสันโดย รู้สึกถึงความพอเพียงหรือดำเนินชีวิตอย่างสมถะ ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้อย่างถูกต้อง ไม่ให้ออกอยาก ไม่โลภหรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกิดความจำเป็น แต่คิดเผื่อแผ่แบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน ระดับปฏิบัติ หมายถึง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ (ขึ้นฟังตนเองได้, ขึ้นอยู่ได้อย่างพอเพียง, ขึ้นอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร, และขึ้นอยู่ดียิ่งขึ้นด้วยการเรียนรู้ระดับปฏิบัติ) ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ หมายถึง เมื่อสมาชิกในชุมชนทุกคนปฏิบัติตามหลักการข้างต้นจะเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตตนเองให้ดีขึ้นและเกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำรงชีวิต”

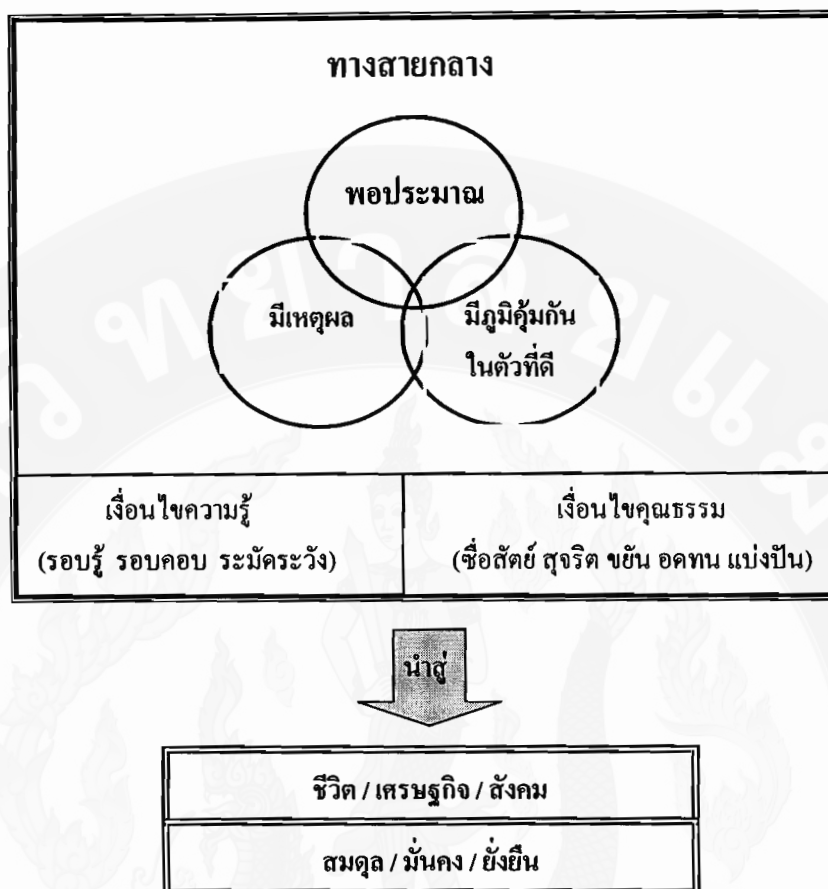
เกษม วัฒนชัย (2549: 154) แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีหลักการคือ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อ

การมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก และมีเป้าประสงค์ให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี มีเงื่อนไขพื้นฐาน อยู่ 3 ประการ คือ

1. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจให้มีสำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม
2. ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติและความรอบคอบ
3. จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- แนวคิดหลัก เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์
- เป้าหมาย มุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางวัตถุ สังคมและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี
- หลักการ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน
- เงื่อนไขพื้นฐาน (ความรู้คู่คุณธรรม) ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน รวมทั้งการเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

ภาพ 1 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: ปรียานุช พิบูลสรารุท (2549: 1)

แนวคิดทฤษฎีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถใช้ได้กับบุคคล เกษตรกร ไร่นา หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ในระดับจุลภาคได้เป็นอย่างดี โดยเป็นกรอบแนวคิดและกรอบแนวปฏิบัติในทางเดียวกันเพียงแต่ไม่เป็นคู่มือหรือสูตรสำเร็จหากแต่ผู้ปฏิบัติต้องใช้สติปัญญาใคร่ครวญให้เข้าใจอย่างชัดเจนแล้วจึงนำไปประยุกต์ใช้เอง (ธันวา จิตต์สงวน, 2548)

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขความเสี่ยงทางเศรษฐศาสตร์และสังคมนั้น จำเป็นต้องอาศัย “การสร้างภูมิคุ้มกัน” ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศ โดยการใช้ความรู้ และความสามารถอย่างรอบคอบ พร้อมทั้งการคำนึงถึงผลประโยชน์ในระยะยาว (ปรียานุช พิบูลสรารุท, 2544: 73)

ในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เราสามารถใช้ของแพงหรือ
กู้ยืมเงินได้ トラบเท่าที่เราไม่เบียดเบียนใคร รวมทั้งไม่เบียดเบียนตนเองเพราะเศรษฐกิจพอเพียง คือ
การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการผลิตเพื่อบริโภคเองบ้าง หรือเพื่อแลกเปลี่ยนบ้างตาม
ความเหมาะสมโดยไม่เกินระดับความสามารถในการใช้จ่ายของตนเอง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
จุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการปฏิบัติแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือให้ผู้ปฏิบัติสามารถมีสิ่งต่างๆ เพียง
พอที่จะสนองความจำเป็นในเบื้องต้นได้ และถ้าหากมีทรัพยากรและความสามารถเหลือเพียงพอที่จะผลิต
หรือบริโภคเกินระดับนั้นก็สามารถทำได้ สำหรับในการกู้เงินนั้น หากอยู่บนพื้นฐานความรู้และ
ความอดสาเห ความคิดที่จะพึ่งตนเองให้ได้ในระยะยาว ก็สามารถกู้เงินแบบพอเพียงมาสร้างฐานะ
และความเจริญให้กับตัวเองและครอบครัวได้ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง,
2547ช: 41-42)

การจะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้ได้ผลในการดำรงชีวิต จำเป็นต้องเริ่ม
จากการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องว่าเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร และมีหลักการสำคัญ
อะไรบ้างที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในภาคปฏิบัติ ตลอดจนเห็นถึงประโยชน์จากการที่จะนำ
เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะเกิดความสนใจที่จะทดลองนำปรัชญาฯ ไปใช้ในการ
ดำรงชีวิต หลังจากที่มีความเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว ก็จำเป็นต้องทดลองนำมาประยุกต์ใช้กับตนเอง
ทั้งในชีวิตประจำวันและการดำรงชีวิตต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น โดยคำนึงถึงการพึ่งตนเองเป็นเบื้องต้น
การทำอะไรที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง การใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการ
กระทำต่างๆ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในด้านต่าง ๆ เพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงและไม่ทำอะไร
ที่เสี่ยงจนเกินไปจนทำให้ตนเองหรือคนรอบข้างเดือดร้อนในภายหลัง การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและใช้
ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ความซื่อสัตย์ ความไม่โลภ ความรู้จักพอ ความ
ขยันหมั่นเพียร การไม่เบียดเบียนกัน การรู้จักแบ่งปัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม
ที่จะสร้างภาวะความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถ
นำไปประยุกต์ใช้ได้นั้น จำเป็นต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้ที่
ผ่านกระบวนการไตร่ตรองและเรียนรู้จากการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์
ระหว่างผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน จะทำให้สามารถตระหนักถึงประโยชน์และความสุขที่จะได้รับจาก
การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แล้วเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติอันนำเอา
เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป จิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสุขที่เกิดจากความ
พอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดีและรู้จักระดับความพอเพียง จะนำไปสู่การประกอบสัมมาชีพหาเลี้ยง
ตนเองอย่างถูกต้อง ไม่ให้อวดอยากจนเบียดเบียนตนเอง หรือไม่เกิดความโลภจนเบียดเบียนผู้อื่นแต่มี
ความพอเพียงที่จะคิดเผื่อแผ่แบ่งปันไปยังคนอื่น ๆ ในชุมชนหรือองค์กรและสังคมได้ อย่างไรก็ตาม

ตามระดับความพอเพียงของแต่ละคนอาจจะไม่เท่ากัน หรือความพอเพียงของคนคนเดียวกันแต่ต่างเวลาอาจเปลี่ยนแปลงไปได้แล้วแต่เงื่อนไขภายในและภายนอกตลอดจนสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อความพอเพียง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547ข: 79-80)

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549: 86-87) ได้กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับปัจเจกบุคคล ชุมชน และระดับรัฐ ได้ดังนี้

1. ในระดับปัจเจกบุคคล / ครอบครัว คือการที่สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้และดำเนินชีวิตอย่างพอกิน พอใช้ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมื่อเหลือกินเหลือใช้ก็แบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้เกิดความสุขและความพอใจในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง พยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอยู่อย่างพอเพียงได้ในทุกสถานการณ์ สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในชีวิตและครอบครัว และสามารถทำตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมได้

2. ความพอเพียงในระดับชุมชน เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัวเป็นพื้นฐานแล้ว สมาชิกสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในทางปฏิบัติไปสู่ระดับชุมชนได้ มีการรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถที่ตนมีอยู่เป็นพื้นฐานประกอบการดำรงชีวิต มีความช่วยเหลือแบ่งปันกันจนเป็นพื้นฐานประกอบการดำรงชีวิต มีความช่วยเหลือแบ่งปันกัน จนเป็นพื้นฐานให้เกิดการรวมกลุ่มในสังคมสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกันต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีพอเพียงของชุมชนโดยรวมในการดำรงชีวิตที่สมดุลอย่างแท้จริง

3. ความพอเพียงในระดับรัฐหรือระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ด้วยหลักแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด เมื่อรู้แจ้งเห็นจริงด้วยเหตุด้วยผลว่า พื้นฐานของประเทศเป็นอย่างไรก็จะสามารถวางนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาให้สังคมเจริญก้าวหน้าได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับคนทุกวัยและทุกศาสนา เนื่องจาก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปรัชญาที่เป็นจริง เป็นกรอบในการดำรงชีพที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับคนทุกเพศ ทุกวัย ในระดับต่าง ๆ จากชนบทจนถึงในเมือง จากผู้มีรายได้น้อยจนถึงผู้มีรายได้สูง จากภาคเอกชนถึงภาครัฐ ซึ่งหากพิจารณาความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นว่า ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันนั้น ผู้ประยุกต์ต้องเริ่มจากการพัฒนาทางด้านจิตใจ คือให้มีความเข้าใจถึงปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงและเชื่อว่าเมื่อนำไปใช้แล้วจะทำให้เกิดประโยชน์และความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต แล้วจึงจะมีความมั่นใจที่จะนำไปทดลองใช้ปฏิบัติ โดยเริ่มจากการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง การคิดพึ่งพาตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและที่สำคัญ คือ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนของทุกศาสนาที่ให้ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของศีลธรรม ไม่ทำการใด ๆ ที่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือทำอะไรที่เกินตน รู้จักแบ่งปัน และช่วยเหลือผู้อื่นตามความเหมาะสมและกำลังความสามารถของตน เชื่อในผลของการกระทำหรือที่เรียกว่า กฎแห่งกรรมซึ่งอยู่บนพื้นฐานของเหตุและปัจจัย รวมทั้งการดำรงชีวิตบนทางสายกลาง คือ ดำเนินถึงความพอดีไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ฝึกตนเองให้มีสติ มีสมาธิตั้งมั่นในการดำรงชีวิต การทำงาน พัฒนาปัญญาให้สามารถรู้ผิด รู้ถูก รู้ควร รู้ไม่ควร จนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลทุกขณะ จึงสามารถกล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “เป็นหลักปรัชญาที่เป็นสากล” สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกศาสนาอย่างแท้จริง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2549: 90-91)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพื้นฐานคือการพึ่งตนเองเป็นหลัก ทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระวังระวัง โดยต้องพิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมดุลสมผลและมีความพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละส่วนแต่ละระดับ และต้องครอบคลุมทั้งทางด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงด้านเศรษฐกิจเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

สุเมธ ดันติเวชกุล (2549: 117-128) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสังคมทุกระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคล/ครอบครัว

- สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน 5 ด้าน ได้แก่ จิตใจ สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- รู้จักคำว่า “พอ” และไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- พยายามพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความชำนาญ
- มีความสุขและความพึงพอใจกับชีวิตที่พอเพียง ยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต

2. ระดับชุมชน

- รวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของตนและชุมชน

- มีความเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกชุมชนให้เกิดพลังทางสังคม
- พัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

3. ระดับรัฐหรือระดับประเทศ

- ชุมชน/สังคมหลาย ๆ แห่งร่วมมือกันพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- วางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงและพร้อมก่อนจึงค่อย ๆ

ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญขึ้นเป็นลำดับๆต่อไป

สุนทร กุลวัฒนวรพงศ์ (2544: 55-57) ได้กล่าวถึงการมีพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต หลักการพึ่งตนเอง ซึ่งอาจแยกแยะโดยยึดหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายที่แข็งแรง เป็นอิสระ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน

ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการตามสภาพแวดล้อมและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่ายในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจึงต้องปรับทิศทางการพัฒนาใหม่คือต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ โดยยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้

สำนักงานพัฒนาสังคม (2549) ได้กล่าวว่าการจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประพฤติดิปฏิบัติได้นั้น ควรทำเป็นแผนสำหรับปฏิบัติในแต่ละวันแต่ละเดือนแต่ละปี และทำไปจนกลายเป็นนิสัยประจำตัว มีวิธีการดังนี้

1. เจ็ดวิธีมีเงินออม

- 1.1 กำหนดเป้าหมายการเก็บออม(แต่ละเดือน แต่ละปี จะมีเงินออมเท่าไร)
- 1.2 กำหนดเป้าหมายการใช้จ่าย (แต่ละวัน แต่ละเดือน จะมีเงินเท่าไร เมื่อไหร่ต้องใช้เงินก้อนใหญ่)
- 1.3 ประหยัดรายจ่าย (จ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายการใช้จ่าย เพื่อให้มีเงินเหลือมากขึ้น)

- 1.4 จ่ายค้ำ (จ่ายเท่าเดิม แต่ได้ประโยชน์มากขึ้น)
- 1.5 ใช้เท่าที่จำเป็น (น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์มือถือ)
- 1.6 พึงระวังค่าใช้จ่ายที่มักจะนึกไม่ถึง (ค่าธรรมเนียมรายเดือน รายปี ค่าภาษี ค่าดอกเบี้ยบัตรเครดิต ค่าปรับจ่ายหนี้ช้า)

1.7 ไม่ก่อหนี้ โดยไม่จำเป็นและเกินกำลัง(หนี้มีได้แต่ต้องไม่เกินกำลังและต้องชำระคืนให้หมดโดยเร็ว)

2. เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย หลักง่าย ๆ ในการออม ผลัดซื้อ ผลัดใช้ ช่วยลดรายจ่ายสบายกระเป๋า

- 2.1 การลงทุนทำมาค้าขาย
- 2.2 หาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยอาจต้องลงทุนทั้งทุน ทั้งแรง
- 2.3 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป้าหมายในการเพิ่มเงินเดือนหรือหาโอกาสดำเนินงานในอนาคต

รายจ่ายแต่ละอย่างมีระดับความสำคัญไม่เท่ากัน เราควรใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตก่อน เช่น ค่าอาหาร ค่าที่อยู่อาศัยและพยายามลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

รายจ่ายในแต่ละเดือนของครอบครัว

รายได้ในแต่ละเดือนของครอบครัว จำนวน 100% จัดสรรใช้จ่ายไปกับสิ่ง

ดังต่อไปนี้

- ที่อยู่อาศัย ค่าเช่า หรือค่าผ่อนชำระเงินกู้บ้าน 25-30 % ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

- ค่าอาหาร 25% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

- ค่าเสื้อผ้า 10% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

- ค่าเดินทาง(ค่ารถ ค่าน้ำมัน หรือค่าผ่อนชำระเงินกู้รถ) 10-15% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

- ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์) 5% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

- ค่ารักษาพยาบาล 5% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

- ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และสันทนาการ (ท่องเที่ยว บันทึกลง) 5 -10% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

- การเก็บออมหรือเงินลงทุน 5-10% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

ถ้าคิดจะก่อหนี้เงินกู้เพื่อเช่าซื้อที่อยู่อาศัย ไม่ควรให้มีภาระการผ่อนชำระเกิน 30% ของรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

การลดรายจ่าย คือ การลดค่าใช้จ่ายของต่างๆรอบตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงถึงการลดค่าใช้จ่ายด้วย

การลดค่าใช้จ่าย คือ การเลือกซื้อสินค้าที่คุ้มค่าคุ้มประโยชน์

การลดค่าใช้จ่าย คือ การรักษาสิ่งของต่างๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการใช้งาน ได้ไปนาน ๆ รวมถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายจำพวก ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์อีกด้วย ที่สำคัญคือการลดค่าใช้จ่ายชีวิต เพราะชีวิตของเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงินทองหรือสิ่งของนอกกายแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังอยู่ที่การใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม สุขกาย สุขใจ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย หรือมีความทุกข์จนนำไปสู่ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

เพิ่มรายได้	=	ลดค่า
ลงทุนค้าขาย	=	แรงงาน+แรงเงิน
ลงทุนทางการศึกษา	=	แรงงาน+แรงเงิน
ลดรายจ่าย	=	ลดซื้อ+ลดใช้
ลดซื้อ	=	ซื้อตามความจำเป็น ซื้อของต้นทุนต่อหน่วย
ลดใช้	=	รักษาข้าวของเครื่องใช้ให้อยู่ในสภาพดี ประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
ลดใช้ชีวิต	=	มีความสุขอย่างพอเพียง

3. การออมด้วยการง่าย ๆ และเลข 10

3.1 การออมด้วยการง่าย ๆ และเลข 10

เงินออม = รายได้ - รายจ่าย

3.2 สมการข้อ 3.1 อาจทำไม่ได้ นำการออมเงินแบบ เลข 10 มาใช้ หมายถึง เมื่อเราหาเงินมาได้เท่าไรให้หักไว้เป็นเงินออมก่อนที่จะเอาไปใช้จ่ายทันที 10% ของเงินที่หามาได้ คือ

รายได้ - เงินออม = รายจ่าย

3.3 การออมเงินแบบบวก 10

หมายถึง ถ้าเราใช้เงินไปเท่าไร ต้องเก็บเงินเพิ่มให้ได้ 10% ของเงินที่ใช้ไป เช่น ซื้อของไป 2,000 บาท ก็ต้องออมเงินเพิ่ม 200 บาท ไปพร้อมๆ กัน วิธีนี้เหมาะสำหรับที่ชอบจับจ่ายใช้สอย

4. จดทุกครั้งที่ง่าย

หลักง่ายๆ ในการบริหารเงิน “เมื่อจด....เมื่อจำ....ไม่มีเงิน” สาเหตุที่สำคัญของปัญหาเหล่านี้ คือ การที่เราขาดความยับยั้งชั่งใจจะจ่ายโดยไม่จดจำกว่าจะรู้ตัวอีกทีก็ไม่มีจะจ่าย

ตาราง 1 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

ด้านจิตใจ	มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ / มีจิตสำนึกที่ดี / เอื้ออาทร ประนีประนอม / นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
ด้านเศรษฐกิจ	ลดรายจ่าย / เพิ่มรายได้ / ใช้ชีวิตอย่างพอควร / คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ / มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป / การเผื่อทางเลือกสำรอง
ด้านสังคม	ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน / รู้รักสามัคคี / สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ / เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
ด้านเทคโนโลยี	รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและ สภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) / พัฒนาเทคโนโลยีจาก ภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน / ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

ที่มา: ปรียานุช พิบูลสราวุธ (2549ก: 5)

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

บุญชม ศรีสะอาด (2543: 51-52) กล่าวถึงความรู้ ความเข้าใจไว้ ดังนี้

1. ความรู้ เป็นความสามารถทางสมองในอันที่จะทรงไว้หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ที่บุคคลได้รับรู้เข้าใจในสมอง การวัดว่าบุคคลมีความสามารถในการจำเรื่องราวต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น วัดได้จากความสามารถในการระลึกออกของบุคคลนั้น

2. ความเข้าใจ เป็นความสามารถในการจับใจความของทั้งเรื่องอันได้แก่ การแปลความ ตีความและขยายความในเรื่องนั้น ผู้ที่มีความเข้าใจจะต้องรู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ

ของเรื่อนั้น รู้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้อยู่ ๆ เหล่านั้น สามารถอธิบายสิ่งนั้นด้วยภาษาตนเองได้พฤติกรรมนี้สามารถจำแนกได้เป็น 3 ข้อย่อย คือ

2.1 การแปลความ เป็นความสามารถในการบอกความหมายตามนัยของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ

2.2 การตีความ เป็นการถอดความหมายจากหลายๆ ความหมายตามนัยของเรื่องราวที่ปรากฏหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ เป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.3 การขยายความ เป็นการคาดคะเนหรือพยากรณ์ไปสู่กาลข้างหน้า (หรือถอยหลัง) โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 10-14) กล่าวถึงความรู้ ความเข้าใจว่า คือข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการศึกษาการพัฒนาความสามารถ ทักษะทางสติปัญญาและการใช้วิจารณ์ญาณของมนุษย์ เริ่มต้นจากระดับง่าย ๆ ก่อนแล้วค่อยเพิ่มความสามารถในการใช้ความคิดและพัฒนาสติปัญญาเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ไพศาล หวังพานิช (2526: 96) ให้ความหมายไว้ว่า “ความรู้” หมายถึงบรรยายข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดของเรื่องราว อันเป็นปรากฏการณ์ของบุคคลซึ่งสะสม และถ่ายทอดสืบต่อกันมา ส่วน “ความเข้าใจ” หมายถึงความสามารถนำความรู้ความจำไปคิดแปลปรุงปรุงเพื่อให้สามารถจับใจความอธิบายหรือเปรียบเทียบ ย่นย่อเรื่องราวความคิด ข้อเท็จจริงต่างๆ ได้

วิเชียร เกตุสิงห์ (2520: 101) ให้ความหมายของ ความรู้ ความจำ ว่าเป็นความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น จากการเรียนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จากการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ การเล่าต่อ ๆ กันมา เป็นต้น ความเข้าใจ คือ ความสามารถในการแปลความ ตีความและขยายความได้

อุทุมพร ทองอุทัย (2523: 10-14) ให้ความหมายของความรู้ คือ พฤติกรรมและสภาพการต่างๆซึ่งเน้นในการจำไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึงหรือการระลึกได้ก็ตามเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากการรวมสาระต่าง ๆ เหล่านั้นจนกระทั่งพัฒนาไปสู่ขั้นที่มีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นไป ความเข้าใจหมายถึง ขั้นตอนสำคัญของการสื่อความหมายโดยอาศัยความสามารถทางสมองและทักษะ ซึ่งอาจจะกระทำโดยใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ โดยทำความเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วยการแปล การตีความหมายและการสรุปอ้างอิง

อนันต์ ศรีโสภ (2522: 11-15) ให้ความหมายของความรู้และความเข้าใจ ว่า ความรู้ (knowledge) หมายถึง ความจำในสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า สังเกต รวบรวมเป็นความจำเก็บไว้ และแสดงออกมาโดยการจำได้ ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ โดยแบ่งความรู้ออกเป็น 3 ด้าน

ด้านที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาเฉพาะเป็นความรู้เกี่ยวกับความหมายของเนื้อหา และความรู้เกี่ยวกับความจริง เช่น เวลา เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ แหล่งกำเนิด ฯลฯ

ด้านที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับวิธี และการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะประกอบด้วย

- 1) ความรู้เกี่ยวกับลักษณะแบบแผนต่าง ๆ
- 2) ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและการจัดลำดับ
- 3) ความรู้เกี่ยวกับการจำแนก และแบ่งประเภทของสิ่งต่าง ๆ
- 4) ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ วิธีการดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ด้านที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิด และโครงสร้างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งประกอบด้วย

1) ความรู้เกี่ยวกับกฎ และการใช้กฎในการบรรยายคุณค่า หรือพยากรณ์ หรือตีความของสิ่งที่เราสังเกตเห็น

2) ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

ความเข้าใจ (comprehension) หมายถึงการเข้าใจความหมายของสิ่งนั้นประกอบด้วย

1) การแปล (การแปลจากแบบหนึ่งไปสู่แบบหนึ่ง โดยการรักษาไว้อย่างถูกต้อง)

2) การตีความหมาย (การอธิบายหรือเรียบเรียงเนื้อหานั้นใหม่ให้เข้าใจง่าย)

3) การขยายความ (ขยายความหมายของข้อมูลที่มีอยู่ใกล้ไกลไปจากเดิม)

Barker (1994: 2) ได้อธิบายไว้ว่า ความรู้ คือ การเรียนรู้เป็นผลของการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ในชีวิต แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมที่เคยกระทำมาเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะมั่นคง กระบวนการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือความสามารถให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างคงทนถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลจากการปฏิบัติ หรือจากการได้รับประสบการณ์ในรูปแบบอื่น ๆ

ระดับความรู้

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธ์ (2535: 25-27) ได้แบ่งระดับความรู้ แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ

1. ความรู้ (knowledge) ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่แสดงถึง การจำได้ หรือระลึกได้

2. ความเข้าใจ (understanding) ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่แสดงว่าสามารถอธิบายได้ ขยายความรู้ด้วยคำพูดของตนเองได้

3. การนำไปใช้ (application) ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่แสดงถึง ความสามารถนำ ความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ และที่แตกต่างจากสถานการณ์เดิม

4. การวิเคราะห์ (analysis) ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่สามารถแยกสิ่งต่างๆ ออกเป็น ส่วนย่อย ๆ ได้อย่างมีความหมาย และเห็นความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ เหล่านั้นด้วย

5. การสังเคราะห์ (synthesis) ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่แสดงถึงความสามารถใน การรวบรวมความรู้และข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เพื่อให้ได้แนวทางใหม่ที่จะนำไปสู่การ แก้ปัญหาได้

6. การประเมินค่า (evaluation) ได้แก่ พฤติกรรมความรู้ที่แสดงถึงความสามารถใน การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งของ หรือทางเลือก ได้อย่างถูกต้อง

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ(2534: 53-55) ได้กล่าวถึงความรู้ ใน พฤติกรรมการเรียนรู้กลุ่มพุทธิพิสัย (cognitive domain) ว่าเป็นความสามารถและทักษะทางด้าน สมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 6 ชั้น ดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) เป็นความสามารถในการจำหรือระลึกได้ ซึ่งรวมถึง ประสบการณ์ต่างๆที่เคยได้รับรู้มา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

- ความรู้เฉพาะเรื่อง เฉพาะอย่าง เป็นการระลึกข้อสนเทศในส่วนย่อยเฉพาะ อย่างที่แยกได้โดด ๆ

- ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ เกี่ยวกับความหมายของคำ

- ความรู้เกี่ยวกับความจริงเฉพาะอย่าง เช่น วัฏวัน เดือน ปี เหตุการณ์ สถานที่

ฯลฯ

- ความรู้เกี่ยวกับวิถีทาง วิธีดำเนินงานด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

- ความรู้ในเรื่องระเบียบ แบบแผน ประเพณี

- ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้ม และระดับก่อนหลัง

- ความรู้ในการแยกประเภทและจัดหมวดหมู่

- ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์

- ความรู้เกี่ยวกับระเบียบและกระบวนการ

- ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิดและโครงสร้าง

- ความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อสรุปทั่วไป

- ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความ ตีความหมาย ขยายความในเรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ แยกได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

- การแปลความ เป็นการจับใจความให้ถูกต้อง เกี่ยวกับสิ่งที่สื่อความหมาย หรือจากภาษาหนึ่งของการสื่อสารไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง
- การตีความหมาย เป็นการอธิบายความหมายหรือสรุปเรื่องราวโดยการจัดระเบียบใหม่รวบรวมเรียบเรียงเนื้อหาใหม่
- การขยายความ เป็นการขยายเนื้อหาที่เหนือกว่าขอบเขตที่รู้ เป็นการขยายคิด การอ้างอิง

3. การนำไปใช้ (application) เป็นความสามารถในการนำสาระต่าง ๆ ไปใช้ในสถานการณ์จริง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง เป็นการใช้ความเป็นนามธรรมในสถานการณ์รูปธรรม

4. การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถในการแยกสื่อความหมายไปสู่หน่วยย่อยเป็นองค์ประกอบสำคัญหรือเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ได้ลำดับชั้นความคิด ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์เช่นนี้ก็เพื่อจะให้สื่อความหมายมีความชัดเจนยิ่งขึ้น จำแนกได้ 3 ลักษณะดังนี้

การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นการชี้ให้เห็นหน่วยต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบที่อยู่ในสิ่งที่สื่อความหมาย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการแยกการประสานหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในสิ่งที่สื่อความหมาย

การวิเคราะห์หลักการในเชิงการจัดดำเนินงาน เป็นการชี้ให้เห็นถึงระบบจัดการ และวิธีการรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

5. การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถในการนำหน่วยต่าง ๆ หรือส่วนต่าง ๆ เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน จัดเรียบเรียงและรวบรวมเพื่อสร้างแบบแผนหรือโครงสร้างที่ไม่เคยมีมาก่อนอาจจำแนกได้ 3 ลักษณะคือ

- การสังเคราะห์ข้อความ เป็นการผูกข้อความขึ้นโดยการพูดหรือเขียนเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์ไปยังผู้อื่น
- การสังเคราะห์แผนงาน เป็นการพัฒนาหรือเสนอแผนการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของงานที่ได้รับมอบหมาย หรือที่คิดทำขึ้นเอง
- การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการพัฒนาหรือสร้างชุดของความสัมพันธ์เชิงนามธรรมขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องจำแนกหรืออธิบายข้อมูล หรือปรากฏการณ์บางอย่างจากข้อความเบื้องต้น

6. การประเมินค่า (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งอาจจะกำหนด เกณฑ์ขึ้นเองหรือผู้อื่นกำหนด จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ

- การประเมินตามเกณฑ์ภายใน เป็นการประเมินค่าความถูกต้องของวัสดุ อุปกรณ์ ข้อความ เหตุการณ์ ตามคุณสมบัติประจำตัวของอุปกรณ์ ข้อความ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- การประเมินค่าตามกเกณฑ์ภายนอก เป็นการประเมินค่าโดยอ้างอิงกับ เกณฑ์ที่กำหนดไว้

การวัดความรู้

ชวาล แพรัตกุล (2526 อ้างใน ธนพล สมัครการ, 2550: 15-16) ได้กล่าวถึงการวัด ความรู้ไว้ว่า การวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และนิยามคือ การวัดว่า คำ หรือ กลุ่มคำ หรือ ความหมาย หรือคำแปลของเครื่องหมาย รูปภาพ ตัวข้อ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้น คืออะไรมีความหมายทั่วไป หรือความหมายเฉพาะว่าอย่างไร มีคุณสมบัติอะไร

การวัดความรู้กับกฎและความจริง คือ การวัดว่า สูตร กฎเกณฑ์ ความจริง ข้อเท็จจริง เรื่องราว ใจความหรือเนื้อความสำคัญ ๆ ได้มีการพิสูจน์หรือการยอมรับแล้ว เป็นอย่างไร

การวัดความรู้ในวิธีดำเนินการ คือ การวัดความจำ หรือกระบวนการและแบบแผนวิธี ทำงานของเรื่องราวต่าง ๆ เหตุการณ์ ว่ามีที่มาอย่างไร ใช้วิธีการใด มีการดำเนินงานเป็นขั้น ๆ อย่างไร มิได้มุ่งที่จะวัดถึงการนำไปปฏิบัติกันมาอย่างไร เข้าใจอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน คือ การวัดว่าแบบแผน แบบฟอร์มตามจารีต ธรรมเนียมประเพณี ที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างไร เข้าใจอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นและแนวโน้ม คือ การวัดความรู้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความเคลื่อนไหว ไน้มเอียงในทิศทางใด ตามลำดับเวลาอย่างไร และเรื่องต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นก่อนหลัง และดำเนินเป็นขั้น ๆ เรียงติดต่อกันมาอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท คือ การวัดที่เกี่ยวกับการจัดประเภท สิ่งของ เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆตามประเภท ตามชนิด ตามลำดับก่อนหลังเป็นอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ คือการวัดความจำในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวินิจฉัย และตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่าจำได้หรือไม่ และควรใช้กฎเกณฑ์หรือหลักการใด

การวัดความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินงาน คือ การวัดว่า การได้ผลลัพธ์ต่าง ๆ นั้น ต้องใช้ เทคนิคอะไร มีวิธีปฏิบัติอย่างไร มีกระบวนการและกรรมวิธีต่าง ๆ ที่ใช้พิสูจน์หรือหาความจริง นั้นๆจะต้องดำเนินการอย่างไร

การวัดความรู้เกี่ยวกับความรู้รอบคอบในเรื่อง คือ การวัดความจำของข้อสรุปหรือหลักการใหญ่ ๆ ของเนื้อหาได้หรือไม่

การวัดความรู้เกี่ยวกับหลักการ และการขยายหลักการ คือ การวัดว่าสามารถจำหลักการต่าง ๆ อันเป็นสาระสำคัญของเนื้อหาได้หรือไม่

การวัดความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง คือการวัดความสามารถในการระลึกได้และนำความสัมพันธ์จากทฤษฎีและหลักวิชาการต่าง ๆ มาสรุปเป็นเนื้อหาความใหญ่ ๆ หรือรวมกันเป็นเรื่องเดียว ได้หรือไม่

ความเข้าใจ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2550: 16) ให้ความหมายของคำว่าความเข้าใจ (comprehension) เป็นขั้นต่อมาจากความรู้ (knowledge) ขั้นตอนนี้จะต้องใช้ความสามารถทางสมองและทักษะที่สูงขึ้นจนถึงระดับของการสื่อความหมาย ซึ่งมักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ แล้วเข้าใจนี้เองจะแสดงออกในรูปของทักษะหรือความสามารถต่อไปนี้

1. การแปล (translation) หมายความว่า ความสามารถเขียน บรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง ซึ่งออกมาในรูปที่แตกต่างจากเดิม หรือออกมาในภาษาอื่นแต่ความหมายยังเหมือนเดิม

2. การให้ความหมาย (interpretation) หมายถึง การให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ หรือข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งออกมาในรูปความคิดเห็นข้อสรุปตามที่บุคคลนั้นเข้าใจ

ศูนย์สารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายของความเข้าใจว่า คือ เนื้อหาที่รู้เรื่อง รู้ความหมาย

อุทุมพร ทองอุไทย (2523: 68) อธิบายว่า ความเข้าใจ หมายถึง ขั้นตอนสำคัญของการสื่อความหมาย โดยอาศัยความสามารถทางสมองและทักษะ ซึ่งอาจจะกระทำได้โดยใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ โดยทำความเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วยการแปล การตีความหมายและการสรุปอ้างอิง

Bloom, Benjamin S. (1950: 27-28) ได้อธิบายความหมายของความเข้าใจไว้ว่า คือ ความสามารถทางปัญญาและทักษะ อันได้แก่ 1) ความสามารถที่จะให้ความหมายของคำ (การแปล) 2) ความสามารถในการเข้าใจความหมายของการคิด (การตีความ) 3) ความสามารถในการคาดคะเนถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้จากการกระทำ (การประเมินค่า) ดังนั้น บุคคลจะมีความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะต้องมียุทธวิธีประกอบทั้ง 3 นี้

สรุปได้ว่า ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ความจำไปดัดแปลง ปรับปรุงเพื่อให้สามารถจับใจความ อธิบาย แยกแยะ จัดลำดับหรือเปรียบเทียบข้อเท็จจริงต่างๆ ได้

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์

มูลนิทธีกรรมธรรมชาติ (2548: 29-31) ได้กล่าวถึงทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) ว่าความต้องการของมนุษย์ไม่สิ้นสุดเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างหนึ่งแล้วก็จะเกิดความต้องการสิ่งอื่นต่อไปไม่สิ้นสุด การสนใจแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากความต้องการบางอย่างและจะเกิดความพึงพอใจเมื่อได้รับการตอบสนอง ความต้องการของมนุษย์สามารถจัดเป็นลำดับขั้นได้ ความต้องการในขั้นแรกเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจะ ไม่เป็นตัวจูงใจให้แสดงพฤติกรรมอีกต่อไป เมื่อต้องจูงใจบุคคลนั้นก็จะต้องกระตุ้นความต้องการลำดับขั้นที่สูงขึ้นไป เป็นความต้องการที่ไม่สิ้นสุดโดยบุคคลจะเกิดความต้องการใหม่ขึ้นอีกได้

Maslow ได้จัดลำดับขั้นความต้องการของคนไว้ 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ต้องการเพื่อที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้ เช่น น้ำ อาหาร อากาศ การนอนหลับพักผ่อน ฯลฯ เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการด้านร่างกายอย่างเพียงพอแล้วจะเริ่มมีความต้องการขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security needs) เป็นความต้องการความมั่นคงในชีวิต ในหน้าที่การงาน รวมทั้งความต้องการความปลอดภัยที่จะมีชีวิตอยู่โดยมั่นคง ปราศจากความกลัว ความเจ็บปวด ความไม่สะดวกสบาย

ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคมและความรัก (social and love needs) เมื่อมนุษย์ได้รับความต้องการทางร่างกายและมีความมั่นคง ปลอดภัยจนเป็นที่น่าพอใจแล้วจะมีความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ต้องการที่จะมีโอกาสเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ ความเป็นสมาชิกของกลุ่มจะช่วยให้บุคคลตอบสนองความต้องการเป็นส่วนหนึ่งและการยอมรับได้

ขั้นที่ 4 ความต้องการการยอมรับและยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการ การได้รับความนับถือ (การเชื่อมั่นในตัวเอง ความเป็นอิสระ ความสำเร็จ) อยากมีชื่อเสียง การนิยชมชอบ การได้รับการยกย่อง ทำให้เกิดความภูมิใจในตัวเอง บุคคลที่มีความต้องการขั้นนี้จะพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองก็ทำอะไรได้เหมือนกัน

ขั้นที่ 5 ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization) เป็นความปรารถนาที่จะใช้ศักยภาพสูงสุดที่ตนมีอยู่ทำในสิ่งที่ตนคิดว่า มีความสามารถที่จะเป็นหรือจะทำได้ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายในชีวิต เมื่อบรรลุเป้าหมายนี้แล้วก็จะกำหนดเป้าหมายใหม่ที่ท้าทายยิ่งกว่าเดิม

ขั้นที่ 6 ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ

ขั้นที่ 7 ความต้องการทางสุนทรียะ

Maslow ได้แบ่งความต้องการทั้ง 7 ขั้น ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นความต้องการขั้นที่ 1-4 เรียกว่า ความต้องการขั้นต่ำ เป็นความต้องการเนื่องจากขาดหรือไม่มี ซึ่งต้องการตอบสนองจากปัจจัยภายนอก และกลุ่มที่ 2 เป็นความต้องการขั้นที่ 5-7 เป็นความต้องการพัฒนา เป็นความต้องการเนื่องมาจากการแสวงหา มิใช่เนื่องจากการขาดความต้องการขั้นต่ำโดยมนุษย์จะพัฒนาความต้องการมาถึงขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพและความสามารถที่ตนเองมีอยู่ได้อย่างสมบูรณ์

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม

ค่านิยม (value) เป็นส่วนร่วมที่สำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ ค่านิยมอาจเรียนรู้ได้จากพ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมงาน สื่อมวลชนและอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีค่านิยมในทางที่พึงประสงค์ การกระทำของเขาจะเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม นักวิชาการทางสังคมศาสตร์ต่างยอมรับว่า ค่านิยมมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในฐานะที่เป็นตัวตัดสินใจ กำหนด ตัดสินหรือตัวผลักดันให้พฤติกรรมโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ค่านิยมนี้จะเป็นที่ยอมรับ และอ้างถึงอยู่เสมอในทางสังคมศาสตร์ ว่าเป็นรากฐานของปัญหาทางสังคมมากมาย

ธีระพร อุวรรณโน (2533 อ้างใน พิระพงษ์ เรืองวัฒนา, 2548: 33-34) ได้สรุปความหมายของค่านิยม โดยเน้นทางจิตวิทยาตามแนวทางของนักวิชาการตะวันตกหลายคนเป็นต้นว่า Allport, Vernon, Lindzey, Shorr, Williams และ Rokeach สรุปไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

1. ค่านิยม หมายถึง ความชอบ ที่บุคคลกำหนดออกมาจากภายในจิตใจของบุคคล
2. ค่านิยม คือการเห็นว่า “ควรชอบอะไร” (what ought to be desired) ซึ่งค่านิยมความหมายนี้จะเน้นถึงความดี ความถูกต้อง หรือบางทีเรียกว่า อุดมคติทางจริยธรรม ค่านิยมในความหมายนี้จะถูกกำหนดโดยสังคม อันเป็นอิทธิพลหรือปัจจัยจากภายนอก
3. ค่านิยม เป็นเรื่องของการชอบอะไรมากกว่าอะไรควรชอบอะไร ค่านิยมในความหมายนี้ จะเป็นทางการผสมผสานทั้ง ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของบุคคลเข้าไปแล้วมี

อิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือก ซึ่งแนวทางผสมนี้ได้เน้นตามทัศนคติของ Rokeach ศาสตราจารย์ทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยวอชิงตัน จากทัศนคติความหมายของค่านิยมดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ค่านิยมเป็น ค่าที่บุคคลนั้นได้ให้ค่าต่อสิ่งนั้น ๆ แล้วตัดสินใจเลือก นั่นก็คือค่านิยมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

โตกา ชูพิกุลชัย (2524 อ้างใน วุฒิเลิศ เทวกุล, 2549: 8) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่สิ่งมีชีวิตกระทำและบุคคลอื่นสามารถสังเกตได้หรือใช้เครื่องมือวัดได้ นอกจากนี้พฤติกรรมไม่ได้มีความหมายเฉพาะแต่การแสดงออกทางด้านร่างกายภายนอกเพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงการกระทำหรือกิจกรรมภายในความรู้สึกนึกคิดด้วย

วุฒิเลิศ เทวกุล (2549: 8-11) ได้ให้คำนิยามพฤติกรรมของมนุษย์ คือ การกระทำหรือกิริยาอาการที่แสดงออกมาให้ปรากฏทางร่างกายซึ่งก็คือ พฤติกรรมภายนอก และรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ที่ไม่สามารถปรากฏให้เห็นได้เรียกว่า พฤติกรรมภายใน ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน

กระบวนการที่ทำให้เกิดพฤติกรรม 3 ประการคือ

1. การเกิดพฤติกรรมต้องมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น
2. พฤติกรรมต้องมีสิ่งจูงใจหรือมีแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา
3. พฤติกรรมย่อมมีจุดหมาย คือ การที่บุคคลได้แสดงพฤติกรรมออกมาก็เพื่อจะให้

บรรลุผลมุ่งหมาย

มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความเห็นแก่ตัว มนุษย์บางคนจะช่วยเหลือคนอื่นก็ต่อเมื่อตัวเองได้ประโยชน์ หรือเมื่อมนุษย์มีความต้องการทรัพยากรอย่างใดอย่างหนึ่งและทรัพยากรเหล่านั้นมีจำนวนจำกัด มนุษย์อาจแย่งชิง หรือทำร้ายกัน การแสดงพฤติกรรมมนุษย์ บางครั้งเป็นไปในลักษณะก้าวร้าวรุนแรง เช่น เมื่อผิดหวังหรือไม่พอใจก็อาจทำร้ายตัวเองหรือผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมในลักษณะนี้รวมไปถึงการใช้กิริยาวาจาไม่สุภาพ หรือบริภาษผู้อื่นอย่างรุนแรง เป็นต้น

โดยทั่วไปมนุษย์จะแสดงพฤติกรรมปกติ คือ ปฏิบัติตนไปตามบทบาทและหน้าที่ หรือตามสถานภาพที่สังคมกำหนด แต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมปกติ คือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามแบบแผน ระเบียบข้อบังคับและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดไว้ พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมาในสังคมนั้นอาจเรียกว่า เป็นพฤติกรรมทางสังคมก็ได้ เพราะแต่ละสังคมจะกำหนด

แบบแผนพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคม ค่านิยม และการอบรมขัดเกลาทางสังคม เช่น ในสังคมไทยเด็กจะต้องแสดงกิริยาваจาอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เนื่องจากสังคมไทยมีค่านิยมยกย่องผู้อาวุโส ดังนั้น ครอบครัวไทยจึงมักจะอบรมสั่งสอนบุตรและธิดาให้แสดงกิริยามารยาทและวาจาอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ นับตั้งแต่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้อาวุโส

ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์

ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์ อาจแบ่งได้เป็น 4 ปัจจัยด้วยกัน คือ

1. ปัจจัยทางชีวภาพ ได้แก่ องค์ประกอบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น โครโมโซม กล้ามเนื้อ ฮอร์โมน ระบบประสาท ซึ่งเป็นปัจจัยที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดทางชีวภาพตั้งแต่กำเนิด หรือเป็นพฤติกรรมที่ได้รับจากพันธุกรรมซึ่งถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไปยังลูกหลาน

2. ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น กลางวันและกลางคืน ทำให้มนุษย์ต้องปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลง เพราะในบางฤดูกาลในบางประเทศกลางวันอาจมีมากกว่ากลางคืนและในทำนองเดียวกัน ในบางแห่งกลางคืนก็มีมากกว่ากลางวัน คนที่อยู่อาศัยในพื้นที่สูง หรือคนที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีอากาศร้อนกับคนที่อยู่ในเขตอากาศหนาวก็จะมีพฤติกรรมแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องอาชีพ เครื่องแต่งกาย อาหาร สัตว์ เป็นต้น

3. ปัจจัยทางด้านสังคมและจิตวิทยา มีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดู การอบรมขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานและค่านิยมของแต่ละสังคม โดยผ่านตัวแทนของสังคมในระดับต่าง ๆ ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้การเรียนรู้ของมนุษย์จากประสบการณ์และโดยอาศัยการสังเกตจากตัวแบบต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมยิ่งขึ้น

4. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากคนชั่วอายุหนึ่งไปยังคนอีกชั่วอายุหนึ่งวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญมากในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ มนุษย์เกิดมาในวัฒนธรรมใดก็เรียนรู้วัฒนธรรมนั้น

แนวคิดการดำรงชีวิตของครอบครัวและชุมชนไทย กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (2547: 44-46) ได้ทบทวนแนวความคิดด้านการดำรงชีวิตของครอบครัวและชุมชนไทย ในวิถีความเป็นไทยที่มีตั้งแต่ดั้งเดิม หากนำมาเชื่อมโยงกับแนวความคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความสอดคล้องและมีการปฏิบัติกันมาอย่างช้านานซึ่งกรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีพื้นฐานความคิดจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และมองโลกในเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ซึ่งมีคุณลักษณะที่สามารถใช้กับการปฏิบัติตนในทุกระดับ เน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยผลคาดหวังที่จะเกิดขึ้นคือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ในการดำรงชีวิตของครอบครัวและชุมชนไทยล้วนมีแนวความคิดและประยุกต์การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพที่เป็นไปตามสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละชุมชน การจัดระเบียบทางสังคมและการนำพลังศักยภาพทางวัฒนธรรมมาเป็นภูมิคุ้มกันในตัวเองเพื่อรองรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เห็นได้ว่า การดำรงชีวิตของคนไทย “วิถีความเป็นไทย” ที่มีความสุขมีรากฐานที่สอดคล้องกันกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยการประยุกต์ใช้องค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ยึดทางสายกลางที่ไม่มากไม่น้อยเกินไปจนเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การมีเหตุผลเพื่อการวางแผนในการดำรงชีวิต การมีความรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวัง และคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต อดทน แม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม สังคมเปลี่ยน การใช้หลักแนวความคิดดังกล่าว หากได้นำไปประยุกต์ใช้น่าจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ครอบครัวและชุมชนได้ต่อไป

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

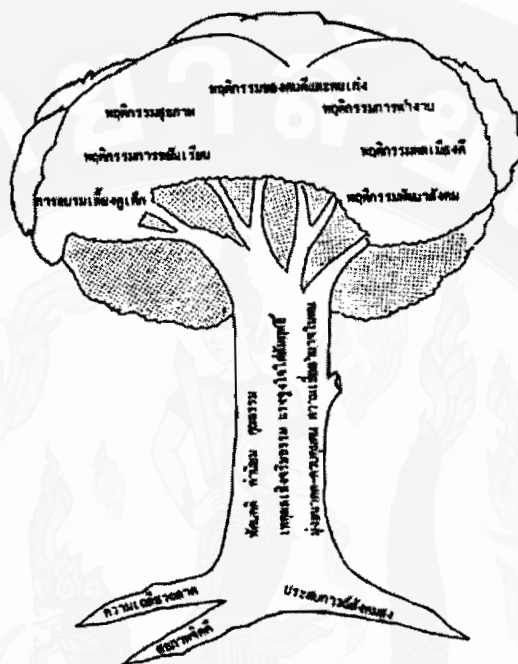
ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548) ได้กล่าวไว้ว่าทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเป็นทฤษฎีที่แสดงถึงสาเหตุทางจิตใจที่สำคัญของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่ง ในรูปของต้นไม้ (ดังภาพ 2) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก คือ ราก ซึ่งมี 3 รากใหญ่ ซึ่งก็คือจิตลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) สติปัญญา เป็นความสามารถทางการรู้การคิดของบุคคล 2) สุขภาพจิต เป็นความรู้สึกและการแสดงออกทางกายเกี่ยวกับความวิตกกังวลของบุคคล

และ 3) ประสบการณ์ทางสังคม เป็นความรู้สึเกี่ยวกับ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งจิตลักษณะทั้งสามประการนี้เป็นพื้นฐานของส่วนที่ 2 ของต้นไม้ คือ จิตลักษณะอีก 5 ประการ บนลำต้น และของส่วนที่สามของต้นไม้ คือ ดอกและผล

ส่วนที่สอง จิตลักษณะ 5 ประการ เป็นจิตลักษณะที่มีความสำคัญกับการเกิดพฤติกรรมของคนดี-เก่ง-มีความสุข จิตลักษณะเหล่านี้ได้แก่ 1) ทักษะคติ (attitudes) คุณธรรม (virtues) และค่านิยม (values) โดยทักษะคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์-โทษ พอใจ-ไม่พอใจ และความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงาม สิ่งที่มีประโยชน์ และ ค่านิยม หมายถึง สิ่งสำคัญ ในบางกรณี คุณธรรมบางตัว เป็นทั้งคุณธรรมและค่านิยมไปพร้อมกัน เช่น ความรักสามัคคี เป็นสิ่งที่ดีงาม และมีความสำคัญ เป็นต้น 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม (moral reasoning ability) เป็นเจตนาของการกระทำพฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตน 3) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน (future orientation and self-control) เป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกล การวางแผนอย่างรอบคอบระมัดระวัง และการมีทักษะความสามารถในการควบคุมตนให้กระทำตามสิ่งที่ตนเองตั้งเป้าหมายไว้จนสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (need for achievement) เป็นความมานะบากบั่นฝ่าฟันอุปสรรค โดยไม่ย่อท้อ เพื่อกระทำให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และ 5) ความเชื่อในอำนาจตน (belief in internal locus of control of reinforcement) ซึ่งเป็นความเชื่อของบุคคลว่า ผลที่ตนกำลังได้รับนั้น ไม่ว่าจะ เป็นผลดีหรือผลเสีย เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของตน มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือเกิดจากอำนาจของผู้อื่น ซึ่งอาจเปรียบได้กับความเชื่อที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” หรือ “ทำดีมาก ย่อมได้ผลดีมาก ทำดีน้อย ย่อมได้ผลดีน้อย” นั่นเอง

ส่วนที่สามเป็นส่วนของ ดอกและผล ที่แสดงพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของคนดีและคนเก่งที่มีความสุข หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ พฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 4 กลุ่มพฤติกรรม 1) พฤติกรรมการไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงถึงการเห็นคุณค่าของตนเอง ไม่ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น พฤติกรรมดูแลสุขภาพตน พฤติกรรมฉลาดเลือกกิน พฤติกรรมเบญจธรรม พฤติกรรมไม่เล่นอบายมุข พฤติกรรมหลีกเลี่ยงสารเสพติด เป็นต้น 2) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงถึงการเห็นคุณค่าของผู้อื่น ไม่ทำร้ายหรือไม่ทำลายผู้อื่น เช่น พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมกระทำอย่างมีมารยาท (เช่น ขับขี่ การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ฯลฯ) พฤติกรรมสุภาพบุรุษ พฤติกรรมไม่ก้าวร้าว เป็นต้น 3) พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นพฤติกรรมของคนดีที่มีความสามารถในการทำงาน เช่น พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม พฤติกรรมการทำงาน การเรียน พฤติกรรมเคารพกฎระเบียบ เป็นต้น และ 4) พฤติกรรมพัฒนา ซึ่งแสดงถึงการปรับตัวตามสถานการณ์ได้อย่าง

ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ เช่น พฤติกรรมพัฒนาตนเอง พฤติกรรมการปรับตัว พฤติกรรมเอาชนะ หลีกเลียงภัยต่างๆและพฤติกรรมไม่ประมาท เป็นต้น

ภาพ 2 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ที่มา: ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548)

สาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชื่อหลักสูตร

- หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน
- Master of Science Program in Geosocial Based Sustainable Development

ชื่อปริญญา

- ชื่อเต็มภาษาไทย วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน)
- ชื่อย่อภาษาไทย วท.ม. (การพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน)
- ชื่อเต็มภาษาอังกฤษ Master of Science (Geosocial Based Sustainable Development)
- ชื่อย่อภาษาอังกฤษ M.S. (Geosocial Based Sustainable Development)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ริเริ่มจัดการศึกษาหลักสูตรหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิ สังคมอย่างยั่งยืน เพื่อ 1) ผลิตมหาบัณฑิตที่มีความรอบรู้ ความสามารถ ทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติในการพัฒนาที่ สอดคล้องกับภูมิสังคม ตลอดจนสามารถประยุกต์องค์ความรู้เหล่านั้นไปใช้ในงานวิจัยและงานพัฒนา 2) เพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมอย่างยั่งยืน และ 3) เพื่อสืบทอดและเผยแพร่แนวคิด การพัฒนาตามแนวพระราชดำริสู่สังคมให้กว้างขวางขึ้น หลักสูตรดังกล่าวมีจำนวนหน่วยกิตทั้งสิ้น 41 หน่วยกิต แบ่งเป็น รายวิชาเรียน 29 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต รายวิชาเรียน ประกอบด้วยรายวิชาบังคับ 23 หน่วยกิต และ รายวิชาเลือก 6 หน่วยกิต รายวิชาบังคับประกอบด้วย กลุ่มวิชา 3 กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ต่างกัน ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาที่มี วัตถุประสงค์ให้เข้าใจในพระราช ปรัชญา แนวคิดและทฤษฎีในพระราชดำริ 2) กลุ่มวิชาที่มีวัตถุประสงค์ให้สามารถบริหาร โครงการ พัฒนา และ 3) กลุ่มวิชาที่มีวัตถุประสงค์ให้สามารถใช้งานวิจัยเพื่อการพัฒนา ส่วนรายวิชาเลือก แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งต้องเลือกศึกษาในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาบริหารจัดการพัฒนา (พัฒนา) 2) กลุ่มวิชาการอนุรักษ์และทรัพยากร (ภูมิ) 3) กลุ่มวิชามนุษย์และสังคม (สังคม) และ 4) กลุ่มวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตามนักศึกษาสามารถเลือกศึกษา รายวิชาอื่น ๆ ทั้งในและ นอกมหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นวิชาเลือกได้ ทั้งนี้ รายวิชาเลือกมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ลึกซึ้งเฉพาะสาขา จนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิสังคม อย่างยั่งยืน ในการศึกษา รายวิชาต่าง ๆ กำหนดให้สอดคล้องการเปรียบเทียบปรัชญาและการปฏิบัติ ในการพัฒนาตามทฤษฎีตะวันตกกับการพัฒนาตาม แนวพระราชดำริ

สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน เริ่มเปิดเป็นหลักสูตรเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดย เปิดสอนในระดับปริญญาโทโดยมีการจัดการเรียนการสอนในวันเสาร์-อาทิตย์ ระยะเวลาการศึกษา 2 ปี มีนักศึกษาในปัจจุบัน มีจำนวน 106 คน โดยศึกษาในหลักสูตรแผน ก มีจำนวนทั้งสิ้น 41 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาเรียน 29 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต ตามตารางแผนการศึกษา ดังนี้

ตาราง 2 แผนการศึกษาของสาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน

รายวิชา	จำนวนหน่วยกิต	ปีที่เรียน	ภาคเรียนที่ ศึกษา
พท 511 ปรัชญาแนวคิดในการพัฒนา	3	1	1
พท 512 พระราชปรัชญา	3	1	1
พท 513 แนวคิดและทฤษฎีในพระราชดำริ	3	1	1
พท 521 เศรษฐกิจพอเพียง	3	1	1
พท531 การบริหารโครงการพัฒนา	3	1	1
พท 532 การวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา	3	1	2
พท 533 การใช้งานวิจัยเพื่อพัฒนา	3	1	2
วิชาเลือก	3	1	2
วิชาเลือก	3	1	2
พท 597 สัมมนา 1	1	1	2
พท 599 วิทยานิพนธ์	6	2	1
พท 599 วิทยานิพนธ์	6	2	2
พท 598 สัมมนา 2	1	2	2

ที่มา: สาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน (2546: 3)

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครเข้าศึกษา

1. คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษา การรับเข้าศึกษา การวัดผลการศึกษาตลอดจนวิธีปฏิบัติอื่น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ว่าด้วยการศึกษานับปริญญาโทและระเบียบอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่เกี่ยวข้องโดยอนุโลม

2. เงื่อนไขในด้านคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครเข้าศึกษาเฉพาะสาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน มีดังนี้

2.1 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าจากสถาบันอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้รับรอง

2.2 มีคุณสมบัติอื่นตามที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้จะประกาศเป็นคราว ๆ ไป

วิธีการรับบุคคลเข้าศึกษา

1. ผู้สมัครจะต้องผ่านการสอบข้อเขียน และ/หรือสอบสัมภาษณ์ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการบัณฑิตศึกษากำหนด
2. วิธีการนอกจากนี้ ให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ว่าด้วยการศึกษาขั้นปริญญาโท และระเบียบอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่เกี่ยวข้องโดยอนุโลม

แนวตั้งเขปลักษณะวิชาที่เปิดสอน

พท 511 ปรัชญาแนวคิดในการพัฒนา (philosophy of development)

ประวัติพื้นฐานการกำเนิดของปรัชญาของตะวันตกและตะวันออกที่ใช้ในการพัฒนาปรัชญาร่วมสมัย การแปลงปรัชญาสู่ทฤษฎีและแนวคิด การวิเคราะห์ปรัชญาและแนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ผ่านมาเพื่อสะท้อนถึงจุดเด่นและจุดด้อยของการนำปรัชญาตะวันตกและตะวันออกมาใช้ในการพัฒนาสังคมไทย

พท 512 พระราชปรัชญา (royal philosophy)

พระราชปณิธาน พระราชปรัชญา ด้านการเมืองการปกครอง การบริหารจัดการ การศึกษา สังคมและสาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ในโครงการพระราชดำริ ด้านการดำเนินงานในโครงการขนาดใหญ่ โครงการขนาดย่อย และการถ่ายทอดเทคโนโลยี การประยุกต์ใช้การเกษตรตามแนวพระราชดำริ และประมวลความคิดการพัฒนาการเกษตรตามแนวพระราชดำริ

พท 513 แนวคิดและทฤษฎีในพระราชดำริ (the concepts and theories in the royal initiative)

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ได้แก่ ทฤษฎีการแก่งัดดิน ทฤษฎีห้วยแฝก ทฤษฎีการจัดการพื้นที่เสื่อมโทรม ทฤษฎีการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ลำธาร ทฤษฎีฝนหลวง ทฤษฎีป่าชายเลนและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ทฤษฎีการกักน้ำน่าน้ำเสีย การศึกษาแนวคิดในการจัดการภูมิสังคม ได้แก่ ทฤษฎีการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตร แนวคิดในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร แนวคิดการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกร โครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาสังคม และทฤษฎีใหม่

พท 521 เศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy)

ระบบเศรษฐกิจโลก ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจกระแสหลัก กระแสรอง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงในระดับมหภาค การเงิน การคลัง การค้าระหว่างประเทศ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับจุลภาค การผลิตในระดับไร่นา/ ครัวเรือนและวิสาหกิจ ธุรกิจและ

อุตสาหกรรม พฤติกรรมที่ไม่พอเพียงกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดและแนวปฏิบัติ ด้านการพัฒนานุเคราะห์ในชุมชนเกษตรอย่างพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมไทย ปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหา การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

พท 531 การบริหารโครงการพัฒนา (developmental project administration)

เหตุผลและความสำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ การวิเคราะห์กระบวนการในการพัฒนา การวิเคราะห์การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ หลักการบริหาร จัดการโครงการ หลักการบริหารจัดการ การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ขั้นตอนและวิธีการในกระบวนการพัฒนา ความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาการดำรงชีวิตและภูมิสังคม การประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการเชิงบูรณาการตามแนวทฤษฎี หลักการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ แนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยี และกระบวนการพัฒนา กระบวนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ การดำเนินการตามแนวพระราชดำริ การประเมินผลโครงการ

พท 532 การวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา (area analysis for development)

การสำรวจวินิจฉัยพื้นที่ : วัตถุประสงค์เฉพาะ วิธีการสำรวจ การวิจารณ์ผล ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป กายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลของพื้นที่ ได้แก่ระบบนิเวศเกษตร ระบบชีวภาพ ระบบนิเวศมนุษย์ การสร้าง รูปแบบพื้นที่ (land model) การนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์พื้นที่ในหมู่บ้านพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การวิเคราะห์พื้นที่ในหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมาย

พท 533 การใช้งานวิจัยเพื่อการพัฒนา (research methodology for development)

หลักการและระเบียบวิธีวิจัยทางการเกษตรทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดหัวข้องานวิจัย วิธีรวบรวมข้อมูลเพื่อการวางแผนการวิจัย การกำหนดตัวอย่างและเทคนิควิธีการ การวิเคราะห์ แปลผล และการวิจารณ์ผลการวิจัย การจัดทำรายงานเพื่อการนำเสนอในการประชุมและตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ

พท 597 สัมมนา 1 (seminar 1)

การเขียน โครงร่างโครงการพัฒนาที่เหมาะสมกับภูมิสังคม เพื่อการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักการ และเทคนิคการนำเสนอผลงาน ในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ ในการสื่อสาร เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และนำเสนอเป็นแนวทางการศึกษาวิทยานิพนธ์

พท 598 สัมมนา 2 (seminar 2)

วิชาบังคับก่อน : พท 597 สัมมนา 1

นักศึกษานำเสนอผลงานเบื้องต้นของวิทยานิพนธ์ ต่อเนื่องจากสัมมนา 1

พท 599 วิทยานิพนธ์ (thesis)

วิชาบังคับก่อน : ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการที่ปรึกษา

การทดลองหรือศึกษาวิจัยและเขียนรายงานปัญหาเฉพาะเรื่องในสาขาวิชาการพัฒนา
ภูมิสังคมอย่างยั่งยืน ภายใต้ความดูแลและการแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษา

แนวสัณเขปลักษณะวิชาเลือก

พท 541 การบริหารจัดการการพัฒนา (management and administration of development)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

ความหมาย องค์ประกอบ กระบวนการ องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการพัฒนา สภาวะแวดล้อมของการ บริหารจัดการการพัฒนา รูปแบบและทิศทางการบริหารจัดการการพัฒนาแบบต่าง ๆ ข้อสังเกต กระบวนทัศน์ วิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารจัดการการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคต

พท 542 พุทธธรรมกับการพัฒนา (dhamma for development)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

แนวคิดในพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะสิ่งที่ผู้ครองเรือนสามารถนำมาใช้ได้ เพื่อดำรงชีพออยู่อย่างพอเพียง

พท 543 ชุมชน ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ (community, resources and biodiversity)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

ศึกษาความหมาย ลักษณะ และสถานภาพของชุมชน รวมถึงความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ เรียนรู้ ความสัมพันธ์ของชุมชนกับทรัพยากรในแต่ละภูมิภาค เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่นในความหมาย ของคำว่า “ภูมิสังคม” ตามแนวพระราชดำริ

พท 544 หลักการอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (principle of natural resources conservation and management)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

เรียนรู้ความสำคัญของระบบนิเวศ เข้าใจความหมายของคำว่า การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เข้าใจ ระบบความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรกับผู้ใช้ทรัพยากร (มนุษย์) เรียนรู้เทคนิค วิธีการในการอนุรักษ์ทรัพยากรแต่ละประเภท เพื่อความยั่งยืน

พท 545 การจัดการนิเวศวิทยามนุษย์ 3 (human ecology management)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

ความหมาย และแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับนิเวศวิทยามนุษย์ ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับนิเวศวิทยา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การวิเคราะห์ชุมชนบนฐานนิเวศวิทยามนุษย์ การวางแผนและการพัฒนาเพื่อการ จัดการนิเวศวิทยามนุษย์อย่างยั่งยืน

พท 546 การพัฒนามนุษย์ (human development)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

ศึกษาการสร้างสมาชิกใหม่ในองค์กร ให้มีคุณสมบัติสามารถตอบสนองความต้องการขององค์กรได้ โดย ครอบคลุมพิสัยต่างๆในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ พุทธพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยและพิสัยแห่งการรับรู้ พร้อมทั้งแนวคิด เชิงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง

นศ 553 ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา (indigenous wisdom and development)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

ความหมาย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา เรียนรู้วิถีคิด ภาวะสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา คติ นิยมและการสั่งสมภูมิปัญญาไทย

บก 530 การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น (local resources management)

วิชาบังคับก่อน : ไม่มี

ความสำคัญของทรัพยากรท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งองค์กรเอกชนและองค์กร การบริหารส่วนตำบล ฯลฯ รวมทั้งองค์ประกอบของทรัพยากรท้องถิ่น ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ จัดการทรัพยากร และองค์กรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความยั่งยืน

รายละเอียดการสอนวิชาเศรษฐกิจพอเพียง

ชื่อวิชา พท 521 เศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy)

คำอธิบายรายวิชา : ระบบเศรษฐกิจโลก ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจกระแสหลัก กระแสรอง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจ พอเพียงในระดับมหภาค การเงิน การคลัง การค้าระหว่างประเทศ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับจุลภาค การผลิตในระดับไร่นา/ครัวเรือน และวิสาหกิจ ธุรกิจและ อุตสาหกรรม พฤติกรรมที่ไม่พอเพียงกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดและแนวปฏิบัติด้านการพัฒนา บูรณาการในชุมชนเกษตรอย่างพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง

กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยโดย ปัญหาและ กระบวนการแก้ปัญหา การประยุกต์ใช้
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในระบบเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจกระแสหลัก
และกระแสรอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ และมีแนวทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีแนวทางการพัฒนาเชิงบูรณาการ
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายแสดงความรู้ความเข้าใจฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ
การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง

ตาราง 3 รายละเอียดการเรียนรู้วิชาเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับ ที่	หัวข้อ	จำนวน ชั่วโมง	บรรยาย /ปฏิบัติ
1	ระบบเศรษฐกิจโลก ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจกระแสหลัก กระแสรอง	3	บรรยาย
2	บทวิเคราะห์เปรียบเทียบเศรษฐศาสตร์กระแสหลักและ เศรษฐศาสตร์อื่น ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในทาง เศรษฐกิจและสังคม	3	บรรยาย
3	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฐานคิด จิตวิญญาณของการ ดำรงชีวิต สังคม และระบบนิเวศที่พอเพียง	3	บรรยาย
4	แนวการใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับมหภาค การเงิน การคลัง การค้าระหว่างประเทศอื่น ๆ	3	บรรยาย
5	แนวทางการใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับจุลภาค การผลิตใน ระดับไร่นา/ครัวเรือนและวิสาหกิจ ธุรกิจและ อุตสาหกรรม	3	บรรยาย
6	พฤติกรรมที่ไม่พอเพียงกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม	3	บรรยาย
7	แนวคิดและแนวปฏิบัติทางด้านการตัดสินใจทางเศรษฐกิจที่ พอประมาณและมีเหตุผล	3	บรรยาย

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หัวข้อ	จำนวน ชั่วโมง	บรรยาย /ปฏิบัติ
8	เศรษฐกิจพอเพียงในระดับมหภาค	3	บรรยาย
9	เศรษฐกิจพอเพียงในระดับจุลภาค	3	บรรยาย
10	การจัดการระบบข้อมูลและความรู้เพื่อการตัดสินใจภายใต้ หลักการพอประมาณและมีเหตุผล	3	บรรยาย
11	แนวคิดและแนวปฏิบัติด้านการพัฒนาบูรณาการในชุมชนเกษตร อย่างพอเพียง	3	บรรยาย
12	ความเสี่ยงและภูมิคุ้มกันในภาคเกษตรกรรมของไทย	3	บรรยาย
13	เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยโดยรวม	3	บรรยาย
14-15	บทสำรวจความคิด และความเข้าใจและการปฏิบัติตามฐานคิด เศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหา การ ประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	6	อภิปราย กลุ่ม
รวม		45	

การประเมินผล

1. การประเมินผลความเข้าใจเนื้อหาที่ศึกษา 40%
2. การประเมินผลรายงานที่มอบหมาย 40%
3. การประเมินผลการอภิปราย 20%

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุลวดี ล้อมทอง วีระภัทรานนท์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต : กรณีศึกษานุเคราะห์สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นการศึกษาการรับรู้และความเข้าใจ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคญสามารถรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยวิธีการ ได้ยิน ได้เห็น และได้อ่าน โดยผ่านช่องทางของสื่อ ทั้งช่องทางสื่อบุคคลและช่องทางสื่อมวลชน พบว่า สื่อที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลที่สำคญมากที่สุด คือ สื่อบุคคล โดยเฉพาะถ้าเป็นบุคคลที่ทำให้เกิดความ

ศรัทธาในเรื่องนั้น ๆ ก็จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งสื่อบุคคลนั้น สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากรของทรัพย์สินฯ ในลักษณะเป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี และนอกจากสื่อบุคคลแล้ว ยังมีสื่อมวลชนที่คอยมีส่วนช่วยอย่างมากในการเผยแพร่ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจให้มากขึ้น เช่น โทรทัศน์ วารสารสำนักงานทรัพย์สินฯ วิทยุ ฯลฯ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ มีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยสามารถแบ่งความเข้าใจเป็น 3 ระดับ คือ ความเข้าใจขั้นพื้นฐาน ความเข้าใจขั้นประยุกต์ใช้ และความเข้าใจขั้นเกิดประสิทธิผล ซึ่งขั้นการเกิดประสิทธิผลนั้น อย่างน้อยต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขทางใจ

ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาข้าราชการในจังหวัดราชบุรี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการในจังหวัดราชบุรี จำนวน 185 คน ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ การเรียนรู้ โดยที่บุคคลที่มีวัยวุฒิสูงขึ้นย่อมมีวุฒิภาวะ ความรับผิดชอบ ความเป็นเหตุเป็นผลสูงขึ้น และข้าราชการที่มีสถานภาพสมรสจะมีความคิดเห็นแตกต่างกับคนโสด เนื่องจากความรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของครอบครัว และข้าราชการที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะส่งผลต่อการรับรู้ เรียนรู้ ซึ่งทำให้มีความเห็นต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันและข้าราชการที่มีรายได้แตกต่างกันจะส่งผลต่อความคิดเห็นของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน เนื่องจากความสมดุลของรายได้-รายจ่าย อาจสรุปได้ว่า บุคคลที่มีอายุ มีครอบครัว และระดับรายได้น้อย ซึ่งมีความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตจะมีความสนใจรับรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า

ปวัน มินรัญเรื่องเดช (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นการศึกษาาระดับของการประยุกต์ใช้และปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 32-46 ปี มีสถานภาพสมรส มีสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 4 – 6 คน จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มีสาขาที่จบการศึกษาในสายวิชาชีพ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับ 5,001 – 10,000 บาท การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ได้แก่ ระดับการศึกษา สาขาที่จบ อาชีพ ตำแหน่งทางสังคม ประเภทของช่องทางการรับสื่อ ลักษณะของสื่อที่รับเป็นประจำ การรับรู้เกี่ยวกับโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ การปฏิบัติตามโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

ธนพล สมักรการ (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ : ศึกษากรณี ผู้เข้าฝึกอบรมพลังกายทิพย์เพื่อสุขภาพ กรมขนส่งทหารอากาศ กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าอบรมก่อนเข้าร่วมโครงการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.35) และเมื่อผู้เข้าอบรมเข้าร่วมโครงการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติแล้ว พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมากดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29, 3.38 และ 3.40 ตามลำดับ) การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรมโครงการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ พบว่า กลุ่มผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รัตนา ไมสัน (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจของพัฒนากรต่อแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากรณี 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์ มากที่สุดเฉลี่ย 2.74 ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการจัดเวทีประชาคมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.68 ระดับความรู้ความเข้าใจ ในแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 เมื่อพิจารณารายละเอียดของข้อมูลเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจต่อการกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง และผลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูงเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.15 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของพัฒนากรต่อแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

รัตนา เนตรแจ่มศรี (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาประชาชนชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาในระดับและปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของประชาชนชุมชนเกาะ

เกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทั้งด้านการรับรู้เนื้อหาสาระและด้านความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ด้านการยอมรับคุณค่าและการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของประชาชนชุมชนเกาะเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ อาชีพ ประสบการณ์การเข้าร่วมฝึกอบรมในกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

นพพร เมธอนันต์กุล (2549: 87) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอกันทรวิชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำมาใช้ประโยชน์ของชุมชนเป็นด้านที่เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากสังคมของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. เป็นสังคมชนบท ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังยึดถือและปฏิบัติตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิม จากอิทธิพลดังกล่าวทำให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการประพฤติปฏิบัติต่อกันในชุมชนด้วยความรักและความเอื้ออาทร มีการรวมกัน ลด ละ เลิก กิจกรรมฟุ่มเฟือยต่าง ๆ เช่น ลดละเลิกดื่มสุรา ลดละเลิกสูบบุหรี่ ลดละเลิกซื้อหอยบนดิน เป็นต้น เพื่อลดรายจ่ายให้กับครอบครัว รวมทั้งมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนและสังคม เช่น กิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การจัดตั้งร้านค้าชุมชน การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ หรือ กลุ่มสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น ตลอดจนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนใกล้เคียง เช่น กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมปลูกป่า เป็นต้น ส่วนการรับรู้ในเนื้อหาสาระ ด้านความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และด้านการนำมาใช้ประโยชน์ เป็นด้านที่เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต

พระมหาประทีป พรหมสิทธิ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการศึกษารูปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถยืนหยัดตัวเอง (relative sufficient) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอคมีพอกิน พอใจ ไม่ไข่มุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับโดยเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความพอประมาณ เน้นความสมควรซึ่งเป็นรากฐานแนวคิดมาจาก พระพุทธศาสนาในหัวข้อที่ว่า

มัชฌิมาปฏิปทา หรือที่เรียกว่า ทางสายกลาง ส่วนเป้าหมายการผลิตและบริโภคในพระพุทธศาสนา ต้องการที่จะให้ระบบทั้งระบบดำเนินไปในลักษณะที่ยั่งยืน โดยที่มนุษย์สามารถลดทุกข์และเข้าถึงความสุขในระดับชั้นต่าง ๆ เป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่นิพพาน ซึ่งเข้าถึงได้ด้วยปัญญา

การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงสรุปได้ดังนี้

1. เป็นจริยศาสตร์เชิงพุทธที่ยึดถือหลักการที่ว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภค ในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเมื่อเหลือจากการบริโภคแล้วจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจะเป็นผลกำไรของเกษตรกร ในสภาพการณ์เช่นนี้ เกษตรจะกลายเป็นผู้กำหนดหรือผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือกำหนดเกษตรกร ที่ดำเนินการเช่นนี้จะเป็นการลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง

2. เป็นแนวคิดทางปรัชญา ที่ประสานเชื่อมโยงแนวคิดหลายแนวคิด อย่างเป็นระบบตามกฎที่ปึงจยดาในทางพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มองโลกอย่างเป็นองค์รวม หรือ บูรณาการทุกสิ่งทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นพลวัตรและมีความสลับซับซ้อน เครือข่ายเชื่อมโยงที่แยกออกจากกันไม่ได้ เหมือนห่วงที่ประกอบกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กล่าวคือ มองธรรมชาติเป็นผู้ให้กำเนิดมนุษย์ชาติ และให้ความสำคัญแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และชีวิตทั้งมวลล้วนมีคุณค่าทั้งสิ้น ขอมรับในความหลากหลายใน วัฒนธรรมเคารพและให้คุณค่า ต่อความแตกต่างทางความคิด ขกย่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นตัวของตัวเอง เป็นการกลับมาองที่คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์การสร้างสรรค์วัฒนธรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมและเป็นปรัชญาที่ให้ความสำคัญต่อการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

3. เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนเศรษฐกิจพื้นฐานไม่แยกส่วนออกจากกัน ตั้งอยู่บนความเข้มแข็งของสังคมหรือชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อย่างบูรณาการ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

3.1 เป็นเศรษฐกิจของคนทั้งมวล ไม่ใช่เศรษฐกิจที่สร้างความร่ำรวยให้คนส่วนน้อยแต่ทั้งคนส่วนใหญ่ให้ยากจน ช่องว่างทางเศรษฐกิจนำไปสู่ปัญหาทางสังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่ความไม่มั่นคง เศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล เป็นการสร้างทุนทางสังคมและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกชนิด

3.2 เป็นเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งของชุมชน มีความเอื้ออาทร และความเป็นชุมชนไม่ล่มสลาย ไม่เป็นหนี้สินจนล้มพันตัว

3.3 มีความเป็นบูรณาการ คือไม่ใช่เศรษฐกิจใด ๆ แต่เชื่อมโยงจากสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

3.4 อยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเอง เช่น การเกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรม การเกษตร อาหารไทย การท่องเที่ยว เหล่านี้ล้วนตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมไทย เป็นจุดแข็งของคนไทยที่ชนชาติอื่นไม่มี

3.5 การจัดการและนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มเติมความก้าวหน้าให้แก่เรื่อง พื้นฐาน ทำให้มีพลวัตอย่างไม่หยุดนิ่ง

สรุปจากการศึกษาพระประทับ พรหมสิทธิ์ ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิเคราะห์ถึงแนวคิด ปรัชญาของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงเชิงปรัชญาที่ตั้งอยู่บน 3 ทฤษฎีคือ ประสพการณ์นิยม ปฏิบัตินิยม และธรรมชาตินิยม รวมทั้งการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ความหมายในทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต

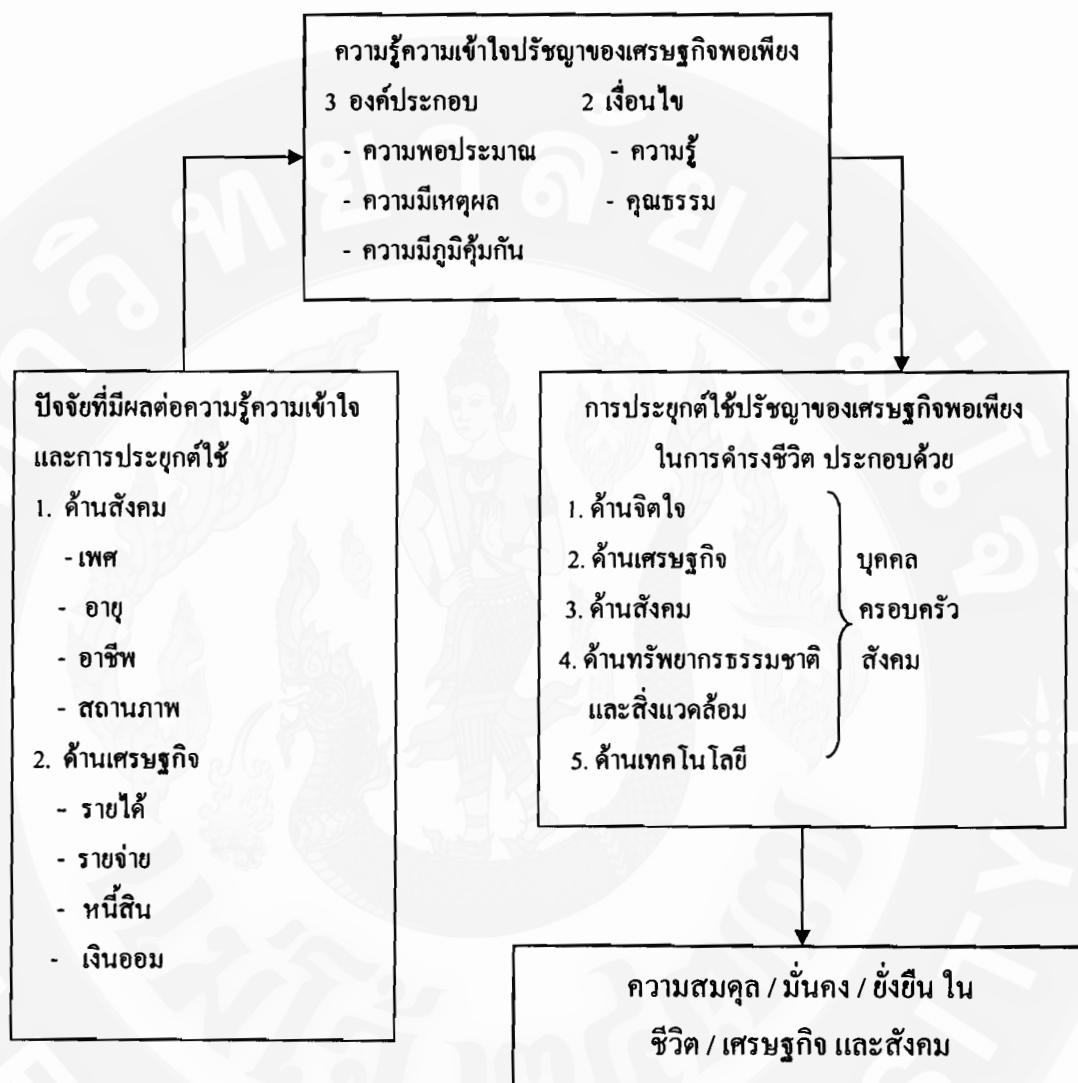
สมพร กรุดน้อย (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การกับพฤติกรรมการดำรงชีวิต และคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท แพรนต้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท แพรนต้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล แบบวัดการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การ แบบวัดพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแบบวัดคุณภาพชีวิตการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน ได้แก่ อายุ อาชีพ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ มีการรับรู้การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การแตกต่างกัน แต่พนักงานที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การไม่แตกต่างกัน และการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ด้านและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน

อรสุดา เจริญรัต (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เป็นการศึกษาปรากฏการณ์การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงว่าภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีมาสู่สังคมทันสมัยนั้น เศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำรงอยู่และปรับตัวไปโดยมีเงื่อนไข ปัจจัยและกระบวนการอย่างไร ซึ่งใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อสร้างข้อสรุปสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยใช้วิธีพิจารณา

จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลัก 4 ประการ คือ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนและการจัดสรร ผลผลิต

ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่สุดของการดำรงอยู่และการปรับตัวของ เศรษฐกิจพอเพียงก็คือ การที่ชุมชนหรือหมู่บ้านยังคงมีอำนาจในการควบคุมดูแลจัดการทรัพยากร ต่าง ๆ ของตนเอง อำนาจดังกล่าวเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาระบบการจัดการ ที่มีประสิทธิภาพสำหรับการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ ในรูปแบบบรรทัดฐานที่ปรากฏอยู่ในจารีต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือพิธีกรรมของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผลเชื่อมโยงจากอิทธิพลของโลก ทัศน์และระบบคุณค่าของชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถปรับตัวได้ ตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีเข้าสู่สังคมทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพถึงแม้ว่า ต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงจากความทันสมัยต่าง ๆ รวมทั้งระบบทุนนิยมการค้าทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมหลายด้าน และอำนาจในการจัดการทรัพยากรของชุมชนต้องถูก กระทบกระเทือนทำให้บทบาทในการกำหนดและควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ต้องปรับตัว ไปภายใต้การจัดระเบียบสังคมใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาใน ระบบเครือญาติมีบทบาทน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต จึงได้เกิดการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ ภายใต้ระบบการจัดการรูปแบบใหม่ที่เกิดจากความร่วมมือทั้งกับหน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรต่างๆ เพื่อสร้างศักยภาพในการปรับตัวและนำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของ ชุมชนที่มีได้คัดลอกจากภูมิปัญญาเดิม แต่กลับนำความรู้สมัยใหม่มาบูรณาการกันได้อย่าง เหมาะสมทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยังคงสามารถดำรงอยู่ในชุมชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของ บริบทแวดล้อมได้ตลอดมา แม้ว่ากระบวนการปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียงยังมี อุปสรรคและปัญหามากมายที่ชาวบ้านจะต้องร่วมกันเรียนรู้บนพื้นฐานของทุนทางสังคมเพื่อ พัฒนาวิธีการต่อสู้และเอาชนะปัญหาเหล่านี้ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานงานวิจัย

1. นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตในระดับมาก
2. ความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของนักศึกษามีผลต่อความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งลักษณะของงานวิจัยมีความผสมผสานกันระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพกับงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิด้านทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องจากเอกสารวิชาการ และผลการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบทดสอบ สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มประชากร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งดำเนินไปในลักษณะการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ และการซักถามหรือการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (สุภางค์ จันทวานิช, 2547: 46-47) แล้วนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ อธิบายและนำเสนอ

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ที่ใช้ทำการวิจัยคือ สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัย

1. ตรวจสอบเอกสารและศึกษาข้อมูลด้านแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากห้องสมุดและสืบค้นจากฐานข้อมูล
2. สร้างแบบทดสอบและแบบสอบถาม กำหนดตัวแปรในการศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย
3. ทดสอบแบบสอบถามตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach method) และปรับปรุงแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ
4. ส่งแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิในกลุ่มประชากรเป้าหมาย
5. ตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถาม
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม
7. นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS/PC⁺
8. วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

9. สรุปผลการวิจัย พร้อมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ

ประชากร

ประชากรที่จะทำการศึกษาข้อมูลได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท สาขา การพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปีการศึกษา 2547-2549 ที่เรียนครบตาม หลักสูตร จำนวน 99 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มประชากรแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตาราง 4 จำนวนประชากรที่ทำการศึกษา

ปีการศึกษา	รับเข้าศึกษาในหลักสูตร		รวม	เรียนครบตามหลักสูตร		รวม
	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	
2547	31	9	40	29	8	37
2548	29	15	44	26	15	41
2549	19	2	21	19	2	21
รวม	79	26	105	74	25	99

ที่มา: สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน (2549)

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มประชากรแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบเป็นเครื่องมือหลักเนื่องจากสามารถเก็บข้อมูล ได้อย่างกว้างขวางค่าใช้จ่ายต่ำและไม่มี ความลำเอียง (สิน พันธุ์พินิจ, 2547: 161) ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบปิด (closed – ended question) และคำถามแบบเปิด (opened-ended question) โดย แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรข้อมูลสถานภาพทางสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพการสมรส และข้อมูลสถานภาพทางเศรษฐกิจ

ประกอบด้วย รายได้ ค่าใช้จ่าย หนี้สิน เงินออม

ตอนที่ 2 แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ คุณธรรม

ตอนที่ 3 แบบทดสอบเกี่ยวกับความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ คุณธรรม

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและด้านเทคโนโลยี

ตอนที่ 5 แบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มประชากรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตร

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายโดยการสังเกตดำเนินไปในลักษณะซักถามและแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างนักศึกษากับผู้วิจัย (สุภางค์ จันทวนิช, 2547: 46-47) ดังนี้

2.1 นักศึกษารุ่น 1 โดยผู้วิจัยสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพบปะสังสรรค์ของนักศึกษา

2.2 นักศึกษารุ่น 2 โดยผู้วิจัยสังเกตจากการเรียนในชั้นเรียน การพบปะสังสรรค์ของนักศึกษาและการดำรงชีวิตปกติในบางช่วงเวลาของนักศึกษา

2.3 นักศึกษารุ่น 3 โดยผู้วิจัยสังเกตจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาดูงาน

การทดสอบและตรวจสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 การสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ ซึ่งได้ศึกษาและค้นคว้า และทำการพัฒนา แบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการวัดความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำไปปรึกษาคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาสาระข้อความ โดยปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำ จนมีความถูกต้องเหมาะสม จึงนำไปใช้กับกลุ่มประชากร

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาไปทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ในด้านความเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำไปทดสอบกับนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ รุ่นที่ 5 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรจำนวน 20 คน โดยวิธีทดสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (content validity) เพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าแบบทดสอบสามารถวัดตัวแปรต่าง ๆ หรือครอบคลุมตามแนวคิดการวิจัยหรือเนื้อหาที่ทดสอบหรือไม่และทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีทดสอบของครอนบาค (Cronbach method) มีสูตรในการคำนวณ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right)$$

เมื่อ	α	= ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	s_i^2	= ค่าความแปรปรวนของคะแนนที่วัดได้จากแต่ละข้อ
	s^2	= ค่าความแปรปรวนของคะแนนจากข้อคำถามทุกข้อ
	K	= จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือที่ใช้วัด

แบบสอบถามจะถูกปรับแก้ไขและพัฒนาจนกว่าผลการทดสอบความเชื่อได้ตามวิธีข้างต้น ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อได้ของการวัดตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) จึงจะถูกนำไปใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อได้ของเครื่องมือที่ใช้วัดในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 0.86

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว จะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2547: 128-130)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) รวบรวมโดยใช้แบบทดสอบและแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.1 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และนำไปให้โดยตรง และการเก็บรวบรวมแบบสอบถามหากผลได้ไม่ครบถ้วนจะใช้วิธีติดตามทางโทรศัพท์อีกทางหนึ่ง

1.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (สุภางค์ จันทวานิช, 2547: 46-47) โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มนักศึกษา และพฤติกรรมการใช้ชีวิตบางช่วงเวลาของนักศึกษา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลได้มาจากการเก็บรวบรวมจากเอกสารประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ วารสาร รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามและนำมาถอดรหัสโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (statistical package for the social sciences: SPSS/Window) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ของลักษณะพื้นฐานของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา

1.2 การวัดระดับความรู้ / ความเข้าใจ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ให้ข้อมูลในแต่ละด้านจากคำถามลักษณะแบบปรนัย คือ คำถามแบบถูก-ผิด ได้แก่ หลักการสำคัญ 5 ด้าน (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้และคุณธรรม) จำนวนด้านละ 3 ข้อ การวัด คือ ให้คะแนน 1 คะแนนสำหรับคำถามที่ผู้ตอบ ตอบได้ถูกต้อง และให้ 0 คะแนนสำหรับคำถามที่ผู้ตอบ ตอบผิด โดยมีวิธีการคิดดังนี้

1.2.1 ตอบถูก 12-15 ข้อ ถือว่าได้คะแนน 80-100 คะแนน โดยคิดคะแนน จาก $(15 \times 100/15 = 100)$

1.2.2 ตอบถูก 9-11 ข้อ ถือว่าได้คะแนน 60-79 คะแนน โดยคิดคะแนน จาก $(9 \times 100/15 = 60)$

1.2.3 ตอบถูก 1-8 ข้อ ถือว่าได้คะแนน 1-59 คะแนน โดยคิดคะแนนจาก $(8 \times 100/15 = 53)$

การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้ให้ข้อมูล ใช้เกณฑ์นิยมในการให้คะแนน โดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ (ประจักษ์ สดประเสริฐ, 2531) ได้แก่

- ร้อยละ 80 – 100 หมายถึง มีความรู้/ความเข้าใจมาก
- ร้อยละ 60 – 79 หมายถึง มีความรู้/ความเข้าใจปานกลาง
- ร้อยละ 1 – 59 หมายถึง มีความรู้/ความเข้าใจน้อย

1.3 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight mean score) เพื่อวิเคราะห์การนำไป ประยุกต์ใช้ของผู้ให้ข้อมูลต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ (จรัส กาใหญ่, 2527)

$$WMS = \frac{3f_1 + 2f_2 + 1f_3}{TNR}$$

เมื่อ WMS = คำนำน้หนักคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจ

f_1 = จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่ามาก

f_2 = จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่าปานกลาง

f_3 = จำนวนผู้ให้ข้อมูลที่เลือกตอบว่าน้อย

TNR = จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด

และใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามมาตรไลเกิร์ต (Likert scale) ได้แก่ การประยุกต์ใช้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา โดยแบ่งระดับสเกลออกเป็น 3 ช่วงการให้คะแนนเริ่ม จากมากไปหาน้อย คือ นำไปประยุกต์ใช้มากเท่ากับ 3 คะแนน นำไปประยุกต์ใช้บางส่วนเท่ากับ 2 คะแนนและไม่นำไปประยุกต์ใช้เท่ากับ 1 คะแนน

แล้วนำค่าคะแนนใหม่ที่ได้มากำหนดระดับความคิดเห็น / การประยุกต์ใช้
เศรษฐกิจพอเพียง และค่าคะแนนในแต่ละระดับดังนี้คือ

- 3 เท่ากับ มาก
- 2 เท่ากับ ปานกลาง
- 1 เท่ากับ น้อย

จากนั้นผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลมาคิดคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (weight mean score: WMS) ซึ่งผู้วิจัยจะกำหนดเป็น 3 ระดับชั้น คำนวณโดยอาศัยหลักของ Miller (1970 อ้างใน วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2531) โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
2.34 - 3.00	มาก
1.67 - 2.33	ปานกลาง
1.00 - 1.66	น้อย

1.4 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและอุปสรรคการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) สำหรับการทดสอบ F-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและคะแนนเฉลี่ย การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลในด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ โดยนำคะแนนเต็มจากแบบทดสอบและแบบสอบถาม นำมาคำนวณเป็นคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

2.1 แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม ด้านละ 3 ข้อ รวมจำนวนทั้งหมด 15 ข้อ โดยให้ 1 คะแนนสำหรับตอบถูก และให้ 0 คะแนนสำหรับตอบผิด

2.2 แบบทดสอบเกี่ยวกับความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ และคุณธรรม ด้านละ 3 ข้อ รวมจำนวนทั้งหมด 15 ข้อ โดยให้ 1 คะแนนสำหรับตอบถูก และให้ 0 คะแนนสำหรับตอบผิด

2.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และด้านเทคโนโลยี ด้านละ 6 ข้อ โดยในแต่ละด้านมีระดับคะแนนคือ 3 เท่ากับมาก 2 เท่ากับปานกลาง 1 เท่ากับน้อยและมีคะแนนเต็ม 18 คะแนน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์โดยใช้วิธีการจำแนกชนิด
ของข้อมูลแบบใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการจำแนก (สุรางค์ จันทวานิช, 2547:
134-135)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ทำการศึกษาศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่เข้าศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2547- 2549 ว่ามีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 99 คน

ผลการศึกษานำเสนอออกเป็น 10 ส่วนดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านสังคมของนักศึกษา
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจของนักศึกษา
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดความพอเพียงของตนเองและสังคม
- ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่วนที่ 6 ผลการศึกษานำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต
- ส่วนที่ 7 ผลการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเข้าใจ และนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต
- ส่วนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่วนที่ 9 ข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่ถูกศึกษา
- ส่วนที่ 10 ผลจากการการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านสังคมของนักศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปด้านสังคมของนักศึกษา สรุปได้ดังนี้ (ตาราง 5)

เพศ

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 และเป็นเพศหญิงจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาการเรียนของ

หลักสูตรเกี่ยวข้องกับแนวคิดและการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริเป็นเพศชาย (ตาราง 5)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	75	75.8
หญิง	24	24.2
รวม	99	100

อายุ

นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30 – 50 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 76.8 รองลงมามีอายุ 50 ปีขึ้นไปจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 โดยผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีอายุมากที่สุดคือ 63 ปี มีอายุน้อยสุด 26 ปี ซึ่งโดยเฉลี่ยนักศึกษามีอายุ 43 ปี เนื่องจากเป็นอายุที่อยู่ในช่วงวัยทำงาน และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การรับสมัครบุคคลที่เข้าศึกษาในหลักสูตรฯ ที่รับผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี (ตาราง 6)

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
ต่ำกว่า 30 ปี	5	5.1	สูงสุด 63 ปี
ระหว่าง 30-50 ปี	76	76.8	ต่ำสุด 26 ปี
สูงกว่า 50 ปี	18	18.2	เฉลี่ย 43.4 ปี
รวม	99	100.0	

การประกอบอาชีพหลัก

การศึกษาพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ 3 ใน 4 ของทั้งหมดประกอบอาชีพรับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีอีก 1 ใน 4 ที่เป็นลูกจ้างหรือพนักงานภาคเอกชน เจ้าของกิจการทำธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ และอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลทั่วไปไม่ว่าสาขาอาชีพใดก็มีความ

สนใจที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ตาราง 7)

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ,	76	76.8
ลูกจ้างหรือพนักงานภาคเอกชน	8	8.1
เจ้าของกิจการ	11	11.1
อื่น ๆ (เช่น เกษตรกร ลูกจ้างหน่วยงานราชการ)	4	4.0
รวม	99	100.0

งานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงาน

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริมีถึง 81 คน คิดเป็น ร้อยละ 81.8 โดยแบ่งเป็นนักศึกษาที่ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริโดยตรง มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องบ้างจำนวน 32 คน คิดเป็น ร้อยละ 32.3 และเคยเกี่ยวข้องมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 นักศึกษาที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริมีเพียง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 (ตาราง 8)

นักศึกษาเกือบทั้งหมด คือ 98 คน คิดเป็นร้อยละ 99 ได้ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำหน้าที่การงาน โดยแบ่งเป็นได้ใช้มากมีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 นำไปใช้พอประมาณจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 นำไปใช้น้อยจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 มีนักศึกษาเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 เท่านั้นที่ไม่ได้ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำหน้าที่การงาน (ตาราง 8)

ดังนั้นเห็นได้ว่า นักศึกษาที่ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริมีถึง ร้อยละ 81.8 และได้ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการทำงานถึงร้อยละ 99 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการศึกษานำความรู้ทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสู่สังคมให้กว้างขวางขึ้น

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามงานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงาน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
งานในหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริ		
เกี่ยวข้องโดยตรง	42	42.4
เกี่ยวข้องบ้าง	32	32.3
เคยเกี่ยวข้อง	7	7.1
ไม่เกี่ยวข้องเลย	18	18.2
รวม	99	100.0
ความมากน้อยในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงาน		
มาก	56	56.6
พอประมาณ	40	40.4
น้อย	2	2.0
ไม่ใช้เลย	1	1.0
รวม	99	100.0

สถานภาพการสมรสและสถานภาพในครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ คือ 74 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7 เป็นผู้ที่เคยสมรสแล้ว ในจำนวนนี้แยกเป็น ยังมีสถานภาพสมรส จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 หย่าและแยกกันอยู่มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และคู่สมรสเสียชีวิตจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ส่วนผู้ยังไม่เคยสมรส คือมีสถานภาพโสดมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ส่วนใหญ่ของนักศึกษาคือร้อยละ 74.7 เป็นผู้ที่เคยสมรสแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มอายุของนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ร้อยละ 76.8 มีอายุระหว่าง 30-50 ปี

ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว มีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 76.8 เป็นบุตรมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 เป็นภรรยาหรือสามีของหัวหน้าครอบครัว มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 และอื่น ๆ คือ เป็นญาติ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายและอยู่ในวัยที่มีครอบครัวตามค่านิยมของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับเพศชายในการมีบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำครอบครัว (ตาราง 9)

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามสถานภาพการสมรสและสถานภาพในครอบครัว

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพการสมรส		
โสด	25	25.3
สมรส	67	67.7
หย่า / แยกกันอยู่	6	6.1
หม้าย (เสียชีวิต)	1	1.0
รวม	99	100.0
สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	76	76.8
ภรรยาหรือสามีของหัวหน้าครอบครัว	8	8.1
บุตร	13	13.1
อื่นๆ (ผู้อาศัย)	2	2.0
รวม	99	100.0

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

นักศึกษา มีสมาชิกในครอบครัว สูงสุด 8 คน มีสมาชิกในครอบครัว ต่ำสุด 1 คน มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 มีสมาชิกในครอบครัว 5 คน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 สมาชิกในครอบครัว 3 คน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 สมาชิกในครอบครัว 1 คน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และมีสมาชิกในครอบครัว 2 คน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 มีสมาชิกในครอบครัว 6 คน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และมีสมาชิกในครอบครัว 8 คนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 โดยผลการศึกษพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันด้วยสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ทำให้ส่วนใหญ่อยู่แบบครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อ แม่ และลูก เป็นสมาชิกในครอบครัว (ตาราง 10)

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1 คน	11	11.1	สูงสุด 8 คน
2 คน	9	9.1	ต่ำสุด 1 คน
3 คน	16	16.2	เฉลี่ย 4 คน
4 คน	44	44.4	
5 คน	17	17.2	
6 คน	1	1.0	
8 คน	1	1.0	
รวม	99	100.0	

การทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็กและสถานที่เกิดหรือเติบโต

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่ คือ 82 คน คิดเป็น ร้อยละ 82.8 เคยทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็ก ในจำนวนนี้ 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ถูกฝึกให้ทำ ที่สมัครใจทำ เพราะต้องการรายได้เสริม จำนวน 19 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.2 ที่ต้องทำเพราะความจำเป็น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 นักศึกษาส่วนน้อยคือ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 ไม่ได้ทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็ก (ตาราง 11)

นักศึกษาที่เติบโตในชนบทมีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 กึ่งเมืองกึ่งชนบทมีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 เกิดหรือเติบโตในเมืองมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาถึงร้อยละ 82.8 เคยทำงานในวัยเด็กและครึ่งหนึ่งถูกฝึกให้ทำ รวมทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่เกินครึ่งเติบโตในชนบท ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของสังคมไทยในสมัยก่อนโดยเฉพาะชีวิตในสังคมชนบทที่มีการปลูกฝังให้ลูกหลานมีความขยัน อดทน และสอนให้ทำงานช่วยเหลือครอบครัวทำงานตั้งแต่ยังเยาว์วัย (ตาราง 11)

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็ก และสถานที่เกิดหรือเติบโต

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็ก		
ถูกฝึกให้ทำ	51	51.5
สมัครใจทำ	19	19.2
ทำเพราะความจำเป็น	12	12.1
ไม่ได้ทำ	17	17.2
รวม	99	100.0
สถานที่ที่เกิดหรือเติบโต		
ชนบท	46	46.5
กึ่งเมืองกึ่งชนบท	35	35.4
เมือง	18	18.2
รวม	99	100.0

ระยะเวลาที่เคยบวและการประกอบศาสนกิจโดยเฉลี่ยต่อเดือน

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่คือ 63 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 เคยบวช โดยแยกเป็น 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 เคยบวชเป็นเวลา 1-15 วัน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 เคยบวช 16-90 วัน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 เคยบวชมากกว่า 3 เดือน นักศึกษาที่ไม่เคยบวช มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 (ตาราง 12)

การประกอบศาสนกิจ พบว่านักศึกษาทั้งหมดประกอบศาสนกิจ ส่วนใหญ่ประกอบศาสนกิจ 2-3 ครั้งต่อเดือน มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาคือ 1 ครั้งต่อเดือน มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 จำนวน 4-6 ครั้งต่อเดือน มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และมากกว่า 6 ครั้งต่อเดือน มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 (ตาราง 12)

จะเห็นได้ว่า นักศึกษาร้อยละ 63.6 เป็นผู้ที่ไม่เคยบวชมาแล้ว มีเพียงร้อยละ 36.4 ที่ไม่เคยบวช (ซึ่งมีร้อยละ 24.2 เป็นผู้หญิง) แสดงให้เห็นว่าชีวิตของสังคมไทยในชนบท ซึ่งเป็นสถานที่ที่นักศึกษาส่วนใหญ่เติบโต มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนกิจไม่ว่าจะเป็นการบวช การประกอบศาสนกิจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นที่วัด หรือที่บ้าน อันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีมาเป็นระยะเวลานานของสังคมไทยและเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคม (ตาราง 12)

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามระยะเวลาที่เคยบวชและการประกอบศาสนกิจโดยเฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่เคยบวช		
เคยบวช 1-15 วัน	25	25.3
เคยบวชมากกว่า 16- 90 วัน	24	24.2
เคยบวชมากกว่า 3 เดือน	14	14.1
ไม่เคยบวช (ซึ่งมีร้อยละ 24.2 เป็นผู้หญิง)	36	36.4
รวม	99	100.0
การประกอบศาสนกิจโดยเฉลี่ยต่อเดือน		
1 ครั้ง	36	36.4
2-3 ครั้ง	46	46.5
4-6 ครั้ง	9	9.1
มากกว่า 6 ครั้ง	8	8.1
รวม	99	100.0

ประสบการณ์ความล้มเหลวในชีวิต

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่เคยประสบการณ์ความล้มเหลวเล็กน้อย มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 ไม่เคยประสบการณ์ความล้มเหลว มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 และเคยล้มเหลวอย่างสาหัส จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 (ตาราง 13)

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของนักศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ความล้มเหลวในชีวิต

ประสบการณ์ความล้มเหลวในชีวิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	41	41.4
เคยล้มเหลวเล็กน้อย	47	47.5
เคยล้มเหลวอย่างสาหัส	11	11.1
รวม	99	100.0

เกรดในวิชาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ได้เกรด A ในวิชาเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวนถึง 73 คน คิดเป็นร้อยละ 73.7 ส่วนนักศึกษาได้เกรด B มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักศึกษา 2 ใน 3 ส่วนมีความรู้ความเข้าใจจากการเรียนการสอนในวิชาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับดี (ตาราง 14)

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับเกรดใน วิชาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา

เกรดในวิชาเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกรด A	73	73.7
เกรด B	26	26.3
รวม	99	100.0

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจของนักศึกษา

รายได้และค่าใช้จ่ายของครอบครัวต่อเดือน

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมามีรายได้น้อยกว่า 25,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001 – 75,000 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และมีรายได้ 75,001 ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 และส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,001 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 50,001 – 75,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาที่มีรายได้และรายจ่ายแต่ละกลุ่ม พบว่านักศึกษา 27 คนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 25,000 บาท แต่มีนักศึกษา 50 คน ที่มีรายจ่ายน้อยกว่า 25,000 บาท ดังนั้นจึงมีนักศึกษา 23 คนที่มีรายได้มากกว่า 25,000 บาท แต่มีรายจ่ายน้อยกว่า 25,000 บาท หากคำนวณต่อไปอีกก็จะพบว่า พบว่านักศึกษา 70 คนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 50,000 บาท แต่มีนักศึกษา 92 คน ที่มีรายจ่ายน้อยกว่า 50,000 บาท ดังนั้นจึงมีนักศึกษา 22 คนที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท แต่มีรายจ่ายน้อยกว่า 50,000 บาท จึงอนุมานได้ว่าส่วนใหญ่ของ

นักศึกษาที่มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ ซึ่งน่าจะเป็นหลักฐานหนึ่งที่แสดงถึงการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้เล่าเรียนในหลักสูตร (ตาราง 15)

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามรายได้และค่าใช้จ่ายของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 25,000 บาท	27	27.3
25,001– 50,000 บาท	43	43.4
50,001– 75,000 บาท	21	21.2
มากกว่า 75,000 บาท	8	8.1
รวม	99	100.0
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 25,000 บาท	50	50.5
25,001– 50,000 บาท	42	42.4
50,001– 75,000 บาท	2	2.0
มากกว่า 75,000 บาท	5	5.1
รวม	99	100.0

หนี้สินและเงินออมของครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่มีหนี้สินน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 มีหนี้สินมากกว่า 1.01 เท่าของรายได้ต่อปี มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 หนี้สินระหว่าง 0.51 – 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 และไม่มีหนี้สิน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ส่วนเงินออมพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีเงินอมน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 มีเงินออมระหว่าง 0.51 – 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีเงินออมมากกว่า 1.01 เท่าของรายได้ต่อปี มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และไม่มีเงินออม จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาที่มีหนี้สินและเงินออมแต่ละกลุ่ม พบว่า นักศึกษา 42 คนที่มีหนี้สินต่ำกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี แต่มีนักศึกษา 54 คน ที่มีเงินอมน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี ดังนั้นจึงมีนักศึกษา 12 คนที่มีหนี้สินมากกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี แต่มีเงินอมน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี หากคำนวณต่อไปอีกก็จะพบว่า พบว่านักศึกษา 57 คนที่มีหนี้สินต่ำกว่า 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี แต่มีนักศึกษา 75 คน ที่มีเงินอมน้อยกว่า 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี ดังนั้นจึงมีนักศึกษา 18 คนที่มีหนี้สินมากกว่า 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี แต่มีเงินอมน้อยกว่า 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี จึงอนุมานได้ว่าส่วนใหญ่ของนักศึกษามีหนี้สินมากกว่าเงินออม (ตาราง 16)

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามหนี้สินและเงินออม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้สิน		
ไม่มี	14	14.1
ต่ำกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี	42	42.4
ระหว่าง 0.5 – 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี	15	15.2
มากกว่า 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี	28	28.3
รวม	99	100.0
เงินออม		
ไม่มี	8	8.1
ต่ำกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี	54	54.5
ระหว่าง 0.5 – 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี	21	21.2
มากกว่า 1.0 เท่าของรายได้ต่อปี	16	16.7
รวม	99	100.0

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็ก

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่มีฐานะพอมีพอกิน มีจำนวน 88 คน คิดเป็น ร้อยละ 88.9 มีฐานะขาดสนมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และมีฐานะดีจำนวน 4 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.0 เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เติบโตในชนบท ซึ่งลักษณะสังคมชนบทส่วนใหญ่เป็น สังคมที่พอมีพอกิน อยู่แบบเรียบง่าย (ตาราง 17)

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็ก

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็ก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขาดส่น	7	7.1
พอมีพอกิน	88	88.9
ฐานะดี	4	4.0
รวม	99	100.0

การบริจาคทรัพย์สินเพื่อกิจการสาธารณะโดยเฉลี่ยต่อปี

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่มีการบริจาคทรัพย์สินเพื่อกิจการสาธารณะ 2-3% ของรายได้ต่อปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 น้อยกว่า 1% ของรายได้ต่อปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 มีการบริจาค 4-6% ของรายได้ต่อปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 และมากกว่า 6% ของรายได้ต่อปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 (ตาราง 18)

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามการบริจาคทรัพย์สินเพื่อกิจการสาธารณะโดยเฉลี่ยต่อปี

การบริจาคทรัพย์สินเพื่อกิจการสาธารณะ(ต่อปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1% ของรายได้ต่อปี	37	37.4
2-3% ของรายได้ต่อปี	45	45.5
4-6% ของรายได้ต่อปี	13	13.1
มากกว่า 6% ของรายได้ต่อปี	4	4.0
รวม	99	100.0

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดความพอเพียง ของตนเองและสังคม

ความเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงของตนเอง

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาเกือบทั้งหมด คือ 93 คน คิดเป็นร้อยละ 93.9 เห็นว่าปัจจุบันตนเองมีความพอเพียง โดย 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 เห็นว่าตนเองมีความพอเพียงมาโดยตลอด รองลงมา 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 คิดว่าตนเองมีความพอเพียงหลังเข้าศึกษาหลักสูตรการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน และ 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 คิดว่าตนเองมีความพอเพียงหลังจากประสบความล้มเหลวมาก่อน และปัจจุบันคิดว่าตนเองยังไม่มีมีความพอเพียง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1

จากผลการศึกษาเห็นได้ว่า นักศึกษาถึงร้อยละ 93.9 คิดว่าตนเองมีความพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับคะแนนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี ที่อยู่ในระดับที่มากที่สุด 5 ด้าน (ตาราง 19)

ตาราง 19 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตาม ความเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงของตนเอง

ความเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงของตนเอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พอเพียงมาโดยตลอด	41	41.4
พอเพียงหลังเข้าศึกษาหลักสูตรการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน	33	33.3
พอเพียงหลังจากประสบความล้มเหลวมาก่อน	19	19.2
ปัจจุบันก็ยังไม่มีมีความพอเพียง	6	6.1
รวม	99	100.0

ความพอเพียงของกิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทยโดยภาพรวม

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทย น่าจะมีความพอเพียงมากกว่านี้ มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาเห็นว่ายังไม่มีมีความพอเพียง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 คิดว่ามีความพอเพียงแล้ว มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 จากผลการศึกษาเห็นได้ว่านักศึกษาที่เห็นว่ากิจกรรมของสถาบันศาสนาใน

ประเทศไทยไม่มีความพอเพียง มีถึงร้อยละ 86.9 ส่วนผู้ที่เห็นว่ากิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทยมีความพอเพียง มีเพียงร้อยละ 13.1 เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมกิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทยในมุมมองของพุทธศาสนิกชนยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงออกมาซึ่งแก่นแท้ของพุทธศาสนาที่สอนให้ประพฤติปฏิบัติในทางสายกลาง ไม่สุดโต่ง ไม่ยึดติด โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าสถาบันศาสนานั้นไปในแนวทางวัตถุนิยม พุทธพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่และมองข้ามแก่นแท้ของหลักพุทธศาสนา (ตาราง 20)

ตาราง 20 จำนวนและร้อยละของนักศึกษา จำแนกตามความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทยโดยภาพรวม

กิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พอเพียง	13	13.1
น่าจะพอเพียงมากกว่านี้	55	55.6
ไม่พอเพียง	31	31.3
รวม	99	100.0

ความพอเพียงของระบบราชการในประเทศไทยโดยภาพรวม

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่าความพอเพียงของระบบราชการในประเทศไทย ยังไม่มีความพอเพียง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาเห็นว่าน่าจะมีความพอเพียงมากกว่านี้ มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 คิดว่ามีความพอเพียงแล้ว มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และ อื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ได้แก่ นักศึกษาเห็นว่าระบบราชการไทยไม่ควรแข่งขันกันเกินพอดี ควรเน้นการเอื้ออาทร เสียสละให้มากขึ้นจากผลการศึกษาเห็นได้ว่านักศึกษาที่คิดว่าความพอเพียงของระบบราชการในประเทศไทยยังไม่มีความพอเพียงมีถึงร้อยละ 96 เนื่องจากนักศึกษส่วนใหญเป็นผู้ที่มีอาชีพรับราชการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการไทย จึงทำให้เห็นถึงการบริหารงานของระบบราชการที่ไม่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา (ตาราง 21)

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามความเห็นเกี่ยวกับความพอเพียงของระบบราชการไทยโดยภาพรวม

ความพอเพียงของระบบราชการไทย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พอเพียง	3	3.0
น่าจะพอเพียงมากกว่านี้	40	40.4
ไม่พอเพียง	55	55.6
อื่น ๆ	1	1.0
รวม	99	100.0

ความพอเพียงของภาคเอกชนในประเทศไทยโดยภาพรวม

ผลการศึกษพบว่านักศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่าความพอเพียงของภาคเอกชนในประเทศไทยยังไม่มี ความพอเพียง มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาเห็นว่าน่าจะมีความพอเพียงมากกว่านี้ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 คิดว่ามีความพอเพียงแล้ว มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า นักศึกษาที่คิดว่าความพอเพียงของภาคเอกชนในประเทศไทยยังไม่มี ความพอเพียงมีถึงร้อยละ 95 (ตาราง 22)

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามความเห็นต่อความพอเพียงของภาคเอกชนในประเทศไทยโดยภาพรวม

ความพอเพียงของภาคเอกชนในประเทศไทย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พอเพียง	4	4.0
น่าจะพอเพียงมากกว่านี้	46	46.5
ไม่พอเพียง	49	49.5
รวม	99	100.0

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา

ผลการศึกษาในระดับความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 และระดับมากจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 พอสรุปได้ว่านักศึกษาครึ่งหนึ่งมีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก อีกครึ่งหนึ่งมีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง (ตาราง 23)

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละ ของนักศึกษา จำแนกตามคะแนนระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คะแนนความรู้	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนร้อยละ	ระดับความรู้
ตอบถูก 12-15 ข้อ	49	49.5	80-100	มาก
ตอบถูก 9-11 ข้อ	50	50.5	60-79	ปานกลาง
ตอบถูก 1-8 ข้อ	-	-	1-59	น้อย
รวม	99	100		

เมื่อแยกพิจารณาในระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา โดยจำแนกตามปีการศึกษา พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547 ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 และระดับปานกลาง มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 จะเห็นได้ว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547 ส่วนใหญ่มีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลางมีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 และระดับมากมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 เห็นได้ว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 ส่วนใหญ่มีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549 ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลางมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และระดับมาก มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 เห็นได้ว่านักศึกษาที่เข้า

ศึกษาในปีการศึกษา 2549 ส่วนใหญ่มีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 24)

ตาราง 24 จำนวนและร้อยละคะแนนระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา จำแนกตามปีการศึกษา

คะแนนความรู้	จำนวน (คน)			คิดเป็นร้อยละ			คะแนนร้อยละ	ระดับความรู้
	2547	2548	2549	2547	2548	2549		
ตอบถูก 12 - 15 ข้อ	22	20	7	59.5	48.8	33.3	80 - 100	มาก
ตอบถูก 9 - 11 ข้อ	15	21	14	40.5	51.2	66.7	60 - 79	ปานกลาง
ตอบถูก 1 - 8 ข้อ	-	-	-	-	-	-	1 - 59	น้อย
รวม	37	41	21	100	100	100		

เมื่อแยกพิจารณา ผลการศึกษาความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษารวม 3 ชั้นปี โดยแยกตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ความพอประมาณ ตอบถูกร้อยละ 67.0 ตอบผิดร้อยละ 33 ความมีเหตุผล ตอบถูกร้อยละ 96.3 ตอบผิดร้อยละ 3.7 ภูมิคุ้มกัน ตอบถูกร้อยละ 96 ตอบผิดร้อยละ 31 ความรู้ ตอบถูกร้อยละ 62.6 ตอบผิดร้อยละ 37.4 และด้านคุณธรรม ตอบถูกร้อยละ 84.8 ตอบผิดร้อยละ 15.2 (ตาราง 25)

ตาราง 25 จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษารวม 3 ชั้นปี

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี พอเหมาะ พอควร ของการกระทำโดยไม่ เบียดเบียนตนเอง	17	17.2	82	82.8	น้อย
2. ความพอประมาณเป็นเครื่องมือในการ กำกับความประพฤติ การปฏิบัติตนไม่ให้ไป ในทางที่เสื่อม	89	89.9	10	10.1	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการขยายฐานความคิดจากการบริโภคนิยมไปสู่การบริโภคที่มีคุณค่าและยั่งยืน	93	93.9	6	6.1	มาก
		67.0	33		ปานกลาง
ความมีเหตุผล					
4. การใช้ปัญญาและมีสติในการแก้ไขปัญหาคือเป็นความมีเหตุผลมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	95	96.0	4	4.0	มาก
5. การรู้จักคิด วิเคราะห์ และแยกแยะว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่สมควรทำ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความมีเหตุผลมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	99	100	0	0	มาก
6. การใช้ชีวิตตามความพึงพอใจของตนเองโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร เป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	92	92.9	7	7.1	มาก
		96.3	3.7		มาก
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว	93	93.9	6	6.1	มาก
8. ความไม่ประมาทตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมถือว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหนึ่ง	13	13.1	86	86.9	น้อย
9. การมีหลักการดำรงชีวิตที่ชัดเจน ถูกต้องเหมาะสม ถือว่าเป็นการมีภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม	99	100	0	0	มาก
		69.0	31		ปานกลาง

ตาราง 25 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
ความรู้					
10. องค์ประกอบของความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความรอบรู้ ความรอบคอบ	18	18.2	81	81.8	น้อย
11. ความรู้ที่เหมาะสม ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอใจในการแสวงหาความรู้ตามศักยภาพของตนเองที่จะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ	91	91.9	8	8.1	มาก
12. การมีปัญหาและสถิติคือเงื่อนไขที่จำเป็นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	77	77.8	22	22.2	ปานกลาง
		62.6		37.4	ปานกลาง
คุณธรรม					
13. คุณธรรมที่สำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ รักสันโดษ	87	87.9	12	12.1	มาก
14. คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติโดยรวม	93	93.9	6	6.1	มาก
15. ผู้ที่มีคุณธรรม คือ มีความเพียรและความอดทนเท่านั้นก็ถือว่าเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	72	72.7	27	27.3	ปานกลาง
		84.8		15.2	มาก
รวม		75.9		24.1	ปานกลาง

ผลการศึกษาโดยภาพรวม สรุปได้ว่า นักศึกษาทั้ง 3 ชั้นปี มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางร้อยละ 75.9 โดยมีความรู้ด้านความพอประมาณในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.0 ด้านความมีเหตุผลในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 96.3 ด้านความมีภูมิคุ้มกันในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69.0 ด้านความรู้ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.6 และด้านคุณธรรมในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.8 เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ได้จบการศึกษาไปเป็นระยะเวลาอันนานทำให้ความจำเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้เรียนมาลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร เกตุสิงห์ (2520: 101) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้คือ ความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น จากการเรียนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จากการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ การเล่าต่อ ๆ กันมา (ตาราง 26)

ตาราง 26 สรุประดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษารวม 3 ชั้นปี

องค์ประกอบ	ร้อยละ	ระดับความรู้
ความพอประมาณ	67.0	ปานกลาง
ความมีเหตุผล	96.3	มาก
ภูมิคุ้มกัน	69.0	ปานกลาง
ความรู้	62.6	ปานกลาง
คุณธรรม	84.8	มาก
รวม	75.9	ปานกลาง

เมื่อจำแนกตามปีที่เข้ารับการศึกษ ผลการศึกษาระดับความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547 มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.5 ด้านความมีเหตุผลมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 98.2 ด้านความมีภูมิคุ้มกันมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.3 ด้านความรู้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 64.0 และด้านคุณธรรมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.3 (ตาราง 27)

ตาราง 27 จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาที่เข้าศึกษา
ในปีการศึกษา 2547

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี พอเหมาะ พอควร ของการกระทำ โดยไม่เบียดเบียนตนเอง	8	21.6	29	78.4	น้อย
2. ความพอประมาณเป็นเครื่องมือในการกำกับความประพฤติ การปฏิบัติตนไม่ให้ไปในทางที่เสื่อม	32	86.5	5	13.5	มาก
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการย้ายฐานความคิดจากการบริโภคนิยมไปสู่การบริโภคที่มีคุณค่าและยั่งยืน	36	97.3	1	2.7	มาก
		68.5		31.5	ปานกลาง
ความมีเหตุผล					
4. การใช้ปัญญาและมีสติในการแก้ไขปัญหาเป็นความมีเหตุผลมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	35	94.6	2	5.4	มาก
5. การรู้จักคิด วิเคราะห์ และแยกแยะว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่สมควรทำ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	37	100	0	0	มาก
6. การใช้ชีวิตตามความพึงพอใจของตนเองโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร เป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	37	100	0	0	มาก
		98.2		1.8	มาก

ตาราง 27 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตโดยมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว	34	91.9	3	8.1	มาก
8. ความไม่ประมาทตามระบบเศรษฐกิจแบบ ทุนนิยมถือว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหนึ่ง	7	18.9	30	81.1	น้อย
9. การมีหลักการดำรงชีวิตที่ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสม ถือว่าเป็นการมีภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม	37	100	0	0	มาก
		70.3		29.7	ปานกลาง
ความรู้					
10. องค์ประกอบของความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความรอบรู้ ความรอบคอบ	6	16.2	31	83.8	น้อย
11. ความรู้ที่เหมาะสม ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอใจในการแสวงหาความรู้ตามศักยภาพของตนเองที่จะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ	36	97.3	1	2.7	มาก

ตาราง 27 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
12. การมีปัญหาและสถิติคือเงื่อนไขที่ จำเป็นตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	29	78.4	8	21.6	ปานกลาง
		64.0		36.0	ปานกลาง
คุณธรรม					
13. คุณธรรมที่สำคัญของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง คือ รักสันโดษ	35	94.6	2	5.4	มาก
14. คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ โดยรวม	36	97.3	1	2.7	มาก
15. ผู้ที่มีคุณธรรม คือ มีความเพียรและ ความอดทนเท่านั้นก็ถือว่าเป็นผู้ที่ใช้ ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	27	73.0	10	27.0	ปานกลาง
		88.3		11.7	มาก
รวม		77.9		22.1	ปานกลาง

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 มีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.7 ด้านความมีเหตุผลมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 96.7 ด้านความมีภูมิคุ้มกันมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69.1 ด้านความรู้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.8 และด้านคุณธรรมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.2 (ตาราง 28)

ตาราง 28 จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาที่เข้าศึกษา
ใน ปีการศึกษา 2548

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีพอเหมาะ พอควร ของการกระทำโดยไม่เบียดเบียนตนเอง	6	14.6	35	85.4	น้อย
2. ความพอประมาณเป็นเครื่องมือในการกำกับความประพฤติ การปฏิบัติตนไม่ให้ไปในทางที่เสื่อม	38	92.7	3	7.3	มาก
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการย้ายฐานความคิดจากการบริโภคนิยมไปสู่การบริโภคที่มีคุณค่าและยั่งยืน	38	92.7	3	7.3	มาก
		66.7		33.3	ปานกลาง
ความมีเหตุผล					
4. การใช้ปัญญาและมีสติในการแก้ไขปัญหา เป็นความมีเหตุผลมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	40	97.6	1	2.4	มาก
5. การรู้จักคิด วิเคราะห์ และแยกแยะว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่สมควรทำ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความมีเหตุผลมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	41	100	0	0	มาก
6. การใช้ชีวิตตามความพึงพอใจของตนเองโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร เป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	38	92.7	3	7.3	มาก
		96.7		3.3	มาก

ตาราง 28 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว	40	97.6	1	2.4	มาก
8. ความไม่ประมาทตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมถือว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหนึ่ง	4	9.8	37	90.2	น้อย
9. การมีหลักการดำรงชีวิตที่ชัดเจน ถูกต้องเหมาะสม ถือว่าเป็นการมีภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม	41	100	0	0	มาก
		69.1		30.9	ปานกลาง
ความรู้					
10. องค์ประกอบของความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความรอบรู้ ความรอบคอบ	7	17.0	34	83.0	น้อย
11. ความรู้ที่เหมาะสม ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอใจในการแสวงหาความรู้ตามศักยภาพของตนเองที่จะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ	37	90.2	4	9.8	มาก
12. การมีปัญญาและสติคือเงื่อนไขที่จำเป็นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	32	78.0	9	22.0	ปานกลาง
		61.8		38.2	ปานกลาง

ตาราง 28 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
คุณธรรม					
13. คุณธรรมที่สำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ รักสันโดษ	35	85.3	6	14.7	มาก
14. คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อ	41	100	0	0	มาก
ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติโดยรวม					
15. ผู้ที่มีคุณธรรม คือ มีความเพียรและความอดทนเท่านั้นก็ถือว่าเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	30	73.1	11	26.9	ปานกลาง
		86.2		13.8	มาก
รวม		76.1		23.9	ปานกลาง

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549 มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.5 ด้านความมีเหตุผลมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 98.2 ด้านความมีภูมิคุ้มกันมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.3 ด้านความรู้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 64.0 และด้านคุณธรรมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.3 (ตาราง 29)

ตาราง 29 จำนวน ร้อยละและระดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีพอเหมาะ พอควร ของการกระทำโดยไม่เบียดเบียนตนเอง	3	14.3	18	85.7	น้อย

ตาราง 29 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
2. ความพอประมาณเป็นเครื่องมือในการ กำกับความประพฤติ การปฏิบัติตนไม่ให้ไป ในทางที่เสื่อม	19	90.5	2	9.5	มาก
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการย้าย ฐานความคิดจากการบริโภคนิยมไปสู่การ บริโภคที่มีคุณค่าและยั่งยืน	19	90.5	2	9.5	มาก
		65.1		34.9	ปานกลาง
ความมีเหตุผล					
4. การใช้ปัญญาและมีสติในการแก้ไขปัญหา เป็นความมีเหตุผลมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	20	95.2	1	4.8	มาก
5. การรู้จักคิด วิเคราะห์ และแยกแยะว่าสิ่งใด ควรทำหรือไม่สมควรทำ เป็นองค์ประกอบ หนึ่งของความมีเหตุผลมีผลตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	21	100	0	0	มาก
6. การใช้ชีวิตตามความพึงพอใจของตนเอง โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร เป็นปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	17	81.0	4	19.0	มาก
		92.1		7.9	มาก
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การ เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว	19	90.5	2	9.5	มาก
8. ความไม่ประมาทตามระบบเศรษฐกิจแบบ ทุนนิยมถือว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหนึ่ง	2	9.5	19	90.5	น้อย

ตาราง 29 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความรู้
	N	%	N	%	
9. การมีหลักการดำรงชีวิตที่ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสม ถือว่าเป็นการมีภูมิคุ้มกันให้แก่ ตนเอง ครอบครัวและสังคม	21	100	0	0	มาก
		66.7		33.3	ปานกลาง
ความรู้					
10. องค์ประกอบของความรู้ตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความรอบรู้ ความรอบคอบ	5	23.8	16	76.2	น้อย
11. ความรู้ที่เหมาะสม ตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอใจในการ แสวงหาความรู้ตามศักยภาพของตนเองที่จะ สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงอย่างมี ประสิทธิภาพ	18	85.7	3	14.3	มาก
12. การมีปัญญาและสติคือเงื่อนไขที่ จำเป็นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16	76.2	5	23.8	ปานกลาง
		62.0		38	ปานกลาง
คุณธรรม					
13. คุณธรรมที่สำคัญของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง คือ รักสันโดษ	17	81.0	4	19.0	มาก
14. คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและ ประเทศชาติโดยรวม	14	76.2	5	23.8	ปานกลาง
15. ผู้ที่มีคุณธรรม คือ มีความเพียรและความ อดทนเท่านั้นก็ถือว่าเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	15	71.4	6	28.6	ปานกลาง
		76.2		23.8	ปานกลาง
รวม		72.4		27.6	ปานกลาง

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา โดยจำแนกตามปีที่เข้ารับการศึกษพบว่า นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547, 2548 และ 2549 มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77.9, 76.1 และ 72.4 ตามลำดับ (ตาราง 30)

ตาราง 30 สรุประดับความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาจำแนกตามปีการศึกษา

องค์ประกอบ	ปีการศึกษา 2547		ปีการศึกษา 2548		ปีการศึกษา 2549	
	ร้อยละ	ระดับความรู้	ร้อยละ	ระดับความรู้	ร้อยละ	ระดับความรู้
ความพอประมาณ	68.5	ปานกลาง	66.7	ปานกลาง	65.1	ปานกลาง
ความมีเหตุผล	98.2	มาก	96.7	มาก	92.1	มาก
ภูมิคุ้มกัน	70.3	ปานกลาง	69.1	ปานกลาง	66.7	ปานกลาง
ความรู้	64.0	ปานกลาง	61.8	ปานกลาง	62.0	ปานกลาง
คุณธรรม	88.3	มาก	86.2	มาก	76.2	ปานกลาง
รวม	77.9	ปานกลาง	76.1	ปานกลาง	72.4	ปานกลาง

ส่วนที่ 5 ผลการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา

ผลการศึกษาระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษามีความเข้าใจในระดับมาก มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 77.8 และระดับปานกลาง มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก (ตาราง 31)

ตาราง 31 จำนวนและร้อยละ คะแนนระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา จำแนกปีการศึกษา

คะแนนความเข้าใจ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนร้อยละ	ระดับความเข้าใจ
ตอบถูก 12 -15 ข้อ	77	77.8	80 - 100	มาก
ตอบถูก 9-11 ข้อ	22	22.2	60 - 79	ปานกลาง
ตอบถูก 1- 8 ข้อ	-	-	1 - 59	น้อย
รวม	99	100		

จากผลการศึกษาระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา โดยจำแนกตามปีการศึกษา พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับมาก มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 83.8 และระดับปานกลาง มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 เห็นได้ว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับมาก มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 73.2 และระดับปานกลาง มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับมาก มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 76.2 และระดับปานกลาง มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 เห็นได้ว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก (ตาราง 32)

ตาราง 32 จำนวนและร้อยละ คะแนนระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาจำแนกตามปีการศึกษา

คะแนนความเข้าใจ	จำนวน (คน)			คิดเป็นร้อยละ			คะแนนร้อยละ	ระดับความเข้าใจ
	2547	2548	2549	2547	2548	2549		
ตอบถูก 12 - 15 ข้อ	31	30	16	83.8	73.2	76.2	80 - 100	มาก
ตอบถูก 9 - 11 ข้อ	6	11	5	16.2	26.8	23.8	60 - 79	ปานกลาง
ตอบถูก 1 - 8 ข้อ	-	-	-	-	-	-	1 - 59	น้อย
รวม	37	41	21	100	100	100		

เมื่อแยกพิจารณา ผลการศึกษาความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษารวม 3 ชั้นปี โดยแยกตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ความพอประมาณตอบถูกร้อยละ 84.2 ตอบผิดร้อยละ 15.8 ความมีเหตุผลตอบถูกร้อยละ 87.5 ตอบผิดร้อยละ 12.5 ภูมิคุ้มกันตอบถูกร้อยละ 77.4 ตอบผิดร้อยละ 22.6 ความรู้ตอบถูกร้อยละ 92.3 ตอบผิดร้อยละ 7.7 และคุณธรรมตอบถูกร้อยละ 74.5 ตอบผิดร้อยละ 25.5 (ตาราง 33)

ตาราง 33 จำนวน ร้อยละ และระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษารวม 3 ชั้นปี

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. จุดเริ่มต้นในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ การพอใจในสิ่งที่ตนมีและพยายามพึ่งตนเองก่อน	99	100	-	-	มาก
2. การสร้างค่านิยม “ขาว หอม หอม” แก้วชัยรุ่นเพื่อประโยชน์ทางการค้า นับเป็นความไม่พอประมาณในด้านเศรษฐกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	58	58.6	41	41.4	ปานกลาง

ตาราง 33 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
3. ชาวบ้านทุ่งกระทิงช่วยกันประดิษฐ์เครื่องสีข้าวเองโดยปรับปรุงจากต้นแบบจากเครื่องสีข้าวดั้งเดิมของหมู่บ้าน ถือว่าชาวบ้านทุ่งกระทิงมีความพอประมาณในด้านเทคโนโลยี	93	93.8	6	6.1	มาก
		84.2		15.8	มาก
ความมีเหตุผล					
4. การคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพภูมิสังคมของแต่ละชุมชนในการนำเทคโนโลยีจากต่างชาตินมาใช้ ถือว่าเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	79	79.8	20	20.2	ปานกลาง
5. การลดต้นทุนของการประกอบการโดยการปล่อยน้ำเสียหรือของเสียสู่สิ่งแวดล้อม นับเป็นความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	88	88.9	11	11.1	มาก
6. น้ำผึ้งตรีครองเหตุผลก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งของแต่ละอย่างว่าจำเป็นหรือไม่ จะกลายเป็นของรกรกบ้านหรือไม่ แสดงว่าน้ำผึ้งนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล	93	93.9	6	6.1	มาก
		87.5		12.5	มาก
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. สมการเงินออมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ รายได้ – รายจ่าย = เงินออม	35	35.4	64	64.6	น้อย
8. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน นับเป็นภูมิคุ้มกันประการหนึ่ง	98	99.0	1	1.0	มาก

ตาราง 33 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
9. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเป็นภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ช่วยให้ไม่ถูกรอบงำจากโลกภายนอก	97	98.0	2	2.0	มาก
		77.4		22.6	ปานกลาง
ความรู้					
10. ผู้ที่ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต	89	89.9	10	10.1	มาก
11. การแสดงความคิดเห็นอย่างรู้กาลเทศะ คือการใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	93	93.9	6	6.1	มาก
12. การปลูกพืชแบบผสมผสานถือว่ามีความรอบคอบในการทำเกษตร	92	92.9	7	7.1	มาก
		92.3		7.7	มาก
คุณธรรม					
13. การที่นายคำรับอาสาต่อหมู่บ้านของตนในการทำเครื่องสีข้าวประจำหมู่บ้าน โดยที่ไม่แน่ใจว่าตนจะทำได้แต่รับปากไว้ก่อนถือว่านายคำเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเพราะต้องการช่วยเหลือสังคม	71	71.7	28	28.3	ปานกลาง
14. การจะพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นไปตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่นั้นดูจากความถูกต้องตามศีลธรรมสำคัญกว่าความถูกต้องตามหลักวิชาการ	55	55.6	44	44.4	น้อย
15. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติหน้าที่ในการทำงานใดๆ โดยไม่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ	96	97.0	3	3.0	มาก
		74.5		25.5	ปานกลาง
รวม		83.2		16.8	มาก

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.2 โดยมีความเข้าใจด้านความพอประมาณ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.2 ด้านความมีเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 87.5 ด้านความมีภูมิคุ้มกัน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77.4 ด้านความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 92.3 และด้านคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 74.5 แสดงให้เห็นว่าจากผลการศึกษาคะแนนการประยุกต์ใช้เห็นได้ว่านักศึกษามีการนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ อยู่ในระดับมากและส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินงานจึงส่งผลให้เกิดความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถการนำไปปรับใช้กับชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2543:51-52) ที่ได้กล่าวถึงความเข้าใจว่าเป็นความสามารถในการจับใจความของท้องเรื่องอันได้แก่ การแปลความ ตีความและขยายความในเรื่องนั้น ผู้ที่มีความเข้าใจจะต้องรู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้น รู้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้อย่อย ๆ เหล่านั้นสามารถอธิบายสิ่งนั้นด้วยภาษาตนเองได้ (ตาราง 34)

ตาราง 34 สรุประดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา

องค์ประกอบ	ร้อยละ	ระดับความเข้าใจ
ความพอประมาณ	84.2	มาก
ความมีเหตุผล	87.5	มาก
ภูมิคุ้มกัน	77.4	ปานกลาง
ความรู้	92.3	มาก
คุณธรรม	74.5	ปานกลาง
รวม	83.2	มาก

เมื่อจำแนกตามปีที่เข้ารับการศึกษ ผลการศึกษาระดับความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547 มีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.8 ด้านความมีเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.2 ด้านความมีภูมิคุ้มกัน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.9 ด้านความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 95.9 และด้านคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 74.8 (ตาราง 35)

ตาราง 35 จำนวนและร้อยละระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา
ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. จุดเริ่มต้นในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ การพอใจในสิ่งที่ตนมีและพยายามพึ่งตนเองก่อน	37	100	-	-	มาก
2. การสร้างค่านิยม “ขาว ผอม หอม” แก่วัยรุ่นเพื่อประโยชน์ทางการค้า นับเป็นความไม่พอประมาณในด้านเศรษฐกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	23	62.2	14	37.8	ปานกลาง
3. ชาวบ้านทุ่งกระทิง ช่วยกันประดิษฐ์เครื่องสีข้าวเอง โดยปรับปรุงจากต้นแบบจากเครื่องสีข้าวดั้งเดิมของหมู่บ้าน ถือว่าชาวบ้านทุ่งกระทิงมีความพอประมาณในด้านเทคโนโลยี	33	89.2	4	10.8	มาก
		83.8		16.2	มาก
ความมีเหตุผล					
4. การคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพภูมิสังคมของแต่ละชุมชนในการนำเทคโนโลยีจากต่างชาติมาใช้ ถือว่าเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียง	30	81.1	7	18.9	มาก
5. การลดต้นทุนของการประกอบการโดยการปล่อยน้ำเสียหรือของเสียสู่สิ่งแวดล้อม นับเป็นความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	35	94.6	2	5.4	มาก

ตาราง 35 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
6. น้ำผึ้งตรีกตรองเหตุผลก่อนตัดสินใจซื้อ สิ่งของแต่ละอย่างว่าจำเป็นหรือไม่ จะ กลายเป็นของรกรบ้านหรือไม่ แสดงว่าน้ำผึ้ง นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล	34	91.9	3	8.1	มาก
		89.2		10.8	มาก
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. สมการเงินออมตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง คือ รายได้ – รายจ่าย = เงินออม	18	48.6	19	51.4	น้อย
8. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน นับเป็นภูมิคุ้มกันประการหนึ่ง	37	100	-	-	มาก
9. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเป็น ภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ช่วยให้ไม่ถูกรอบงำ จากโลกภายนอก	37	100	-	-	มาก
		82.9		17.1	มาก
ความรู้					
10. ผู้ที่ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต	34	91.9	3	8.1	มาก
11. การแสดงความคิดเห็นอย่างรู้กาลเทศะ คือการใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	37	100	-	-	มาก
12. การปลูกพืชแบบผสมผสานถือว่ามีความ รอบคอบในการทำเกษตร	35	94.6	2	5.4	มาก
		95.5		4.5	มาก

ตาราง 35 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
คุณธรรม					
13. การที่นายคำรับอาสาต่อหมู่บ้านของคนในการทำเครื่องสีข้าวประจำหมู่บ้าน โดยที่ไม่แน่ใจว่าคนจะทำได้แต่รับปากไว้ก่อนถือว่า นายคำเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเพราะต้องการช่วยเหลือสังคม	29	78.4	8	21.6	ปานกลาง
14. การจะพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นไปตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่นั้น ดูจากความถูกต้องตามศีลธรรมสำคัญกว่าความถูกต้องตามหลักวิชาการ	17	45.9	20	54.1	น้อย
15. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติหน้าที่ในการกระทำงานใดๆ โดยไม่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ	37	100	-	-	มาก
		74.8		25.2	ปานกลาง
รวม		85.2		14.8	มาก

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548 มีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.6 ด้านความมีเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.4 ด้านความมีภูมิคุ้มกัน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.3 ด้านความรู้ มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 89.4 และด้านคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 73.2 (ตาราง 36)

ตาราง 36 จำนวน ร้อยละและระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา
ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. จุดเริ่มต้นในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ การพอใจในสิ่งที่ตนมีและพยายามพึ่งตนเองก่อน	41	100	-	-	มาก
2. การสร้างค่านิยม “ขาว ผอม หอม” แก้ววัยรุ่นเพื่อประโยชน์ทางการค้า นับเป็นความไม่พอประมาณในด้านเศรษฐกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	23	56.1	18	43.9	น้อย
3. ชาวบ้านทุ่งกระเทียมช่วยกันประดิษฐ์เครื่อง สีข้าวเองโดยปรับปรุงจากต้นแบบจากเครื่อง สีข้าวดั้งเดิมของหมู่บ้าน ถือว่าชาวบ้านทุ่งกระเทียมมีความพอประมาณในด้านเทคโนโลยี	40	97.6	1	2.4	มาก
		84.6		15.4	มาก
ความมีเหตุผล					
4. การคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพภูมิสังคมของแต่ละชุมชนในการนำเทคโนโลยีจากต่างชาติมาใช้ ถือว่าเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียง	33	80.5	8	19.5	มาก
5. การลดต้นทุนของการประกอบการโดย การปล่อยน้ำเสียหรือของเสียสู่สิ่งแวดล้อมนับเป็นความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	37	90.2	4	9.8	มาก

ตาราง 36 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
6. น้ำผึ้งตริกตรองเหตุผลก่อนตัดสินใจซื้อ สิ่งของแต่ละอย่างว่าจำเป็นหรือไม่ จะ กลายเป็นของรกรบ้านหรือไม่ แสดงว่าน้ำผึ้งนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ใน ระดับบุคคล	40	97.6	1	2.4	มาก
	89.4		10.6		มาก
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. สมการเงินออมตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง คือ รายได้ – รายจ่าย = เงินออม	9	22.0	32	78.0	น้อย
8. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน นับเป็นภูมิคุ้มกันประการหนึ่ง	40	97.6	1	2.4	มาก
9. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเป็น ภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ช่วยให้ไม่ถูกรอบงำ จากโลกภายนอก	40	97.6	1	2.4	มาก
	72.3		27.7		ปานกลาง
ความรู้					
10. ผู้ที่ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่ตลอดชีวิต	36	87.8	5	12.2	มาก
11. การแสดงความคิดเห็นอย่างรู้กาลเทศะ คือ การใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	37	90.2	4	9.8	มาก
12. การปลูกพืชแบบผสมผสานถือว่ามีความ รอบคอบในการทำเกษตร	37	90.2	4	9.8	มาก
	89.4		10.6		มาก

ตาราง 36 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
คุณธรรม					
13. การที่นายคำรับอาสาต่อหมู่บ้านของตนใน การทำเครื่องสี่ข้าวประจำหมู่บ้าน โดยที่ไม่ แน่ใจว่าตนจะทำได้แต่รับปากไว้ก่อนถือว่า นายคำเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเพราะต้องการ ช่วยเหลือสังคม	27	65.9	14	34.1	ปานกลาง
14. การจะพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นไป ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่นั้นดู จากความถูกต้องตามศีลธรรมสำคัญกว่าความ ถูกต้องตามหลักวิชาการ	24	58.5	17	41.5	น้อย
15. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแนวทางสู่การ ปฏิบัติหน้าที่ในการกระทำงานใดๆ โดยไม่ แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ	39	95.1	2	4.8	มาก
		73.2		26.8	ปานกลาง
รวม		81.8		18.2	มาก

นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549 มีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.1 ด้านความมีเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.0 ด้านความมีภูมิคุ้มกัน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77.8 ด้านความรู้ มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 93.7 และด้านคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77.8 (ตาราง 37)

ตาราง 37 จำนวน ร้อยละและระดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา
ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
ความพอประมาณ					
1. จุดเริ่มต้นในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ การพอใจในสิ่งที่ตนมีและพยายามพึ่งตนเองก่อน	21	100	-	-	มาก
2. การสร้างค่านิยม “ชาว ผอม หอม” แก่วัยรุ่นเพื่อประโยชน์ทางการค้า นับเป็นความไม่พอประมาณในด้านเศรษฐกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	12	57.1	9	42.9	น้อย
3. ชาวบ้านทุ่งกระทิงช่วยกันประดิษฐ์เครื่องสีข้าวเองโดยปรับปรุงจากคันแบบจากเครื่องสีข้าวดั้งเดิมของหมู่บ้าน ถือว่าชาวบ้านทุ่งกระทิงมีความพอประมาณในด้านเทคโนโลยี	20	95.2	1	4.8	มาก
	84.1		15.9		มาก
ความมีเหตุผล					
4. การคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชนในการนำเทคโนโลยีจากต่างชาติมาใช้ ถือว่าเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจของพอเพียง	16	76.2	5	23.8	ปานกลาง
5. การลดต้นทุนของการประกอบการโดยการปล่อยน้ำเสียหรือของเสียสู่สิ่งแวดล้อม นับเป็นความมีเหตุผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16	76.2	5	23.8	ปานกลาง

ตาราง 37 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
6. น้ำผึ้งตรีกตรองเหตุผลก่อนตัดสินใจซื้อ สิ่งของแต่ละอย่างว่าจำเป็นหรือไม่ จะ กลายเป็นของรกรบ้านหรือไม่ แสดงว่าน้ำผึ้ง นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล	19	90.5	2	9.5	มาก
		81.0		19.0	
ความมีภูมิคุ้มกัน					
7. สมการเงินออมตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง คือ รายได้ – รายจ่าย = เงินออม	8	38.1	13	61.9	น้อย
8. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน นับเป็นภูมิคุ้มกันประการหนึ่ง	21	100	-	0	มาก
9. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเป็น ภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ช่วยให้ไม่ถูกรอบงำ จากโลกภายนอก	20	95.2	1	4.8	มาก
		77.8		22.2	ปานกลาง
ความรู้					
10. ผู้ที่ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต	19	90.5	2	9.5	มาก
11. การแสดงความคิดเห็นอย่างรู้กาลเทศะ คือการใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	19	90.5	2	9.5	มาก
12. การปลูกพืชแบบผสมผสานถือว่ามีความ รอบคอบในการทำเกษตร	20	95.2	1	4.8	มาก
		93.7		6.3	มาก

ตาราง 37 (ต่อ)

ความเข้าใจ	ตอบถูก		ตอบผิด		ระดับความเข้าใจ
	N	%	N	%	
คุณธรรม					
13. การที่นายคำรับอาสาต่อหมู่บ้านของตนในการทำเครื่องสี่ข้าวประจำหมู่บ้าน โดยที่ไม่แน่ใจว่าตนจะทำได้แต่รับปากไว้ก่อนถือว่า นายคำเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเพราะต้องการช่วยเหลือสังคม	15	71.4	6	28.6	ปานกลาง
14. การจะพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นไปตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่นั้นดูจากความถูกต้องตามศีลธรรมสำคัญกว่าความถูกต้องตามหลักวิชาการ	14	66.7	7	33.3	ปานกลาง
15. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติหน้าที่ในการกระทำงานใดๆ โดยไม่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ	20	95.2	1	4.8	มาก
		77.8		22.2	ปานกลาง
รวม		82.9		17.1	มาก

สรุปผลการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา โดยจำแนกตามปีที่เข้ารับการศึกษพบว่า นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547, 2548 และ 2549 มีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85.2, 81.8 และ 82.9 ตามลำดับ (ตาราง 38)

ตาราง 38 สรุประดับความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาจำแนกตามปีการศึกษา

องค์ประกอบ	ปีการศึกษา 2547		ปีการศึกษา 2548		ปีการศึกษา 2549	
	ร้อยละ	ระดับ	ร้อยละ	ระดับ	ร้อยละ	ระดับ
ความพอประมาณ	83.8	มาก	84.6	มาก	84.1	มาก
ความมีเหตุผล	89.2	มาก	89.4	มาก	81.0	มาก
ภูมิคุ้มกัน	82.9	มาก	72.3	ปานกลาง	77.8	ปานกลาง
ความรู้	95.5	มาก	89.4	มาก	93.7	มาก
คุณธรรม	74.8	ปานกลาง	73.2	ปานกลาง	77.8	ปานกลาง
รวม	85.2	มาก	81.8	มาก	82.9	มาก

ส่วนที่ 6 ผลการศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

ผลการศึกษาในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และสังคม ของนักศึกษาโดยจำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และด้านเทคโนโลยี พบว่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านจิตใจพบว่า นักศึกษา สามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ในด้านจิตใจในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.69 (ตาราง 39)

ตาราง 39 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านจิตใจ

การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	WMS	S.D.	ระดับการประยุกต์ใช้
1. ระวัง ยับยั้งใจเมื่ออยากได้ของที่ถูกใจแต่ไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นต้องใช้	2.79	0.41	มาก
2. ขณะที่ท่าน โกรธ ท่านสามารถควบคุมหรือระงับอารมณ์ของตนเองได้โดยเร็วเมื่อเหตุการณ์ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของท่าน	2.55	0.54	มาก
3. เมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัวท่านแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผลไตร่ตรองหาสาเหตุเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นมากกว่าการใช้อารมณ์หรือความรุนแรง	2.82	0.39	มาก
4. ให้เวลากับครอบครัว พุดคุย ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดทะเลาะวิวาทและเพื่อปรับความคิดของสมาชิกในครอบครัวให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม	2.70	0.52	มาก
5. ยอมรับในความผิดพลาดของตนเองด้วยใจจริงและหาทางแก้ไขเมื่อรู้ว่างานที่ท่านทำนั้นเกิดความผิดพลาด	2.84	0.40	มาก
6. นำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้เรียนมาเผยแพร่ให้แก่เยาวชนหรือชุมชน เช่น การเป็นวิทยากรตามสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ การเขียนบทความลงสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	2.45	0.58	มาก
รวม	2.69		มาก

ด้านเศรษฐกิจพบว่า นักศึกษาสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ในด้านเศรษฐกิจในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.35 (ตาราง 40)

ตาราง 40 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจ

การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	WMS	S.D.	ระดับการประยุกต์ใช้
1. ทำอาชีพเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ เช่น อาจารย์พิเศษ วิทยากร ทำธุรกิจ ทำการเกษตร ฯลฯ	2.16	0.74	มาก
2. ลด ละ เลิก กิจกรรมฟุ่มเฟือย เช่น คี๋มสุรา สูบบุหรี่ ซื้ของหวย เพื่อลดรายจ่าย	2.49	0.58	มาก
3. สอนให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการออมเงินและทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน	2.42	0.61	มาก
4. ปลูกผักสวนครัวและผลไม้ไว้บริโภคในครัวเรือนทดแทนการซื้อ	2.22	0.71	ปานกลาง
5. ปฏิบัติเป็นตัวอย่างเรื่องการประหยัดแก่ผู้ร่วมงาน	2.54	0.51	มาก
6. รวมกลุ่มหรือเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในเรื่องการออมเงิน เช่น กองทุนสวัสดิการสมาชิก สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	2.28	0.67	ปานกลาง
รวม	2.35		มาก

ด้านสังคมพบว่า นักศึกษาสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ในด้านสังคมในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.54 (ตาราง 41)

ตาราง 41 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านสังคม

การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	WMS	S.D.	ระดับการประยุกต์ใช้
1. แบ่งรายได้ส่วนหนึ่งจุนเจือบุพการีหรือญาติพี่น้อง	2.57	0.52	มาก
2. บริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล	2.43	0.52	มาก
3. ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือเครือญาติ เช่น ไปท่องเที่ยวในวันหยุดด้วยกัน ทำอาหารร่วมกัน ไปทำบุญ	2.44	0.54	มาก
4. ความช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมือแก่เพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	2.83	0.38	มาก
5. ชักจูงเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานไปร่วมทำบุญ หรือ ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการกุศล	2.48	0.56	มาก
6. เข้าร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างด้านคุณธรรม จริยธรรม	2.49	0.56	มาก
รวม	2.54		มาก

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า นักศึกษาสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชนในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.44 (ตาราง 42)

ตาราง 42 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	WMS	S.D.	ระดับการประยุกต์ใช้
1. นำน้ำที่ใช้ล้างจานหรือล้างผักแล้วไปรดน้ำต้นไม้ภายในบ้าน	2.25	0.67	ปานกลาง
2. นำเศษใบไม้แห้ง เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ที่เหลือใช้มาทำเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้	2.26	0.72	ปานกลาง
3. แยกขยะภายในครัวเรือนแต่ละประเภทก่อนนำไปทิ้ง	2.30	0.63	ปานกลาง
4. ขายหรือให้สิ่งของที่ไมใช้แล้วภายในบ้านแก่ผู้รับซื้อของเก่า	2.41	0.62	มาก
5. ใช้กระดาษทั้งสองด้านก่อนจะนำไปทิ้งหรือนำไปรีไซเคิล	2.79	0.43	มาก
6. เข้าร่วมกับชุมชน สมาคม องค์กร ในกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า การสร้างฝาย การเก็บขยะ เป็นต้น	2.65	0.54	มาก
รวม	2.44		มาก

ด้านเทคโนโลยีพบว่า นักศึกษาสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ในด้านเทคโนโลยีในระดับมากด้วย ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.50 (ตาราง 43)

ตาราง 43 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเทคโนโลยี

การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	WMS	S.D.	ระดับการประยุกต์ใช้
1. ฝึกฝนและเรียนรู้การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการเรียนและการทำงานของคน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต ในการสืบค้นข้อมูล การใช้โปรแกรม Power point ในการนำเสนองาน	2.63	0.55	มาก
2. เรียนรู้และใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อช่วยในการทำงานของคน เช่น กล้องถ่ายรูป ดิจิตอล เครื่องอัดเสียง	2.69	0.49	มาก
3. สอนสมาชิกภายในครัวเรือนในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ภายในบ้านให้ถูกต้องและคุ้มค่า	2.51	0.54	มาก
4. เป็นตัวอย่างและให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานในการใช้อุปกรณ์สำนักงานที่เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น การถ่ายเอกสารจากเครื่องถ่ายเอกสารแทนการถ่ายจากเครื่องพิมพ์งาน	2.48	0.58	มาก
5. สอนเพื่อนร่วมงานในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการทำงาน เช่น โปรแกรม Excel Word อื่นๆ	2.20	0.67	ปานกลาง
6. ถ่ายทอดและให้คำแนะนำแก่ชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาปรับใช้	2.52	0.59	มาก
รวม	2.50		มาก

โดยสรุปแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาสามารถนำความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี ได้ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก 2.50 ซึ่งสอดคล้องกับ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547ข: 79-80) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจะนำเศรษฐกิจพอเพียงไป

ประยุกต์ใช้ให้ได้ผลในการดำรงชีวิต จำเป็นต้องเริ่มจากการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร และมีหลักการสำคัญอะไรบ้างที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนเห็นถึงประโยชน์จากการที่จะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ จึงจะเกิดความสนใจที่จะทดลองนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของ รัตนา เนตรแจ่มศรี (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ของประชาชนชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ศึกษาพบว่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติไปสู่การปฏิบัติการอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของประชาชน คือ ประสพการณ์การเข้าร่วมฝึกอบรมในกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (ตาราง 44)

ตาราง 44 สรุปการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	WMS	ระดับการประยุกต์ใช้
ด้านจิตใจ	2.69	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	2.35	มาก
ด้านสังคม	2.54	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.44	มาก
ด้านเทคโนโลยี	2.50	มาก
รวม	2.50	มาก

**ส่วนที่ 7 ผลการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลกับคะแนนเฉลี่ย
ความรู้ความเข้าใจ และนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต**

ผลการศึกษา คะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาแต่ละชั้นปีกับคะแนนความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 45)

ตาราง 45 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนักศึกษาแต่ละชั้นปีกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

คะแนน	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ค่า Sig.
ความรู้	11.68	11.41	10.86	0.06
ความเข้าใจ	12.78	12.27	12.38	0.22
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.51	15.71	16.33	0.10
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	13.86	14.02	14.76	0.35
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.11	15.17	15.67	0.57
การประยุกต์ใช้ด้าน	14.70	14.27	15.38	0.26
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.19	14.73	15.29	0.60

ผลการศึกษา เพศกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 46)

ตาราง 46 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	เพศชาย	เพศหญิง	ค่า Sig.
ความรู้	11.39	11.42	0.43
ความเข้าใจ	12.47	12.54	0.40
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.12	16.21	0.94
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.25	13.71	0.41
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.12	15.67	0.99
การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	14.43	15.42	0.32
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	14.80	15.71	0.31

ผลการศึกษา อายุกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 47)

ตาราง 47 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	น้อยกว่า 30 ปี	30 - 50 ปี	51 ปีขึ้นไป	ค่า Sig.
ความรู้	11.00	11.45	11.28	0.68
ความเข้าใจ	12.60	12.47	12.50	0.98
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	17.20	16.05	16.22	0.34
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	12.80	13.96	15.17	0.06
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.40	15.13	15.72	0.54
การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	14.20	14.76	14.39	0.78
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	16.00	15.09	14.44	0.38

ผลการศึกษา อาชีพกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 48)

ตาราง 48 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	รับราชการ, พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ลูกจ้างหรือ พนักงาน เอกชน	เจ้าของ กิจการ	อื่น ๆ	ค่า Sig.
ความรู้	11.49	11.00	11.00	11.50	0.52
ความเข้าใจ	12.33	13.13	12.64	13.75	0.08
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.13	16.88	15.36	17.00	0.19
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.12	14.25	14.18	13.75	0.99
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.28	15.00	15.45	14.75	0.92
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	14.72	14.25	14.18	15.75	0.71
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.12	13.50	14.91	16.50	0.18

ผลการศึกษา งานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ โครงการพระราชดำริกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ

จากผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาในกลุ่มที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจมากกว่า นักศึกษากลุ่มทำงานในหน้าที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ เนื่องจากโครงการพระราชดำริ เป็นโครงการที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นโครงการที่

มีขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้พอมีพอกิน เป็นการสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจพื้นฐานให้แก่ประชาชน จึงทำให้นักศึกษาผู้ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร กรคน้อย (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท แพรนด้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การกับพฤติกรรมการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน บริษัท แพรนด้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน) พบว่าการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารจัดการองค์การมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 ด้านและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน (ตาราง 49)

ตาราง 49 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	เกี่ยวข้อง โดยตรง	เกี่ยวข้อง บ้าง	เคย เกี่ยวข้อง	ไม่ เกี่ยวข้อง	ค่า Sig.
ความรู้	11.50	11.41	11.43	11.11	0.76
ความเข้าใจ	12.33	12.25	12.86	13.11	0.11
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.40	16.09	16.29	15.56	0.37
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.26a	14.59a	14.86a	12.67b	0.02
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.62	15.22	14.86	14.61	0.33
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	15.21	14.44	15.14	13.83	0.29
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.38	15.03	14.57	14.33	0.45

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษา การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงานกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่า ผู้ที่ไม่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงาน ไม่สามารถนำมาคำนวณวิเคราะห์ความแตกต่างได้ เนื่องจากมี 1 ค่าสังเกต จึงเปรียบเทียบได้เฉพาะ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงานมาก พอประมาณ และน้อย ซึ่งพบว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงานกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 50)

ตาราง 50 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงานกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	มาก	พอประมาณ	น้อย	ค่า Sig.
ความรู้	11.46	11.28	11.00	0.70
ความเข้าใจ	12.48	12.43	13.00	0.84
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.46	15.83	16.50	0.15
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.32	14.03	12.50	0.49
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.38	15.23	15.50	0.93
การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	14.93	14.48	14.00	0.63
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.54	14.50	13.50	0.06

ผลการศึกษา สถานภาพการสมรสกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพเป็นหม้ายหมายถึงคู่สมรสเสียชีวิตไม่สามารถนำมาคำนวณวิเคราะห์ความแตกต่างได้ เนื่องจากมี 1 ค่าสังเกต จึงเปรียบเทียบได้เฉพาะ 3 สถานภาพ คือ โสด สมรส และหย่า/แยกกันอยู่ ซึ่งพบว่า สถานภาพการสมรสกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพหย่า/แยกกันอยู่ มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างจากนักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพโสด และสมรส แต่นักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพเป็น โสดมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพสมรส นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพเป็น โสดมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจน้อยกว่านักศึกษากลุ่มที่สมรสและหย่า/แยกกันอยู่ เนื่องจากผู้ที่สมรสหรือหย่า/แยกกันอยู่ มีภาระความรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของครอบครัว จึงเห็นความสำคัญของการประหยัดและการใช้จ่ายอย่างระมัดระวังกว่าผู้ที่ เป็น โสด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของข้าราชการในจังหวัดราชบุรี จำนวน 185 คน พบว่า ข้าราชการที่มีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นแตกต่างกับคนโสด เนื่องจากความรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของครอบครัว แตกต่างกัน และสรุปว่าบุคคลที่มีอายุ มีครอบครัว และระดับรายได้ต่ำ ซึ่งมีความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตจะมีความสนใจรับรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า (ตาราง 51)

ตาราง 51 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพการสมรสกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

คะแนน	โสด	สมรส	หย่า / แยกกันอยู่	ค่า Sig.
ความรู้	11.04	11.51	12.00	0.14
ความเข้าใจ	12.68	12.37	12.67	0.58
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.08	16.21	15.50	0.62
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	13.00a	14.48b	14.33ab	0.02
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.00	15.28	16.17	0.45
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม	14.80	14.54	15.33	0.73
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.08	14.87	16.50	0.28

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษา สถานภาพในครอบครัวกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ คือ นักศึกษากลุ่มที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นภรรยาหรือสามีหัวหน้าครอบครัว และในสถานภาพอื่น ๆ (ผู้อาศัย, ญาติ) ในครอบครัวมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นบุตรนั้นมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นภรรยาหรือสามีหัวหน้าครอบครัว แต่ไม่แตกต่างกับกลุ่มนักศึกษาที่มีสถานภาพอื่น ๆ (ผู้อาศัย, ญาติ) ในครอบครัว

จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ และการดำรงชีพของสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าครอบครัว คู่สมรส หรือแม้แต่ผู้อาศัยในครอบครัว มีการบริหารการเงินเพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงชีพ อาจหารายได้เพิ่มเติมจากรายได้หลักและการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง แต่นักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นบุตรนั้น ความรับผิดชอบในการดำรงชีพของสมาชิกในครอบครัวน้อย ทำให้การตระหนักถึงการใช้จ่ายต่างๆ มีน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนทร กุลวัฒน์วรพงศ์ (2544: 55 -57) ที่ได้กล่าวถึงการมีพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต หลักการพึ่งตนเอง โดยในด้านเศรษฐกิจ ที่แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ แต่ไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่ายในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจึงต้องปรับทิศทางการพัฒนาใหม่คือ ต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ ยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ (ตาราง52)

ตาราง 52 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานภาพในครอบครัวกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

คะแนน	หัวหน้าครอบครัว	ภรรยาหรือสามีของหัวหน้าครอบครัว	บุตร	อื่น ๆ	ค่า Sig.
ความรู้	11.46	11.63	11.08	10.00	0.29
ความเข้าใจ	12.54	12.13	12.31	13.00	0.75
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.18	16.38	15.85	15.50	0.84
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.33a	14.63a	12.38b	15.50ab	0.03
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.25	16.00	14.54	17.00	0.25
การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	14.58	15.38	14.46	16.50	0.61
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	14.79	16.25	15.46	16.00	0.31

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ($P < .05$)

จากตาราง 53 ผลการศึกษา รายได้กับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นเป็น 2 ประเด็นดังนี้

- ในด้านเศรษฐกิจนักศึกษากลุ่มที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท และตั้งแต่ 25,000 – 75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษากลุ่มที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากผู้ที่มียาได้มากมีโอกาสในการทำอาชีพเสริมที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ

- ในด้านสังคมนักศึกษากลุ่มที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท และตั้งแต่ 25,000 – 75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษากลุ่มที่มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคมมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากบุคคลที่มีรายได้มากมีศักยภาพสถานภาพทางการเงินที่จะจุนเจือและช่วยเหลือบุคคลอื่นได้ มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย

ตาราง 53 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	น้อยกว่า 25,000	25,00 – 50,000	50,001– 75,000	มากกว่า 75,000	ค่า Sig.
ความรู้	11.07	11.63	11.38	11.25	0.35
ความเข้าใจ	12.33	12.51	12.62	12.50	0.90
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.04	16.26	15.90	16.50	0.80
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	13.74a	14.26a	13.57a	16.13b	0.04
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	14.96 ^a	15.00 ^a	15.33 ^a	17.38 ^b	0.02
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	14.37	15.07	14.00	15.25	0.34
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.04	15.05	14.38	16.50	0.20

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษา ค่าใช้จ่ายกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ นักศึกษากลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท และตั้งแต่ 25,001 – 50,000 บาท และมากกว่า 75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษากลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 50,001-75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยกว่ากลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 – 50,000 บาท แต่ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 75,000 บาท

จากผลการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า นักศึกษากลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 50,001-75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยกว่ากลุ่มอื่น ถึงแม้ว่าระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากก็ตาม อาจเนื่องจากการมีความรู้ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ขาดการตระหนักถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า รวมถึงการนำสิ่งที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งผลการศึกษาขัดแย้งกับ สำนักงานพัฒนาสังคม (2549) ที่ได้กล่าวถึงการลดรายจ่ายในครัวเรือนว่า การลดรายจ่าย คือ การลดค่าใช้จ่ายของต่าง ๆ รอบตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงการลดค่าใช้จ่าย คือ การรักษาสิ่งของต่างๆ ให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการใช้งานได้ไปนานๆ รวมถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายจำพวก ค่าน้ำ ค่าไฟ (ตาราง 54)

ตาราง 54 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ของนักศึกษา

คะแนน	น้อยกว่า 25,000	25,001 – 50,000	50,001 – 75,000	มากกว่า 75,000	ค่า Sig.
ความรู้	11.61	11.74	12.00	10.60	0.06
ความเข้าใจ	12.32	12.64	14.00	12.20	0.25
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.20	16.19	16.50	15.00	0.50
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	13.94	14.21	12.50	15.80	0.27
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	14.86	15.69	14.50	15.80	0.22
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	14.82a	14.86a	10.00b	13.40ab	0.03
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	14.92	15.10	13.50	16.00	0.63

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษา หนึ่งสินกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 55)

ตาราง 55 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างหนึ่งสินกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ของนักศึกษา

คะแนน	ไม่มี	น้อยกว่า 0.5			
		เท่าของรายได้อีกต่อปี	0.51 – 1.0 เท่าของรายได้อีกต่อปี	1.01 เท่าขึ้นไป	ค่า Sig.
ความรู้	11.14	11.55	11.07	11.46	0.52
ความเข้าใจ	12.57	12.50	12.07	12.64	0.59
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.00	16.10	16.33	16.18	0.96
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	13.71	14.07	14.53	14.18	0.82
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.71	15.21	16.00	14.82	0.24
การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	13.50	15.26	14.60	14.39	0.13
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	14.07	15.10	15.73	15.00	0.31

ผลการศึกษา เงินออมกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคม

จากผลการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า นักศึกษากลุ่มที่ไม่มีเงินออมมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคมไม่แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ แต่กลุ่มที่มีเงินออมน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้อีกต่อปี กลุ่มที่มีเงินออม 0.51-1.0 เท่าของรายได้อีกต่อปี และกลุ่มที่มีเงินออม 1.01 เท่าขึ้นไปของรายได้อีกต่อปีมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคมแตกต่างกันโดยกลุ่มที่มี

เงินออม 0.51-1.0 เท่าของรายได้ต่อปีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านสังคมมากกว่ากลุ่มที่มีเงินอมน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี และกลุ่มที่มีเงินออม 1.01 เท่าขึ้นไปของรายได้ต่อปี เนื่องจากบุคคลที่มีเงินออมมากมีศักยภาพในการทำบุญ และกิจกรรมช่วยเหลือสังคมได้มาก (ตาราง 56)

ตาราง 56 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเงินออมกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	ไม่มี	น้อยกว่า 0.5 เท่าของ รายได้ต่อปี	0.5 – 1.0 เท่า ของรายได้ต่อปี	1.01 เท่า ขึ้นไป	ค่า Sig.
ความรู้	11.38	11.56	11.05	11.31	0.47
ความเข้าใจ	12.63	12.41	12.57	12.56	0.94
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	15.75	16.04	16.38	16.38	0.73
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	13.75	13.81	14.67	14.63	0.39
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	14.75a	14.74a	16.19b	16.00b	0.01
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	14.00	14.48	15.62	14.38	0.26
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.88	14.89	15.14	14.88	0.73

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็กของนักศึกษากับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 57)

ตาราง 57 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็กกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	จัดสน	พอมี่พอกิน	ฐานะดี	ค่า Sig.
ความรู้	11.43	11.39	11.50	0.98
ความเข้าใจ	12.43	12.48	12.75	0.92
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.57	16.15	15.25	0.47
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.14	14.07	15.25	0.61
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	14.29	15.31	15.75	0.39
การประยุกต์ใช้ด้าน				
ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	14.14	14.70	14.75	0.85
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	13.17	15.31	15.00	0.33

ผลการศึกษา การทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็กกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 58)

ตาราง 58 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว
ในวัยเด็กกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	ทำเพราะ ความ จำเป็น	ถูกฝึกให้ ทำ	ต้องการ รายได้เสริม	ไม่ได้ทำ	ค่า Sig.
ความรู้	10.58	11.47	11.53	11.59	0.12
ความเข้าใจ	12.42	12.43	12.84	12.29	0.62
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	15.83	16.20	16.84	15.41	0.08
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.42	14.57	13.89	12.82	0.06
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	14.33	15.55	15.47	14.76	0.19
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม	14.67	15.14	14.47	13.47	0.13
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	14.50	15.31	15.00	14.53	0.57

ผลการศึกษา สถานที่เกิดหรือเติบโตกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการ
ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้าน
เทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงในด้านเศรษฐกิจ

จากผลการศึกษานี้สรุปได้ว่า นักศึกษากลุ่มที่เกิดหรือเติบโตในชนบทมีการ
ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มที่เกิดหรือ
เติบโตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท แต่นักศึกษากลุ่มที่เกิดหรือเติบโตในเมืองมีการประยุกต์ใช้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างจากนักศึกษากลุ่มที่เกิดหรือเติบโตในชนบท และ
นักศึกษากลุ่มที่เกิดหรือเติบโตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษากลุ่มที่เกิดหรือ
เติบโตในชนบทมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ
เนื่องจากสังคมชนบทเป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นสังคมเกษตรกร

ที่มีการพึ่งพาตนเองมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นผู้ที่เติบโตมาจากสภาพสังคมในชนบทส่วนใหญ่จะถูกซึมซับวิถีชีวิตของชาวชนบทที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนพพร เมธอนันต์กุล (2549:87) ที่ได้ศึกษาถึง การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสังคมของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. เป็นสังคมชนบท ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังยึดถือและปฏิบัติตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิม จากอิทธิพลดังกล่าว ทำให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการประพฤติปฏิบัติต่อกันในชุมชนด้วยความรักและความเอื้ออาทร มีการรวมกัน ลด ละ เลิก กิจกรรมฟุ่มเฟือยต่าง ๆ เช่น ค่ำสุรา สูบบุหรี่ ซื้อมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น เพื่อลดรายจ่ายให้กับครอบครัว (ตาราง 59)

ตาราง 59 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานที่เกิดหรือเติบโตกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	ชนบท	กิ่งเมือง กิ่งชนบท	เมือง	ค่า Sig.
ความรู้	11.22	11.57	11.50	0.43
ความเข้าใจ	12.43	12.60	12.39	0.82
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.48	15.80	15.94	0.18
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.74a	13.49b	13.78ab	0.04
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.61	14.91	15.00	0.27
การประยุกต์ใช้ด้าน				
ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	15.15	14.54	13.67	0.10
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.22	14.80	14.94	0.73

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษา ระยะเวลาที่คบหาอยู่กับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยีไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจ คือ นักศึกษากลุ่มที่ไม่เคยบวช และกลุ่มที่เคยบวชไม่เกิน 3 เดือนมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มที่เคยบวชมาแล้วมากกว่า 3 เดือน โดยนักศึกษากลุ่มที่เคยบวชมากกว่า 3 เดือนมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากผู้มีเคยบวชมาเป็นระยะเวลานานได้รับอิทธิพลจากคำสอนของพุทธศาสนาทำให้มีการดำรงชีวิตตามแนวพุทธศาสนา

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่านักศึกษาร้อยละ 63.6 เป็นผู้ที่เคยบวชมาแล้ว มีเพียงร้อยละ 36.4 ที่ไม่เคยบวช แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของสังคมไทยในชนบทซึ่งเป็นสถานที่ที่นักศึกษาส่วนใหญ่เติบโต มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนิกไม่ว่าจะเป็นการบวช การประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่วัด หรือที่บ้าน อันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีมาเป็นระยะเวลานานของสังคมไทยและเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคม รวมทั้งผู้ที่เคยบวชมาเป็นระยะเวลานานได้รับอิทธิพลจากคำสอนของพุทธศาสนาทำให้มีการดำรงชีวิตตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาประทีป พรหมสิทธิ์ (2545) ที่ได้ศึกษา การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (relative sufficient) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน เป็นจริยศาสตร์เชิงพุทธที่เน้นความพอประมาณ เน้นความสมควรซึ่งเป็นรากฐานแนวคิดมาจาก พระพุทธศาสนาในหัวข้อที่ว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือที่เรียกว่า ทางสายกลางที่ประสานเชื่อมโยงแนวคิดหลายแนวคิด อย่างเป็นระบบตามกฎอภิปัจจยดา ในทางพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มองโลกอย่างเป็นองค์รวม หรือนุรณาการทุกสิ่งทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นพลวัตรและมีความสลับซับซ้อน เครือข่ายเชื่อมโยงที่แยกออกจากกันไม่ได้ เหมือนห่วงที่ประกันเข้าเป็นอันคั่นหนึ่งอันเดียวกัน ส่วนเป้าหมายการผลิตและบริโภคในพระพุทธศาสนาต้องการที่จะให้ระบบทั้งระบบดำเนินไปในลักษณะที่ยั่งยืน โดยที่มนุษย์สามารถลดทุกข์และเข้าถึงความสุขในระดับชั้นต่างๆ เป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่นิพพาน (ตาราง 60)

ตาราง 60 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่คบชวกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ

คะแนน	ไม่เคย	บวช 1- 15 วัน	มากกว่า 15 วัน	มากกว่า 3 เดือน	ค่า Sig.
ความรู้	11.14	11.80	11.42	11.29	0.24
ความเข้าใจ	12.56	12.48	12.46	12.36	0.97
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.00	15.80	16.63	16.29	0.36
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.08a	13.36a	14.04a	15.71b	0.02
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.61	14.64	14.92	16.00	0.11
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	15.00	14.12	14.63	14.86	0.60
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.39	15.00	14.75	14.57	0.65

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับต่างกันมีความแตกต่างกันทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการศึกษา การบริจาททรัพย์สันทนเพื่อกิจการสาธารณะกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 61)

ตาราง 61 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการบริจาคตrophicสินเพื่อกิจการ
สาธารณะกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	น้อยกว่า 1% ของรายได้ รายปี	2 – 3 % ของรายได้ รายปี	4 – 6% ของ รายได้ราย ปี	มากกว่า 6% ของรายได้ รายปี	ค่า Sig.
ความรู้	11.27	11.42	11.85	10.75	0.38
ความเข้าใจ	12.27	12.64	12.46	12.75	0.63
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.14	16.09	15.92	17.50	0.43
การประยุกต์ใช้ด้าน เศรษฐกิจ	13.62	14.51	13.62	16.00	0.10
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	14.54	15.76	15.38	15.75	0.06
การประยุกต์ใช้ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม	14.73	14.87	13.85	14.50	0.65
การประยุกต์ใช้ด้าน เทคโนโลยี	15.14	15.31	14.00	14.00	0.28

ผลการศึกษา ประสพการณ์ความล้มเหลวในชีวิตกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ
และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
(ตาราง 62)

ตาราง 62 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ความล้มเหลวในชีวิต กับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	ไม่เคย	เคยล้มเหลวเล็กน้อย	เคยล้มเหลวอย่างสาหัส	ค่า Sig.
ความรู้	11.15	11.55	11.64	0.26
ความเข้าใจ	12.39	12.49	12.82	0.64
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.24	16.04	16.18	0.86
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	13.90	14.43	13.64	0.44
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.44	15.30	14.36	0.29
การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	14.71	14.68	14.45	0.96
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.12	15.17	14.00	0.32

ผลการศึกษา เกรดในวิชาเศรษฐกิจพอเพียงกับคะแนนเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 63)

ตาราง 63 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเกรดในวิชาเศรษฐกิจพอเพียงกับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา

คะแนน	เกรด เอ	เกรด บี	ค่า Sig.
ความรู้	11.34	11.54	0.50
ความเข้าใจ	12.51	12.42	0.79
การประยุกต์ใช้ด้านจิตใจ	16.22	15.92	0.45
การประยุกต์ใช้ด้านเศรษฐกิจ	14.18	13.96	0.69
การประยุกต์ใช้ด้านสังคม	15.37	14.92	0.34

ตาราง 63 (ต่อ)

คะแนน	เกรด เอ	เกรด บี	ค่า Sig.
การประยุกต์ใช้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	14.75	14.42	0.57
การประยุกต์ใช้ด้านเทคโนโลยี	15.16	14.62	0.32

ส่วนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการประมวลคำตอบต่อคำถามเปิดถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของตนเอง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. หน่วยงานรัฐและเอกชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในพระราชปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
2. ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจมาปรับใช้เห็นผลช้า
3. เด็กรุ่นใหม่มักไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป และเกิดปัญหาด้านการให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมสูงมากในสังคมปัจจุบัน
4. ในปัจจุบัน ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาวัฒนธรรม และปัญหาเศรษฐกิจค่อนข้างรุนแรง ทำให้การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ค่อนข้างจะต้องทำความเข้าใจและให้ความรู้ (คนคิดเก่ง) ในสังคมให้มาก

ปัญหาและอุปสรรคที่นักศึกษาระบุทั้ง 4 ข้อเป็นปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสังคมไม่มีข้อใดเลยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของตัวนักศึกษาเองในระดับปัจเจกชน คำตอบนี้สะท้อนสามัญสำนึกของคนทั่วไปที่จะมองข้อบกพร่องของผู้อื่นมากกว่าข้อบกพร่องของตนเอง อีกสาเหตุหนึ่งน่าจะเกิดจากความไม่ชัดเจนของแบบสอบถามที่ไม่ได้ระบุให้ชัดเจนว่าต้องการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตัวนักศึกษา การที่นักศึกษาเกือบทั้งหมดเห็นว่าตนเองมีความพอเพียงอยู่แล้ว (ตาราง 18) อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษามองไม่เห็นปัญหาและอุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของตนเอง

ส่วนที่ 9 ข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่ถูกศึกษา

จากการประมวลคำตอบต่อคำถามปลายเปิดถึงประเด็นข้อเสนอแนะในแบบสอบถามของนักศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ควรมีการเพิ่มการศึกษาดูงาน ศึกษาสังคมไทยโดยนำเอาภูมิปัญญาไทย มาเสริมในการเรียนการสอนให้มากขึ้น
2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษได้เห็นคุณค่าของพระราชปณิธานของเศรษฐกิจพอเพียง และจะได้นำไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่นต่อไป
3. ควรให้เห็นเป็นรูปธรรม เน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้น โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันและดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ มีการศึกษานุเคราะห์ตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักศึกษาได้ทำการศึกษาและนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตต่อไป
5. ควรเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนระยะสั้นให้แก่ประชาชนทั่วไป ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแนวพระราชดำริ
6. ควรเพิ่มความรู้ให้แก่นักศึกษาด้านการจัดฝึกอบรม สัมมนา และดูงานพร้อมจัดหาเอกสารใหม่ๆ ให้อย่างต่อเนื่อง
7. หน่วยงานรัฐควรมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้กำหนดแผนไว้ชัดเจนในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกือบทั้งหมด คือ 5 ใน 6 ข้อเป็นข้อเสนอแนะต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรสาขาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในมุมมองของนักศึกษาการจัดการศึกษาหลักสูตรสาขาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน ยังมีประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงอีกมาก สมควรที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาควรรับไปพิจารณา ข้อเสนอแนะสุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะกว้างๆในระดับรัฐ ทั้งหมดนี้ไม่มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงตนเอง คงเป็นเพราะว่านักศึกษาเกือบทั้งหมดเห็นว่าตนเองมีความพอเพียงอยู่แล้ว

ส่วนที่ 10 ผลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้ติดตามสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาทั้ง 3 รุ่น จากการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ชีวิตบางช่วงเวลาของนักศึกษาโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในประเด็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และการทำงาน ซึ่งผลของการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษารุ่นที่ 1 (ผู้ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2547) รุ่นก่อนผู้วิจัย ได้สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพบปะสังสรรค์ของนักศึกษา เช่น การรับน้องใหม่ การแสดงความยินดีกับนักศึกษาที่จบการศึกษา โดยผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการประยุกต์ใช้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การสนทนาพูดคุย การแสดงความคิดเห็น ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ การควบคุม ระวังอารมณ์ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

ผลจากการสังเกตนักศึกษาในรุ่นที่ 1 พบว่าในความสัมพันธ์กันในรุ่นจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีเรื่องงานเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากนักศึกษาในรุ่นนี้ร้อยละ 81 เป็นช่วงอายุที่มีวุฒิภาวะสูงและเป็นผู้ทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้องกันและมีการประสานงานกันบ่อยครั้ง ความสัมพันธ์จึงเป็นไปในลักษณะเครือข่ายในการทำงานที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อกัน โดยเฉพาะในเรื่องงาน จึงพบว่าการสนทนาแลกเปลี่ยนพูดคุยกันและพฤติกรรมที่แสดงออกจะมีการควบคุมอารมณ์ได้ดี ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้โดยเฉพาะในด้านจิตใจ

2. นักศึกษารุ่นที่ 2 (ผู้ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2548) รุ่นเดียวกับผู้วิจัย การเรียนในชั้นเรียนของนักศึกษารุ่นที่ 2 โดยผู้วิจัยได้สังเกตในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตที่เป็นปกติในบางช่วงเวลาของนักศึกษา ซึ่งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนี้ผู้วิจัยได้อาศัยการสังเกตควบคู่ไปกับการคลุกคลีกับนักศึกษาทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเป็นหนึ่งในสมาชิกของกลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้ จึงมีความใกล้ชิดและทำให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มอื่น และเนื่องจากผู้วิจัยเป็นสมาชิกหนึ่งของนักศึกษารุ่นนี้ ความสัมพันธ์จะเป็นคล้ายลักษณะเครือญาติ มีการติดต่อกัน ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวของนักศึกษากลุ่มนี้ จึงทำให้มีเรื่องของจิตวิญญาณ ความผูกพันกันเหมือนพี่น้องเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยจะพบว่ายี่งจำนวนสมาชิกในรุ่นมีมากเท่าไร และความหลากหลายของอาชีพ จะมีการรวมกลุ่มในผู้ที่มีลักษณะปัจจัยพื้นฐานเหมือนกัน เช่น กลุ่มผู้ชาย กลุ่มผู้หญิง กลุ่มที่เป็น โสด กลุ่มที่ทำงานในสายงานเดียวกัน และกลุ่มผู้ที่มีอายุใกล้เคียงกัน พบว่าการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับภาระความ

รับผิดชอบของแต่ละบุคคล ซึ่งผลจากการสังเกตพบว่า นักศึกษาได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ดังนี้

1. ด้านจิตใจ นักศึกษาฯ ส่วนใหญ่สามารถใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง อยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเอง และสามารถพึ่งตนเองได้ในบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากมีปัจจัยภายนอก และสภาพแวดล้อมได้เข้ามาอิทธิพลทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่นำไปปฏิบัตินั้นยังมีอุปสรรค

2. ด้านเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของรายได้ นักศึกษาฯ ส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ตามอัตภาพของตน แต่ยังมีหนี้สินที่เกิดจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ค่าผ่อนรถ ค่าผ่อนบ้าน คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการศึกษา เป็นต้น

3. ด้านสังคม นักศึกษาฯ มีการเข้ากลุ่มทางสังคมเพื่อช่วยเหลือคนในสังคมที่ด้อยโอกาส เนื่องจากนักศึกษาฯ มีอาชีพที่เป็นที่ยอมรับและยกย่องของสังคมไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ เจ้าของกิจการ ฯลฯ ดังนั้นการเข้าร่วมเป็นกลุ่มสมาชิกองค์กรการกุศล หรือการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มของตนจึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเองอีกทางหนึ่ง

4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและจากการสังเกตนักศึกษา เห็นได้ว่านักศึกษาฯ มีความตระหนักในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยแบ่งได้ดังนี้

- น้ำมันเชื้อเพลิง ได้แก่ การลดปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเปลี่ยนโดยเป็น การใช้แก๊สแทน การเดินทางไปรถคันเดียวกัน

- น้ำ ได้แก่ การประหยัดน้ำปิดก๊อกน้ำทุกครั้ง การนำน้ำที่ใช้ในการล้างผัก หรือล้างจาน มารดน้ำต้นไม้เป็นการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรน้ำ

- พลังงานไฟฟ้า ได้แก่ มีการปิดไฟ ปิดแอร์เมื่อไม่ใช้แล้วหรือเป็นช่วงพัก รับประทานอาหารกลางวัน

- ขยะ การนำไปปฏิบัตินั้นยังมีอุปสรรคอยู่ จากการสังเกตในช่วงการพัก รับประทานอาหารว่างและอาหารกลางวันที่ตึกเรียน นักศึกษาฯ ไม่ได้มีการแยกขยะเปียกกับขยะแห้ง เนื่องจากอุปกรณ์ที่ใส่ขยะมีไม่เพียงพอจึงทิ้งรวมกันทั้งหมดหรือแม้แต่ที่บ้านของนักศึกษาเอง

5. ด้านเทคโนโลยี นักศึกษาฯ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นในการเรียน การทำงาน หรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีขึ้นอยู่กับศักยภาพในแต่ละบุคคล เช่น หน้าที่การงาน สภาพแวดล้อมใกล้ตัว อิทธิพลจากสื่อสิ่งพิมพ์โฆษณาต่างๆ ซึ่ง

ตัวกระตุ้นให้นักศึกษาต้องการใช้ ส่วนนักศึกษาฯ ที่มีอายุมากบางกลุ่มจะมีทักษะในการใช้และการเรียนรู้เทคโนโลยีน้อย เช่น คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการศึกษาและการทำงานซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักศึกษาเองก็ตามจึงทำให้ขาดการพึ่งพาตนเอง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่าผู้ที่เป็นโสดตามมุมมองโดยทั่วไปแล้วจะเป็นผู้ที่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เพราะไม่ต้องคำนึงถึงภาระค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพมากนัก แต่ผู้วิจัยกลับพบว่าผู้ที่เป็นโสดซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 30.2 ของนักศึกษารุ่น 2 มีการใช้จ่ายที่ประหยัด โดยสามารถจัดสรรรายได้และค่าใช้จ่ายได้เพียงพอรวมทั้งยังมีเงินออมเหลือเก็บ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีภาระเลี้ยงดูบิดามารดา รายได้ที่ได้มาส่วนหนึ่งต้องส่งให้บิดามารดาไว้ใช้จ่ายในการดำรงชีวิตซึ่งไม่แตกต่างกับผู้ที่มีครอบครัวมากนัก แต่วัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายจะต่างกัน

3. นักศึกษารุ่นที่ 3 (ผู้ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2549) รุ่นถัดจากผู้วิจัย ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาดูงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมในเนื้อหาวิชา พก 531 การบริหารโครงการพัฒนา ในพื้นที่ภาคกลาง ระหว่างวันที่ 17- 23 ธันวาคม 2549 และวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ 25 - 27 เมษายน 2550 สังเกตพฤติกรรมจากการศึกษาดูงานของนักศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการสังเกตลักษณะนี้ไว้คือ การรวมกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรม การแบ่งกลุ่มการทำงานของนักศึกษา การนำความรู้เศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ให้แก่ชุมชนในพื้นที่ที่นักศึกษาเข้าไปศึกษาดูงาน เช่น ความรู้เรื่องการออมเงิน การอนุรักษ์ธรรมชาติ การลด ละเลิก ในกิจกรรมฟุ่มเฟือย เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ เป็นต้น

ผลจากการสังเกตนักศึกษารุ่นที่ 3 มีความสัมพันธ์กันในรุ่นจะเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนร่วมชั้นเรียนเนื่องจากนักศึกษารุ่นนี้ยังอยู่ในช่วงทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์กันจึงเป็นเรื่องเรียนเป็นส่วนใหญ่ และในกลุ่มที่ปฏิบัติงานในสายงานเดียวกันคล้ายรุ่นที่ 1 และจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาดูงานของนักศึกษารุ่นที่ 3 สังเกตพบว่า กลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกันจะอยู่ด้วยกัน กลุ่มที่ความเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเหมือนกันจะรวมกลุ่มกัน

จากผลการสังเกตนักศึกษารุ่นที่ 3 รุ่น สรุปได้ว่านักศึกษาในแต่ละรุ่นมีการดำรงชีวิตและการเข้ากิจกรรม การรวมกลุ่ม รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของแต่ละบุคคล แต่พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นอยู่บนพื้นฐานของการได้เรียนรู้เข้าใจและยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการนำมาปฏิบัติในการดำรงชีวิตของตนเองที่ส่งผลถึงครอบครัวและสังคม ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ วุฒิเลิศ เทวกุล (2549: 8-11) ที่ได้กล่าวว่าพฤติกรรมของมนุษย์ คือ การกระทำหรือกิริยาอาการที่แสดงออกมาให้ปรากฏทางร่างกายซึ่งก็คือ พฤติกรรมภายนอก และรวมทั้งความรู้สึกลึกซึ้งต่าง ๆ ที่ไม่สามารถปรากฏให้เห็นได้เรียกว่า พฤติกรรม

ภายใน ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์แสดงออกในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน โดยกระบวนการที่ทำให้เกิดพฤติกรรมต้องมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น และมีสิ่งจูงใจหรือมีแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ออกมาเพื่อจะให้บรรลุผลมุ่งหมาย และสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธมนาวิน และ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2538) ที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ว่าเป็นทฤษฎีที่แสดงถึงสาเหตุทางจิตใจที่สำคัญของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่ง ในรูปของต้นไม้ ในส่วนที่สามซึ่งเป็นส่วนของดอกและผล ที่แสดงพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของคนดีและคนเก่งที่มีความสุข หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ พฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 4 กลุ่มพฤติกรรม 1) พฤติกรรมการไม่เบียดเบียนตนเอง 2) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นพฤติกรรมของคนดีที่มีความสามารถในการทำงาน และ 4) พฤติกรรมพัฒนา ซึ่งแสดงถึงการปรับตัวตามสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความรู้และความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ ปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่ศึกษาในสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ระหว่างปีการศึกษา 2547 – 2549 ที่เรียนจบหลักสูตรและกำลังศึกษาจำนวน 99 ราย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (statistical package for the social sciences: SPSS/Window) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่ (frequency) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะบุคคล ใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight mean score) เพื่อวิเคราะห์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี และใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ในการวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา กับคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีสถิติที่ใช้ คือ F-test โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยนี้มีสมมุติฐานงานวิจัยได้แก่ ความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของนักศึกษามีผลต่อความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสังคมของนักศึกษา

นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานในสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นเพศชายจำนวน 75 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 24 คน มีอายุเฉลี่ย 43 ปี นักศึกษาส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสถึงร้อยละ 67.7 และเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอาชีพรับราชการ ถึงร้อยละ 76.8 โดยมากเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริโดยตรง บางส่วน และเกี่ยวข้องบ้างถึงร้อยละ 81.8 นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เกิดและเติบโตในชนบทและ กิ่งเมืองถึงชนบท ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในวัยเด็กส่วนใหญ่จะมีฐานะพอมีพอกิน และ เคยทำงานช่วยเหลือครอบครัวในวัยเด็กและส่วนใหญ่เคยบวช

ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเศรษฐกิจของนักศึกษา

ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-50,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายของ ครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า 25,000 บาท นักศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ส่วนใหญ่มี หนี้สินและเงินออมน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้ต่อปี และส่วนหนึ่งมีหนี้สินมากกว่าเงินออม

แนวคิดความพอเพียงของนักศึกษา

นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทย ระบบ ราชการและภาคเอกชนในประเทศไทยโดยภาพรวมนั้นส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่มี ความพอเพียง ขณะที่นักศึกษาถึงร้อยละ 93.9 คิดว่าปัจจุบันตนเองมีความพอเพียง

ความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาระดับความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาทั้ง 3 ชั้นปี พบว่า นักศึกษามีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.5 และระดับมากร้อยละ 49.5 นักศึกษาครึ่งต่อ ครึ่ง มีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางที่คะแนนร้อยละ 75.9 และเมื่อแยก พิจารณาตามองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ มีความรู้ในระดับ ปานกลางร้อยละ 67.0 ความมีเหตุผล มีความรู้ในระดับมากร้อยละ 96.3 การมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้ ในระดับปานกลางร้อยละ 69.0 ความรู้ มีความรู้ในระดับปานกลางร้อยละ 62.6 คุณธรรม มีความรู้ ในระดับมากร้อยละ 84.8

ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาทั้ง 3 ชั้นปีพบว่า นักศึกษามีความเข้าใจในระดับมาก ร้อยละ 77.8 และระดับปานกลางร้อยละ 22.2 นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่คะแนนร้อยละ 83.2 และเมื่อแยกพิจารณาตามองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ ความพอประมาณมีความเข้าใจในระดับมากร้อยละ 84.2 ความมีเหตุผลมีความเข้าใจในระดับมากร้อยละ 87.5 การมีภูมิคุ้มกันมีความเข้าใจในระดับปานกลางร้อยละ 77.4 ความรู้มีความเข้าใจในระดับมากร้อยละ 92.3 และคุณธรรมมีความเข้าใจในระดับปานกลางร้อยละ 74.5

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

ผลการศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต พบว่า นักศึกษาสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีได้ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ความเข้าใจ และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยพื้นฐานของนักศึกษาที่มีผลกับความรู้ ความเข้าใจ และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้มี 8 ปัจจัย ได้แก่

1. งานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ มีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจ โดยพบว่านักศึกษาในกลุ่มที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจมากกว่านักศึกษากลุ่มที่งานในหน้าที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ
2. สถานภาพการสมรส มีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจ โดยพบว่านักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพเป็นโสดมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจน้อยกว่ากลุ่มอื่น
3. สถานภาพในครอบครัว มีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจ โดยพบว่านักศึกษากลุ่มที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นภรรยาหรือสามี หัวหน้าครอบครัว และในสถานภาพอื่น ๆ (ผู้อาศัย, ญาติ) ในครอบครัวมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษากลุ่มที่มีสถานภาพในครอบครัว

เป็นบุตรนั้นมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นภรรยาหรือสามีหัวหน้าครอบครัว แต่ไม่แตกต่างกับกลุ่มนักศึกษาที่มีสถานภาพอื่น ๆ (ผู้อาศัยญาติ) ในครอบครัว

4. รายได้ มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม

5. ค่าใช้จ่าย มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนักศึกษากลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 50,001-75,000 บาท มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยกว่ากลุ่มอื่น

6. เงินออม มีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านสังคม โดยพบว่านักศึกษากลุ่มที่มีเงินออม 0.5-1.0 เท่า และมากกว่า 1.0 เท่าของรายได้รายปีมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านสังคม มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีเงินออม และมีเงินอมน้อยกว่า 0.5 เท่าของรายได้รายปี

7. สถานที่เกิดหรือเติบโต มีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจ โดยพบว่านักศึกษากลุ่มที่เกิดหรือเติบโตในชนบทมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านเศรษฐกิจมากกว่าผู้ที่เกิดหรือเติบโตในเมือง

8. ระยะเวลาที่นักศึกษาเคยบวช มีผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า นักศึกษาร้อยละ 63.6 เป็นผู้ที่เคยบวชมาแล้ว มีเพียงร้อยละ 36.4 ที่ไม่เคยบวช แสดงให้เห็นว่า วิถีชีวิตของสังคมไทยในชนบท มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนกิจไม่ว่าจะเป็นการบวช การประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่วัด หรือที่บ้านอันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีมาเป็นระยะเวลานานของสังคมไทยและเป็นที่มียุทธศาสตร์ต่อการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคม รวมทั้งผู้ที่เคยบวชมาเป็นระยะเวลานานได้รับอิทธิพลจากคำสอนของพุทธศาสนาทำให้มีการดำรงชีวิตตามแนวพุทธศาสนา

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของการดำรงชีวิตได้ ไม่ใช่เพียงแต่ด้านเศรษฐกิจที่มุ่งเกี่ยวกับตัวเงินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังครอบคลุมถึงด้านจิตใจซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการกระทำของปัจเจกบุคคลในการปฏิบัติตนบนพื้นฐานของการมีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งผลถึงการปฏิบัติต่อสังคม รวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเป็นแนวทางในการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ดังที่มนัส สุวรรณ (2544: 115-116) ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง มิใช่เป็นเพียงแนวคิด

เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยง่าย เพราะมิได้พิจารณาและให้ความสำคัญเพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น แต่พิจารณาแบบองค์รวม (holistic) โดยให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ และมีได้เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน แต่เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมชาติ อาศัยเพียงความรู้ความเข้าใจ ระดับชาวบ้านที่เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็สามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้ และเป็นการดำเนินการที่อยู่ภายใต้ความสามารถที่จะรองรับของธรรมชาติและสังคม โดยมีได้เป็นการดำเนินการที่ฝันหรือพยายามเอาชนะธรรมชาติแต่อย่างใด ซึ่งเป็นแนวทางสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง

ผลการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปจากผลการศึกษาการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษาทั้ง 3 ชั้นปี ได้นำไปประยุกต์ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยี โดยการประพัตินบนพื้นฐานหลักศาสนาของแต่ละบุคคลเป็นแนวทาง รวมทั้งจากการได้เรียนรู้จากหลักสูตรที่นำไปสู่ความสมดุล ความมั่นคงและยั่งยืนในชีวิตของนักศึกษา ซึ่งผลจากการสังเกตนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาโดยแบบสอบถาม

ผลการศึกษาทั้งหมดเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1) นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตในระดับมาก 2) ความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของนักศึกษามีผลต่อความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษา ในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการศึกษา ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษาศรีอยุธยา สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ในระดับปานกลางถึงมาก แสดงให้เห็นว่ากระบวนการศึกษารายวิชาเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรฯ นับว่ามีประสิทธิภาพ อยู่แล้ว หลักสูตรควรรักษาควรจะรักษามาตรฐานนี้ไว้และควรปรับปรุงให้ดีขึ้นไปอีกในอนาคต
2. ผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ มีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้มีหน้าที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ แต่โดยแท้จริงเศรษฐกิจพอเพียงจะนำมาซึ่งความสุข ยั่งยืนของชีวิต พสกนิกรทุกคน จึงควรศึกษาและน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เท่ากับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ
3. ผู้ที่เกิดและเติบโตในชนบทมีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ที่เกิดและเติบโตในเมือง แสดงให้เห็นว่าแม้เมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมาสภาพแวดล้อมในเมืองมีผลให้เยาวชนหันเหออกจากแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนจึงควรใส่ใจสภาพแวดล้อมในเมืองให้มากขึ้น
4. ผู้ที่เคยบวชบรรพชาที่มีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ที่บวชไม่ครบพรรษาแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรม ดังนั้นพระสงฆ์ควรจะเป็นบุคลากรสำคัญที่มีบทบาทต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน
5. องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ถึงแม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริก็ตาม ควรนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร
6. ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละครัวเรือนยังอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และแนะนำถึงวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษา ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาและ
อุดมศึกษาก่อนและหลังจากได้รับการศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิต

บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย. 2549. การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียงในหลักคิด “พอเพียง”. กรุงเทพฯ: มติชน.
- กุลวดี ล้อมทอง วีระภัทรานนท์. 2550. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการ
ดำเนินชีวิต : ศึกษากรณีบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. กรุงเทพฯ:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547ก. กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ.
- _____. 2547ข. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. 2549. นานาคำถ่านเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จรัส กาใหญ่. 2527. สถิติ 1. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ทศมนพร พุทธจันทร์. 2547. ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาข้าราชการในจังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชนพล สมัครการ. 2550. ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ : ศึกษา
กรณี ผู้เข้าฝึกอบรมพลังกายทิพย์เพื่อสุขภาพ กรมขนส่งทางอากาศ กองบัญชาการ
สนับสนุนทางอากาศ. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.
- ธันวา จิตต์สงวน. 2548. “การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับจุลภาค”. น. 10. ใน เอกสาร
ประกอบการบรรยายวิชา พท. 521 เศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
(เอกสารอัดสำเนา).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2548. “หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ
บุคคล: ทฤษฎีและผลการวิจัยเพื่อสร้างดัชนีในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์”. วารสาร
พัฒนบริหารศาสตร์. 47, 1: 27-79.

- นพพร เมธอนันต์กุล. 2549. การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน : กรณีศึกษา เกษตรกรปลูกข้าว ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์.
กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2543. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. 2535. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
ศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปวัน มีนรัชย์เรืองเดช. 2549. การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้า
ร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประจักษ์ สดประเสริฐ. 2531. “การพัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2”. น. 42-43. ใน รายงานการวิจัยคณะศึกษาศาสตร์. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และ สวิง สุวรรณ. 2534. พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา.
กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. 2547. “เศรษฐกิจพอเพียง”. น. 14-15. ใน รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการเชื่อมโยง
เครือข่ายหน่วยงานและองค์กรชุมชนเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ
ครอบครัวและชุมชน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ปรียานุช พิบูลสรารุณ. 2544. “ความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม: ประสบการณ์จากประเทศ
ไทย”. น. 73 ใน วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
_____. 2549ก. “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้สำหรับเยาวชน”.
น. 13. ใน เอกสารประกอบการบรรยายวิชา พท. 521 เศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (เอกสารอัดสำเนา)
- _____. 2549ข. “พระราชปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. น. 6. ใน เอกสารประกอบการ
บรรยายวิชา พท. 521 เศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (เอกสาร
อัดสำเนา)

พระมหาปริทีป พรหมสิทธิ์. 2545. การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง.

ขอนแก่น: การศึกษาอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิระพงษ์ เรืองวัฒนา. 2548. การศึกษาเศรษฐกิจรายได้และค่าใช้จ่ายของราษฎรในสถานีสาคิดและ
ถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม ตามพระราชดำริบ้านแปกแซมจังหวัดเชียงใหม่.

เชียงใหม่: โครงร่างวิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ไพศาล หวังพานิช. 2526. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มนัส สุวรรณ. 2544. “เศรษฐกิจพอเพียง : พระอัจฉริยภาพทางมนุษยนิเวศวิทยาแห่งองค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”. วารสารราชบัณฑิตยสถาน 26, 1 (มกราคม): 115-116.

มูลนิธิสิทธิกรรมธรรมชาติ. 2548. โครงการพัฒนากรณีศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา
กลุ่มเป้าหมายในระดับครอบครัว. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ. (เอกสารอัดสำเนา).

มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. 2547. “โครงการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานและองค์กรชุมชนเพื่อ
ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน”. น. 44-46. ใน
รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ.

รัตนา ไมสัน. 2550. ความรู้ความเข้าใจของพัฒนาการต่อแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง:
ศึกษากรณี 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิเชียร เกตุสิงห์. 2520. การวัดผลการศึกษาและสถิติเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
การไซวัฒน์.

วิทยา คำรงเกียรติศักดิ์. 2531. การสื่อสารการเกษตร. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

วิทยา อธิปอนันต์. 2547. “แนวความคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียง”. น. 16 ใน รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานและองค์กรชุมชนเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในระดับครอบครัวและชุมชน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

วุฒิเลิศ เทวกุล, ม.ร.ว. 2549. “เอกสารการสอนชุดพฤติกรรมมนุษย์”. น. 9-11. ใน หน่วยที่ 1
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ศูนย์สารสนเทศ ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. “เข้าใจ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://ris3.royin.go.th/word2/word-2ao.asp>. (12 ธันวาคม 2551).

สมพร กรุดน้อย. 2550. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ
การบริหารจัดการองค์การกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตการทำงานของ
พนักงาน บริษัท แพรนด้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. 2546. หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักพัฒนาสังคม. 2549. คู่มือชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาสังคม.

สิน พันธุ์พินิจ. 2547. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.

สุนทร กุลวัฒนวงศ์. 2544. ตามรอยพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง- ทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ:
ชมรมเด็ก.

สุเมธ ดันติเวชกุล. 2541. “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”.

น. 61-63 ใน วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ:

กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.

_____. 2549. หลักสูตรตามรอยพระยุคลบาท. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

สุภางค์ จันทวานิช. 2547. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

อรสุดา เจริญรัตน์. 2546. “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย”. น. (29)-(31).

ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อังกรีย์ จันทลักษณ์. 2544. หลักสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อนันต์ ศรีโสภณ. 2522. ทฤษฎีการวัดและการทดสอบ. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2533. คู่มือการประเมินโครงการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: ฟันนี้

พับลิชชิ่ง.

Barker, L. M. 1994. *Learning and Behavior*. New York: Macmillan College.

Bloom, Benjamin S. 1950. *Taxonomy of Education Objective: Handbook 1*. New York:

David Monkey Company Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามประกอบการศึกษาวิจัย

เรื่อง ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต
ของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความ หรือเติมข้อความใน
ช่องว่างให้ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ ปี

3. อาชีพหลัก

() 1. รับราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ, พนักงานองค์กรไม่แสวงกำไร

() 2. ลูกจ้างหรือพนักงานภาคเอกชน อาชีพอิสระ

() 3. เจ้าของกิจการ

() 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. งานในหน้าที่ของท่านเกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริเพียงใด

() 1. เกี่ยวข้องโดยตรง

() 2. เกี่ยวข้องบ้าง

() 3. เคยเกี่ยวข้อง

() 4. ไม่เกี่ยวข้องเลย

5. ความมากน้อยในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน้าที่การงาน

() 1. มาก

() 2. พอประมาณ

() 3. น้อย

() 4. ไม่ใช่เลย

6. สถานภาพการสมรส

() 1. โสด

() 2. สมรส

() 3. หย่า / แยกกันอยู่

() 4. หม้าย (เสียชีวิต)

7. สถานภาพในครอบครัว

() 1. หัวหน้าครอบครัว

() 2. ภรรยาหรือสามีของหัวหน้าครอบครัว

() 3. บุตร

() 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน
9. รายได้รวมโดยเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว (กรณีเจ้าของกิจการให้แยกรายได้ของเจ้าของกิจการออกจากรายได้ของกิจการ)
- () 1. น้อยกว่า 25,000 บาท () 2. 25,001 – 50,000 บาท
- () 3. 50,001 – 75,000 บาท () 4. 75,001 ขึ้นไป
10. ภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครัวเรือน โดยเฉลี่ยต่อเดือน
- () 1. น้อยกว่า 25,000 บาท () 2. 25,001 – 50,000 บาท
- () 3. 50,001 – 75,000 บาท () 4. 75,001 ขึ้นไป
11. ปัจจุบันครอบครัวของท่านมีหนี้สินประมาณกี่เท่าของรายได้ต่อปี
- () 1. 0 เท่า () 2. น้อยกว่า 0 - 0.5 เท่า
- () 3. 0.51 – 1.0 เท่า () 4. 1.01 ขึ้นไป
12. ครอบครัวของท่านมีเงินออมประมาณกี่เท่าของรายได้ต่อปี
- () 1. 0 เท่า () 2. น้อยกว่า 0 - 0.5 เท่า
- () 3. 0.51 – 1.0 เท่า () 4. 1.01 ขึ้นไป
13. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวท่านในวัยเด็ก
- () 1. ขัดสน () 2. พอมีพอกิน
- () 3. ฐานะดี () 4. ฐานะดีมาก
14. ในวัยเด็กท่านได้ทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวหรือไม่
- () 1. ต้องทำเพราะความจำเป็น () 2. ถูกฝึกให้ทำ
- () 3. สมัครทำเพราะต้องการรายได้เสริม () 4. ไม่ได้ทำ
15. สถานที่ที่ท่านเกิดหรือเติบโต
- () 1. ชนบท () 2. กึ่งเมืองกึ่งชนบท
- () 3. เมือง () 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)
16. ท่านเคยบวชมาแล้วหรือไม่
- () 1. ไม่เคยบวช () 2. เคยบวช 1-15 วัน
- () 3. เคยบวชมากกว่า 15 วัน () 4. เคยบวชมากกว่า 3 เดือน
17. ความถี่ในการประกอบศาสนกิจของท่านโดยเฉลี่ย
- () 1. 1 ครั้ง/เดือนหรือน้อยกว่า () 2. 2-3 ครั้ง/เดือน
- () 3. 4-6 ครั้ง/เดือน () 4. มากกว่า 6 ครั้ง/เดือน

18. โดยเฉลี่ยท่านบริจาคทรัพย์สินเพื่อกิจการสาธารณะปีละเท่าไร

- () 1. น้อยกว่า 1 % ของรายได้รายปีหรือน้อยกว่า () 2. 2-3 % ของรายได้รายปี
() 3. 4-6 % ของรายได้รายปี () 4. มากกว่า 6 % ของรายได้รายปี

19. ชีวิตท่านเคยประสบความล้มเหลวมาก่อนหรือไม่

- () 1. ไม่เคย () 2. เคยล้มเหลวเล็กน้อย
() 3. เคยล้มเหลวอย่างสาหัส () 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

20. ท่านเห็นว่าตัวท่านเองมี “ความพอเพียง” มาก่อนหรือไม่ อย่างไร

- () 1. มีความพอเพียงมาโดยตลอด
() 2. มีความพอเพียงหลังจากประสบความล้มเหลวมาก่อน
() 3. มีความพอเพียงหลังเข้าศึกษาหลักสูตรพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
() 4. ปัจจุบันก็ยังไม่มี “ความพอเพียง”

21. เกรดในวิชาเศรษฐกิจพอเพียงที่ท่านเรียน

- () 1. A () 2. B
() 3. C () 4. D

22. ท่านเห็นว่าความสำเร็จในชีวิตสามารถได้มาด้วย

- () 1. บุญวาสนาของแต่ละคน ถ้าไม่มีบุญวาสนา พยายามไปก็ไร้ค่า
() 2. แม้จะบุญวาสนา ก็อาจต้องหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์บ้างจึงจะสำเร็จ
() 3. ความสามารถหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ได้ทุกกรณี นับเป็นวาสนาบาปมืออย่างที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ
() 4. บุญวาสนาไม่เกี่ยว อยู่ที่ความพยายามที่ถูกต้องตามทำนองครองธรรมเท่านั้น

23. ความเห็นเรื่องชาติภพหน้าและกฎแห่งกรรมข้อใดใกล้เคียงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

- () 1. เชื่อว่าภพหน้าไม่มีอยู่จริง ทำไมก็ดีก็ไม่มีนรกให้ตก
() 2. เชื่อว่าภพหน้าไม่มีอยู่จริง แต่ถ้าทำไมดีก็อาจจะนรกในชาตินี้แหละ
() 3. ไม่แน่ใจว่าภพหน้ามีจริง แต่ก็ไม่ลบหลู่ จึงต้องพยายามทำดี
() 4. เชื่อว่าภพหน้ามีจริง และจะดีแล้วในภพหน้าขึ้นอยู่กรรมในภพนี้

24. ท่านเห็นว่าโดยภาพรวม “ความพอเพียง” กิจกรรมของสถาบันศาสนาในประเทศไทยเป็นอย่างไร (เลือกตอบความเห็นที่ใกล้เคียงกับความเห็นของท่านมากที่สุด)

- () 1. พอเพียงแล้ว () 2. น่าจะพอเพียงมากกว่านี้
() 3. ไม่พอเพียง () 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

25. ท่านเห็นว่าโดยภาพรวม “ความพอเพียง” ของระบบราชการในประเทศไทยเป็นอย่างไร
(เลือกตอบความเห็นที่ใกล้เคียงกับความเห็นของท่านมากที่สุด)

- () 1. พอเพียงแล้ว () 2. น่าจะพอเพียงมากกว่านี้
() 3. ไม่พอเพียง () 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

26. ท่านเห็นว่าโดยภาพรวม “ความพอเพียง” ของภาคเอกชนในประเทศไทยเป็นอย่างไร
(เลือกตอบความเห็นที่ใกล้เคียงกับความเห็นของท่านมากที่สุด)

- () 1. พอเพียงแล้ว () 2. น่าจะพอเพียงมากกว่านี้
() 3. ไม่พอเพียง () 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 แบบทดสอบ : ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.	ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี พอเหมาะ พอควร ของการกระทำ โดยไม่เบียดเบียนตนเอง		
2.	ความพอประมาณเป็นเครื่องมือในการกำกับความประพฤติ การปฏิบัติตน ไม่ให้ไปในทางที่เสื่อม		
3.	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการย้ายฐานความคิดจากการบริโภคนิยม ไปสู่การบริโภคที่มีคุณค่าและยั่งยืน		
4.	การใช้ปัญญาและมีสติในการแก้ไขปัญหา เป็นความมีเหตุมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
5.	การรู้จักคิด วิเคราะห์ และแยกแยะว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่สมควรทำ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความมีเหตุมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
6.	การใช้ชีวิตตามความพึงพอใจของตนเองโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร เป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
7.	การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว		
8.	ความไม่ประมาทตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมถือว่าเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหนึ่ง		

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
9.	การมีหลักการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสม ถือว่าเป็นการมีภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม		
10.	องค์ประกอบของความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความรอบรู้ ความรอบคอบ		
11.	ความรู้ที่เหมาะสม ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอใจในการแสวงหาความรู้ตามศักยภาพของตนเองที่จะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ		
12.	การมีปัญญาและสติคือเงื่อนไขที่จำเป็นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
13.	คุณธรรมที่สำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ รักสันโดษ		
14.	คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิบัติตนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติโดยรวม		
15.	ผู้ที่มีคุณธรรม คือ มีความเพียรและความอดทนเท่านั้นก็ถือว่าเป็นผู้ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		

ตอนที่ 3 แบบทดสอบ : ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.	จุดเริ่มต้นในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ การพอใจในสิ่งที่ตนมีและพยายามพึ่งตนเองก่อน		
2.	การสร้างค่านิยม “ขาว ผอม หอม” แก่วัยรุ่นเพื่อประโยชน์ทางการค้า นับเป็นความไม่พอประมาณในด้านเศรษฐกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
3.	ชาวบ้านทุ่งกระโทงช่วยกันประดิษฐ์เครื่องสีข้าวเองโดยปรับปรุงจากต้นแบบจากเครื่องสีข้าวดั้งเดิมของหมู่บ้าน ถือว่าชาวบ้านทุ่งกระโทงมีความพอประมาณในด้านเทคโนโลยี		

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
4.	การคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพภูมิสังคมของแต่ละชุมชนในการนำเทคโนโลยีจากต่างชาติมาใช้ ถือว่าเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
5.	การลดต้นทุนของการประกอบการโดยการปล่อยน้ำเสียหรือของเสียสู่สิ่งแวดล้อมนับเป็นความมีเหตุมีผลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
6.	น้ำผึ้งตรีครองเหตุผลก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งของแต่ละอย่างว่าจำเป็นหรือไม่ จะกลายเป็นของรกรับานหรือไม่ แสดงว่าน้ำผึ้งนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล		
7.	สมการเงินออมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ รายได้ – รายจ่าย = เงินออม		
8.	การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ นับเป็นภูมิคุ้มกัน ประการหนึ่ง		
9.	ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเป็นภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ช่วยให้ไม่ถูกรอบงำจากโลกภายนอก		
10.	ผู้ที่ใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่ตลอดชีวิต		
11.	การแสดงความคิดเห็นอย่างรู้กาลเทศะ คือ การใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
12.	การปลูกพืชแบบผสมผสานถือว่ามีความรอบคอบในการทำเกษตร		
13.	การที่นายคำรับอาสาต่อหมู่บ้านของคนในการทำเครื่องสีข้าวประจำหมู่บ้าน โดยที่ไม่แน่ใจว่าตนจะทำได้แต่รับปากไว้ก่อน ถือว่านายคำเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเพราะต้องการช่วยเหลือสังคม		
14.	การจะพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นไปตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ นั้น ดูจากความถูกต้องตามศีลธรรมสำคัญกว่าความถูกต้องตามหลักวิชาการ		
15.	ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติหน้าที่ในการกระทำงานใดๆ โดยไม่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ		

ตอนที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและเติมคำลงในช่องว่างในกรณีที่ท่านจะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

คำถาม : เมื่อท่านได้ศึกษาในหลักสูตรนี้แล้วท่านได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของท่านโดยได้ปฏิบัติตามข้อความที่กล่าวต่อไปนี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

คำอธิบาย : ปฏิบัติมาก หมายความว่า ท่านได้ปฏิบัติตามแนวทางที่กล่าวเป็นปกติวิสัย ปฏิบัติเป็นประจำหรือปฏิบัติเกือบจะทุกครั้งเมื่อถึงวาระหรือเมื่อมีโอกาส

ปฏิบัติน้อย หมายความว่า ท่านได้ปฏิบัติตามแนวทางที่กล่าวบ้าง แต่ไม่บ่อยครั้ง (บางครั้งปฏิบัติ บางครั้งก็ไม่ปฏิบัติ)

ไม่มีการปฏิบัติ หมายความว่า ท่านไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางที่กล่าวในข้อความเลย (กรณีที่เลือกตอบข้อนี้ กรุณาระบุสาเหตุหรือข้อขัดข้องที่ทำให้ไม่มีการปฏิบัติ เช่น ไม่มีความพร้อม ไม่มี เวลา ฯลฯ เป็นต้น)

หัวข้อการปฏิบัติ	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติน้อย	ไม่มีการปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ
1. ระวัง ขับขี่ใจเมื่อยอยากได้ของที่ถูใจแต่ไม่ใช่สิ่งที่เป็นต้องใช้				
2. ขณะที่ท่านโกรธ ท่านสามารถควบคุมหรือระงับอารมณ์ของตนเองได้โดยเร็วเมื่อเหตุการณ์ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของท่าน				
3. เมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัวท่านแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผลใคร่ครวญหาสาเหตุเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าการใช้อารมณ์หรือความรุนแรง				

หัวข้อการปฏิบัติ	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติน้อย	ไม่มีการปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ
4. ให้อาจารย์ช่วยกันพิจารณา ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหลานกระทำความผิดและเพื่อปรับความคิดของสมาชิกในครอบครัวให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม				
5. ยอมรับในความผิดพลาดของตนเองด้วยใจจริง และหาทางแก้ไขเมื่อรู้ว่างานที่ตนทำนั้นเกิดความผิดพลาด				
6. นำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้เรียนมา เผยแพร่ ให้แก่เยาวชนหรือชุมชน เช่น การเป็นวิทยากรตามสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ การเขียนบทความลงสิ่งพิมพ์ต่างๆ				
7. ทำอาชีพเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ เช่น อาจารย์พิเศษ วิทยากร ทำธุรกิจ ทำการเกษตร ฯลฯ				
8. ลด ละ เลิก กิจกรรมฟุ่มเฟือย เช่น คีฬา สุรา บุหรี่ ซื้อมือถือ เพื่อลดรายจ่าย				
9. สอนให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการออมเงินและทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน				
10. ปลูกผักสวนครัวและผลไม้ไว้บริโภคในครัวเรือน ทดแทนการซื้อ				
11. ปฏิบัติเป็นตัวอย่างเรื่องการประหยัดแก่ผู้ร่วมงาน				
12. รวมกลุ่มหรือเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในเรื่องการออมเงิน เช่น กองทุนสวัสดิการสมาชิก สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์				
13. แบ่งรายได้ส่วนหนึ่งจุนเจือบุตรภรรยาหรือญาติพี่น้อง				

หัวข้อการปฏิบัติ	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติน้อย	ไม่มีการปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ
14.บริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล				
15. ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือเครือญาติ เช่น ไปท่องเที่ยวในวันหยุดด้วยกัน ทำอาหารร่วมกันไปทำบุญ				
16. ความช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมือแก่เพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ				
17. ชักจูงเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานไปร่วมทำบุญหรือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการกุศล				
18. เข้าร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ในการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างด้านคุณธรรม จริยธรรม				
19. นำน้ำที่ใช้ล้างจานหรือล้างผักแล้วไปรดน้ำต้นไม้ภายในบ้าน				
20. นำเศษใบไม้แห้ง เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ที่เหลือใช้มาทำเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้				
21. แยกขยะภายในครัวเรือนแต่ละประเภทก่อนนำไปทิ้ง				
22. ขายสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วภายในบ้านแก่ผู้รับซื้อของเก่าหรือให้ผู้อื่นไปใช้				
23. ใช้กระดาษทั้งสองด้านก่อนจะนำไปทิ้งหรือนำไปรีไซเคิล				
24. เข้าร่วมกับชุมชน สมาคม องค์กร ในกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า การสร้างฝาย การเก็บขยะ เป็นต้น				
25. ฝึกฝนและเรียนรู้การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการเรียนและการทำงานของตน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล การใช้โปรแกรม Power point ในการนำเสนองาน				

หัวข้อการปฏิบัติ	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติน้อย	ไม่มีการปฏิบัติ	เหตุผลที่ไม่ปฏิบัติ
26. เรียนรู้และใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อช่วยในการทำงานของตน เช่น กล้องถ่ายรูปดิจิทัล เครื่องอัดเสียง				
27. สอนสมาชิกภายในครัวเรือนในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ภายในบ้านให้ถูกต้องและคุ้มค่า				
28. เป็นตัวอย่างและให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานในการใช้อุปกรณ์สำนักงานที่เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น การถ่ายเอกสารจากเครื่องถ่ายเอกสารแทนการถ่ายจากเครื่องพิมพ์งาน				
29. สอนเพื่อนร่วมงานในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการทำงาน เช่น โปรแกรม Excel Word อื่นๆ				
30. ถ่ายทอดและให้คำแนะนำแก่ชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาปรับใช้				

ตอนที่ 5 กรุณาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ท่านมีปัญหหรืออุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในแต่ละด้านในการดำเนินชีวิตของท่านหรือไม่ อย่างไรบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะแก่หลักสูตร พก เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวมนต์ฤดี ทองรัตน์	
วันเดือนปีเกิด	26 กันยายน 2518	
ภูมิลำเนา	จังหวัดเชียงใหม่	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระธาตุยง จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2537	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาการบัญชี โรงเรียนพาณิชยการลานนา จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2541	(บธ. บ.) มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2541-2542	พนักงานบริษัทไทคอน จำกัด
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2542-2544	พนักงานบริษัท เจ เจ เบเกอร์รี่ จำกัด
	พ.ศ. 2544-2546	เจ้าหน้าที่โครงการ งานแผนที่และทะเบียนทรัพย์สิน เทศบาลนครเชียงใหม่
	พ.ศ. 2546-2549	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล งานพัฒนาและส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เทศบาลนครเชียงใหม่
	พ.ศ. 2549-ปัจจุบัน	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล งานนิติการ แขวงศรีวิชัย